

การจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑
เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ

โดย

ดร.อนาวุฒิ ชูทรัพย์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ ดร.อนาวุฒิ ชูทรัพย์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับ
แผนยุทธศาสตร์ชาติ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย ดร.อนาวุฒิ ชูทรัพย์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๒

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ และอัตราการเกิดของประชากรไทยลดลงเป็นอย่างมาก ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญของการวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยเอกชน ๒. ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในปัจจุบัน ๓. ศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัย โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา รวมจำนวนทั้งหมด ๙ คน และทำการสังเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำมา กำหนดเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

จากการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยเอกชน มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ ๓ แนวทางดังนี้ ๑. การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ โดยเพิ่มจำนวนนักศึกษา กลุ่มที่เป็นเป้าหมายใหม่ เช่น คนทำงานที่ยังไม่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยเพิ่มการจัดการหลักสูตรให้ผู้ที่ทำงานแล้วสามารถมาเรียนเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ หรือร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อเพิ่มจำนวนนักศึกษา และมหาวิทยาลัยเอกชนควรร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาบุคลากรของแต่ละสถานประกอบการ โดยจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงาน ของสถานประกอบการ ๒. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน เช่น พัฒนาเทคนิค และวิธีการสอนให้อาจารย์มีวิธีการสอนที่หลากหลาย โดยใช้การเพิ่มเติมบทบาทการเรียนรู้แบบ Active Learning พัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของอาจารย์ เพิ่มคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อาจารย์อย่างพอเพียง และรัฐบาลควรจัดให้มีอินเทอร์เน็ตฟรีเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาได้ใช้ในการศึกษา ๓. การพัฒนาเนื้อหาวิชา/หลักสูตรการสอน เช่น พัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเพิ่ม ความเป็นสากลของผู้สำเร็จการศึกษา โดยเน้นการเรียนภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ อีกหนึ่งภาษา เป็นภาษาที่สาม และเพิ่มการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี โดยเน้นให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยี ได้อย่างหลากหลาย และสามารถเขียนโปรแกรมเบื้องต้นได้ ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะในการปรับนโยบาย ในการบริหารการศึกษาของรัฐบาล และแนวทางในการจัดการศึกษาของผู้บริหาร แนวทาง การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา

Abstract

Title Learning management of private university in the 21st century under the national strategic planning

Field Social - Psychology

Name Dr. Anawut Choosup **Course** NDC **Class** 62

The changing in economy, society, politics, and technology, the stating of the national strategic plan and decreasing in the growth rate in Thailand. affect learning in many ways. This impact is the reason for this research “Learning management of private University in the 21st century under the national strategic planning” The objectives of this research is as follow 1) study the learning management of private University; 2) study the problems in learning management; and 3) to find the ways for learning management in 21st century the research method. This research used documentary research and in-depth interview from University administration teachers, and students.

The research that there are 3 ways to improve the learning management in 21st century. which are 1. to improve management by at temping to increase the number of students such as adding new target groups of students 2. to improve learning methods by using active learnings, online learning and providing computer other teaching equipment and internet for learning 3. to improve to international lye less on and to teach knowledges and skills in technological and programming. The researcher also suggests to improve the government policy in education and suggests to improve the new normal in education for administration, teachers and students

คำนำ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง การจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งนำเสนอผลการศึกษาศาสนาปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้และแนวทางการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ อันจะนำไปสู่เป้าหมายร่วมของประเทศ ตลอดจนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพื่อการเรียนรู้ในภาพรวม เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมในการพัฒนาประเทศต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

(ดร.อณาวุฒิ ชูทรัพย์)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒
ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง การจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเอกชน อาจารย์และนักศึกษาที่ได้ให้สนับสนุนข้อมูลในการศึกษา เพื่อใช้ประกอบการศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนา ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ “การจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ”

ขอขอบพระคุณ พลโท สันต์เพชร สายสรรพมงคล พลตรี เทพชาติรี ผึ้งสระพันเอก พิระพงษ์ จันทวโร และนาวาเอกหญิง ปิยะฉัตร ไชยนต์ อาจารย์ที่ปรึกษาเอกสารวิจัย กรุณาให้คำแนะนำผู้วิจัยได้จัดทำงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งอาจารย์ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของรุ่น ๖๒ ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งมีประโยชน์ระหว่างนำเสนอความก้าวหน้า และผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ ผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่การบริหารงานในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย ในอนาคตต่อไป

ท้ายนี้ประโยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณของบิดา มารดาผู้ให้กำเนิดชีวิต บูรพาจารย์และคณาจารย์ที่อบรมสั่งสอนตลอดจนบุคคลในครอบครัวที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอ

(ดร.อณาวุฒิ ชูทรัพย์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
คำจำกัดความ	๖
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
ยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐	๘
แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙	๑๓
แผนอุดมศึกษาระยะยาว ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)	๑๗
พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒	๑๘
มหาวิทยาลัยดิจิทัล	๒๑
การจัดการเรียนการสอนออนไลน์	๒๔
ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๓๐
แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล	๓๓
บริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล	๓๖
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๔๓
กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๐
สรุป	๕๑
บทที่ ๓ สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน	๕๔
สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยระดับโลก	๕๔
สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยระดับอาเซียน	๕๘
สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยไทย	๖๐
สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน	๖๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทบาทของสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย	๖๙
การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑	๗๑
สรุป	๗๓
บทที่ ๔ แนวทางการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑	๗๕
ผู้บริหาร	๗๖
อาจารย์	๘๐
นักศึกษา	๘๔
สรุป	๘๗
แนวทางการบริหารและจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑	๙๑
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๙๒
สรุป	๙๒
ข้อเสนอแนะ	๙๖
บรรณานุกรม	๙๘
ภาคผนวก	๑๐๒
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๓ - ๑	จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาทั้งการศึกษาในระดับ อุดมศึกษาในส่วนของภาครัฐบาลและจำนวนนักศึกษา ที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา	๖๕
๓ - ๒	จำนวนสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา	๖๖
๓ - ๓	เปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ของสถาบันการศึกษาเอกชน	๖๗

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญเรื่องของการศึกษาและการให้ความรู้แก่ประชาชนมาโดยตลอด เนื่องจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒) โดยการจัดแบ่งเป็น ๓ ประเภทได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษาในระบบ เป็นการจัดการขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การอุดมศึกษาเป็นการศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรม ผลผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒) สถาบันอุดมศึกษามีหลายประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัย โดยมีวิทยาลัยมีทั้งวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน

มหาวิทยาลัยเอกชน มีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นสถาบันที่จัดการศึกษาเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยจัดการศึกษาระดับปริญญาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และระดับปริญญาบัตรวิชาชีพที่สูงกว่าปริญญา มหาวิทยาลัยเอกชนมีพันธกิจหลักที่สำคัญในฐานะที่เป็นขุมปัญญาของสังคมที่เป็นพันธกิจที่ยอมรับในระดับสากลมี ๔ ประการ คือ (เรณูมาศ มาอุ่น, ๒๕๖๐)

๑. การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนากำลังคนในระดับสูงให้กับสังคม ประเทศชาติ
๒. การวิจัย เพื่อสร้างสรรคองค์ความรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ
๓. การบริการทางวิชาการแก่สังคม เพื่อสร้างสรรคจรรโลงให้สังคมเจริญก้าวหน้าและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม โดยใช้วิชาการขั้นสูงเป็นพื้นฐาน
๔. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติไทย

นอกจากนี้มหาวิทยาลัย ยังต้องดำเนินการตามมาตรฐานการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นข้อกำหนดคุณลักษณะ คุณภาพในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ข้อกำหนดของหลักสูตร การศึกษา เกณฑ์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒)

มาตรฐานการอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐาน ๕ ด้าน (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา) ดังนี้

- (๑) มาตรฐานที่ ๑ ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน
- (๒) มาตรฐานที่ ๒ ด้านการวิจัยและนวัตกรรม
- (๓) มาตรฐานที่ ๓ ด้านการบริการวิชาการ
- (๔) มาตรฐานที่ ๔ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย
- (๕) มาตรฐานที่ ๕ ด้านการบริหารจัดการ

ปัจจุบันสภาวะการต่าง ๆ ของโลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ความเจริญทางเทคโนโลยีและดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์ในหลายด้าน มีการเปลี่ยนแปลงหลากหลายที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การดำเนินชีวิตของคนเรา ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีดิจิทัลมากมาย ชีวิตประจำวันตั้งแต่ตื่นเช้าจนเข้านอนในเวลากลางคืนเราพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลมากมาย ตลอดช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นจำนวนมาก ธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่และประสบความสำเร็จจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจำนวนมาก และในทางตรงกันข้ามก็มีธุรกิจที่ต้องปิดตัวลงเพราะการก้าวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลเป็นจำนวนมากเช่นกัน เกิดธุรกิจแบบใหม่ (Startup) ที่เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตของเราเป็นจำนวนมาก มหาวิทยาลัยก็เช่นเดียวกัน ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมาก ดังนั้นมหาวิทยาลัยก็ต้องพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีดิจิทัลมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม กิจกรรมนักเรียนรวมถึงการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สถาบันการศึกษาต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลในการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้มีการสื่อสารอย่างไร้พรมแดน การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันจึงได้รับความสนใจมากขึ้น องค์กรจะต้อง ๑) ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวโน้มและสถานการณ์ภายนอกกับสมรรถนะและทรัพยากรภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง และ ๒) การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปใช้ รวมทั้งการประเมินกลยุทธ์นำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน (David & David, 2015)

รัฐบาลปัจจุบันได้เห็นความสำคัญของการศึกษา และได้บรรจุการศึกษาอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพโดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิดผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (ราชกิจจานุเบกษา

เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) กระบวนทัศน์การพัฒนาทางการศึกษาภายใต้ประเทศไทย ๔.๐ สู่ศตวรรษที่ ๒๑ คือการเป็นจุดเริ่มต้นยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔) ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มหาวิทยาลัยก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัย ๔.๐ โดยเน้นให้เห็นถึงหลักการคือ อุดมศึกษาต้องเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การปฏิรูปอุดมศึกษาต้องเป็นไปภายใต้แนวคิดให้อุดมศึกษา โดยเป็นการปรับการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คือ **การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑** โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

๑. การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับในศตวรรษที่ ๒๑
๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่
๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท
๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก
๖. การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม
๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔) เป็นส่วนสำคัญในการผลักดันประเทศไทย ๔.๐ (Thailand ๔.๐) ปัจจุบันกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด ๑๗๗ แห่ง โดยแบ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ๗๖ แห่ง สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ๒๙ แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ๗๒ แห่ง นอกจากนี้ยังมีวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาในการดูแลของคณะกรรมการการอุดมศึกษาอีกส่วนหนึ่ง ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดตั้งเพิ่มขึ้นหลายแห่ง ขณะที่จำนวนนักศึกษาที่จะเข้าสู่ระบบสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ได้เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนการเพิ่มของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย นอกจากนี้จำนวนประชากรไทยในปัจจุบันก็มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด การแข่งขันทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การจัดการศึกษาเพื่อช่วงชิงจำนวนนักศึกษาจึงเป็นไปอย่างเข้มข้น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๖๑)

นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยต้องสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันโดยต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และจำเป็นต้องมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่ง Păcuraru (2012) และ Harrison-Walker (2009) (อ้างถึงในไพศาล จันทรังษี, ๒๕๖๒) เสนอแนะว่า สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจะต้องเผชิญกับความท้าทายในด้านการจัดการกับ

ผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน การปรับปรุงคุณภาพการสอนและหลักสูตร การเพิ่มขีดความสามารถให้กับอาจารย์และบุคลากร โดยการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนรวมทั้ง การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับคุณค่ามากขึ้นทั้งในเรื่องคุณภาพและการบริการ กลไกที่มีส่วนสำคัญที่จะเป็นหลักคิดในการนำไปสู่การพัฒนาคนได้นั้น คือแนวคิดการจัดการศึกษาใน ศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญอันนำไปสู่การขับเคลื่อนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็น เยาวชนของชาติให้เติบโตและเจริญก้าวหน้าไปสู่การเตรียมความพร้อมในโลกยุคดิจิทัลได้ในอนาคต

การที่มหาวิทยาลัยเอกชนจะมีความพร้อมรองรับกับนโยบาย Thailand 4.0 เพื่อตอบ โจทย์และสนองนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีคุณภาพ มหาวิทยาลัยควรที่จะต้องมองไปในอนาคต โดยเฉพาะการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (แผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔)) เน้นการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของ ตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งถือว่าเป็นพันธกิจหรือบทบาทหน้าที่หลักที่ ทุกมหาวิทยาลัย ไม่เว้นแม้แต่มหาวิทยาลัยเอกชนต้องคำนึงถึงให้มากที่สุด

มหาวิทยาลัยเอกชนยังต้องแก้ไขปัญหาในการผลิตบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของ สถานประกอบการ ซึ่งปัจจุบันมักจะกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตไม่ตรงกับความต้องการของ สถานประกอบการ จึงทำให้บัณฑิตที่จบออกไปเป็นจำนวนมากเกิดการว่างงาน และได้ทำงานไม่ตรง กับสายงานที่ตนเองต้องการ ทำให้บัณฑิตไม่มีทักษะในการปฏิบัติงานจริง และสถานประกอบการเสีย ต้นทุนในการฝึกอบรมพนักงานใหม่ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่มหาวิทยาลัยต้องตระหนักถึงการผลิตบัณฑิต ให้มีศักยภาพตามต้องการของสถานประกอบการ หรือแม้แต่การเตรียมการสำหรับการพัฒนา ศักยภาพของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเมื่อจบการศึกษาออกมาให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ในประเทศ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษา เอกชนว่ามีการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างไร ควรมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างไร เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ที่ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามแผน ยุทธศาสตร์ชาติ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยเอกชนต้องการ รวมทั้งการ กำหนดการผลิตบัณฑิตที่ตรงความต้องการกำลังคนประเทศ ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญอย่างมากในการ ผลิตทรัพยากรมนุษย์และการสร้างคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตใน ศตวรรษที่ ๒๑

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยเอกชน
๒. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในปัจจุบัน
๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน เพื่อรองรับแผน ยุทธศาสตร์ชาติในศตวรรษที่ ๒๑

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ การวิจัยนี้เน้นการศึกษาจากเอกสาร วิเคราะห์ การบริหารการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยยุคดิจิทัลเพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๒ การวิจัยนี้เน้นศึกษาแนวความคิดในการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล

๑.๓ การวิจัยนี้เน้นศึกษาแนวความคิดในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนเท่านั้น

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชน

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ตุลาคม ๒๕๖๒ - กรกฎาคม ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ

๑.๒ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และการสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ นำเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบถึงสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยเอกชน
๒. ทราบปัญหาการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ
๓. ทราบแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ

คำจำกัดความ

เทคโนโลยีดิจิทัล	หมายถึง	ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital literacy หมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ
การเรียนรู้	หมายถึง	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการที่บุคคล ทำกิจกรรมใด ๆ ที่ทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดทักษะต่าง ๆ ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างถาวร
การจัดการเรียนรู้	หมายถึง	เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการ กระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความคิด ทักษะ
ยุทธศาสตร์	หมายถึง	วิธีการที่จะนำเครื่องมือที่มีอยู่อย่างจำกัด มาใช้อย่างดีที่สุดให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง	ศิลป์และศาสตร์ในการพัฒนา และการใช้การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหารของชาติ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติและเพื่อให้บรรลุประสงค์ของชาติ
การศึกษา	หมายถึง	การศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
การอุดมศึกษา	หมายถึง	การศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรม ผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง

สถาบันอุดมศึกษา	หมายถึง	สถานศึกษาของที่ให้การศึกษาในระดับปริญญาแก่บุคคลตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	หมายถึง	สถานศึกษาของเอกชนที่ให้การศึกษาในระดับปริญญาแก่บุคคลตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป
มหาวิทยาลัยเอกชน	หมายถึง	มีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นสถาบันที่จัดการศึกษาเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยจัดการศึกษาระดับปริญญาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตที่สูงกว่าปริญญา
มาตรฐานการอุดมศึกษา	หมายถึง	ข้อกำหนดขั้นต่ำเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ และเกณฑ์อื่นในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ข้อกำหนดขั้นต่ำของหลักสูตรการศึกษา และข้อกำหนดขั้นต่ำของเกณฑ์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานอื่นตามกำหนดในกฎกระทรวง เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา
พันธกิจของมหาวิทยาลัย	หมายถึง	การดำเนินการตามภารกิจของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐาน ๕ ด้าน ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และด้านบริหารจัดการ
การบริหารการศึกษา	หมายถึง	การบริหารการศึกษาที่เน้นหน้าที่เชิงนโยบาย เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวนโยบายหลัก ๆ เน้นการตัดสินใจจากภาพรวมขององค์การ เป็นการตัดสินใจที่เน้นปัจจัยภายนอก

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่องการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเรียบเรียงสาระสำคัญ โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐
๒. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙
๓. แผนอุดมศึกษาระยะยาว ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)
๔. พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒
๕. มหาวิทยาลัยดิจิทัล
๖. การจัดการเรียนการสอนออนไลน์
๗. ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
๘. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล
๙. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล
๑๐. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
๑๑. กรอบแนวคิดของการวิจัย
๑๒. สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๑-๒๕๘๐

โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ (ราชกิจจานุเบกษา เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)) จากการพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เป็นต้นมาได้ส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาในทุกมิติ นอกจากนั้น ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุข การศึกษา บริการสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ของคนไทย แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนาระดับไปสู่การใช้

เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาภาคสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่
ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนใน
ภาพรวมและการกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนา
ให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ
“รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และ
กระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุล
ระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน
รูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและส่งเสริม
ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายและ
ประเด็นการพัฒนา ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติ
มั่นคงประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง
ปลอดภัย เอกရာชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน
มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถ
รับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหา
แบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศ
เพื่อนบ้าน และมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการ
ของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

๒. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนา
ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่
(๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเก่งทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต
และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ
ในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของ
เศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการ
อนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่
รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์
ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน
จากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและ

การลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของ
คนชนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

๓. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมาย
การพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย
มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิต
สาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรมและ
เป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสาร
ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง
อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกร
ยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง

๔. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการ
พัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น
มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม
การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น
การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย
ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง
และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกัน การเข้าถึงบริการ
และสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๕. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติทั้งด้านสังคม
เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและ
ภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานและการให้
ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการ
บนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้
ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

๖. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน
และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาท
หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน
มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์
ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามา
ประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าและปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยง
ถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้
อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์
สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง

นอกจากนั้น กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

จากแผนยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๖ ประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าประเทศไทยควรให้ความสำคัญสำหรับการพัฒนาคนในทุกช่วงทุกวัย ซึ่งตรงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศไปทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก ๒๐ ข้างหน้า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักการคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง”

การพัฒนาเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน “วิถี” การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงหุบปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลายตลอดจนพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของหุบปัญหาแต่ละประเภท และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง อบอุ่น ซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็ก และเยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ ในการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐานรวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับในศตวรรษที่ ๒๑ โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ อาทิ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการตั้งคำถาม ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์และการคิดเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา ความรู้และทักษะทางศิลปะ และความรู้ด้านคณิตศาสตร์และระบบคิดของเหตุผลและการหาความสัมพันธ์ การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติมีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเอง การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต

การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง

การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ จัดโครงสร้างการจัดการการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์และให้เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค ทัวถึง และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูปการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยแยกออกจากระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน รวมทั้ง

มีการปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าการวัดระดับความรู้ ตลอดจนมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบการฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่นผ่านการพัฒนาหลากหลาย ๆ อาทิ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์แบบเปิด การพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล การมีระบบเทียบโอนประสบการณ์ ระบบธนาคารหน่วยกิต มาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องภายใต้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ นอกจากนี้ ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต รวมถึงการเรียนรู้และทบทวนทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก-เขียนได้-คิดเลขเป็น โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การพัฒนาทัศนคติและแรงบันดาลใจที่อยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก บนพื้นฐานของความเข้าใจลุ่มลึกในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและการพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มการรับรู้ของคนไทยด้านพหุวัฒนธรรม การเห็นคุณค่าและมีความอดกลั้นต่อความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต ผ่านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนเด็ก เยาวชน และนักเรียน การฝังตัวและการทำงานระยะสั้นในประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคัดกรองความรู้ องค์กรความรู้ การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับคุณค่าของครูไปพร้อมกัน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์จากระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ โดยเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่อันดับนานาชาติ ในการให้บริการทางการศึกษา วิชาการ และการพัฒนาสมรรถนะแรงงาน ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ เป็นศูนย์ฝึกอบรม และศูนย์ทดสอบสมรรถนะในระดับภูมิภาค

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

เมื่อความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันจากภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม ๔.๐ (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ๒๕๗๓

(Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทักษะคน ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์ และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า (สภาการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๖๐)

จากผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๙ พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังคงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนเช่น ปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านโอกาสทางการศึกษา รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างมากส่งผลให้ประชากรในวัยเรียน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น แต่ยังไม่เข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคนและมีปัญหาการออกกลางคันอยู่บ้าง นอกจากนี้ประชากรที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานแม้จะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่จำนวนแรงงานที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่จำนวนมาก จึงต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และมีมาตรการต่าง ๆ ให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องการมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้คุณภาพของกำลังคนแรงงานอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษาที่มีสัดส่วนน้อยกว่าประเภทสามัญศึกษา ทำให้มีการขาดแคลนแรงงานระดับปานกลาง ส่วนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และยังมีสมรรถนะหรือคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ไม่ตรง

ตามความต้องการของสถานประกอบการ ทำให้มีผู้ว่างงานอยู่จำนวนมาก จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงานที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน เพื่อวางเป้าหมายการจัดการศึกษา ทั้งเพื่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน และการพัฒนากำลังคนเพื่อยกระดับคุณภาพกำลังแรงงานให้สูงขึ้น

ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบ การจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษาซึ่งได้รับค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครูค่อนข้างน้อย การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษาเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบแนวความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑”

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ๒) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีชีวิตของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ๓) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๔) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ ๒ ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic), 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ

ทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ๕ ประการ ซึ่งมีตัวชี้วัดเพื่อบรรลุเป้าหมาย ๕๓ ตัวชี้วัด ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ ดังนี้

๑. ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ประชากรกลุ่มอายุ ๖ - ๑๔ ปีทุกคนได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่รัฐต้องจัดให้ฟรี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้เรียนพิการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมทุกคน และประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๒. ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ๑๕ ปี เป็นต้น

๓. ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มศักยภาพ (Quality) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น และคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ของนักเรียนอายุ ๑๕ ปี สูงขึ้น เป็นต้น

๔. ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ร้อยละของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง มีระบบการบริหารงานบุคคล ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา เป็นต้น

๕. ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาที่ดีขึ้น สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา และจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ ๒๐๐ อันดับแรกของโลกเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย และเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการในแต่ละเป้าหมายและตัวชี้วัด เป็น ๕ ช่วง ดังนี้ ระยะเร่งด่วน ระยะ ๕ ปีช่วงที่หนึ่งแรกของแผน ระยะ ๕ ปีช่วงที่สองของแผน ระยะ ๕ ปีช่วงที่สามของแผน และระยะ ๕ ปีช่วงสุดท้ายของแผน ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษา เห็นได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับ การเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

แผนอุดมศึกษาระยะยาว ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

การอุดมศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตและพัฒนาากำลังคนสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมขั้นสูง (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, ๒๕๖๑) และการอุดมศึกษายังเป็นแหล่งที่สร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ เช่นในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วจะนำศักยภาพของอุดมศึกษามาเป็นกำลังสำคัญของการขับเคลื่อน นอกจากนี้คุณภาพของการอุดมศึกษายังเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการวัดขีดความสามารถในการแข่งขัน และทุกประเทศในโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศอย่างจริงจัง จากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ Thailand 4.0 ให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง รวมทั้งกับดักของความไม่เท่าเทียมกันของคนในชาติ เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพที่สามารถแข่งขันได้บนเวทีโลก จึงจำเป็นต้องพัฒนา กำลังคน เทคโนโลยี นวัตกรรม รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นของประเทศ มีอัตลักษณ์ความเป็นไทย บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง บทบาทของอุดมศึกษาจึงเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการผลักดันนโยบายดังกล่าว โดยนำทั้ง ๔ พันธกิจ ที่ประกอบด้วย การผลิตและพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การวิจัยและพัฒนา การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มาสนับสนุน ดังนั้นการจะทำให้ทั้ง ๔ พันธกิจสามารถสนับสนุนการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อุดมศึกษาต้องปฏิรูปตนเองไปพร้อมกับการปฏิรูปประเทศ ดังนั้นแผนอุดมศึกษาระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้นำเสนอรูปแบบในการปฏิรูปอุดมศึกษาเพื่อกำหนดบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ระบบ อุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญเพื่อการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย เป้าหมายด้านคุณภาพ หมายถึง คุณภาพบัณฑิต คุณภาพการวิจัยและนวัตกรรม การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศระดับโลก เป้าหมาย ด้านประสิทธิภาพ หมายถึง การบริหารแบบมืออาชีพ การบริหารต้นทุนคุณภาพ ประสิทธิภาพการผลิต บัณฑิต ธรรมภิบาล และประสิทธิภาพการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม เป้าหมายด้านความเสมอภาค

หมายถึง โอกาสและความหลากหลายของผู้รับบริการกลไกการพัฒนาของผู้ด้อยโอกาส และการระดมทุน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เป้าหมายด้านการตอบสนองบทบาทที่เปลี่ยนแปลง หมายถึง การปรับตัวของการผลิตบัณฑิตเข้าสู่ความต้องการที่เหมาะสม การลดช่องว่างทักษะของบัณฑิต กับความต้องการของบัณฑิตกับความต้องการของนายจ้าง ความสัมพันธ์กับภาคการผลิตและชุมชน การสร้างงาน การเป็นผู้ประกอบการและการมีงานทำ และการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรม

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒) เพื่อให้การจัดการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ในพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้ความหมายดังนี้

“การอุดมศึกษา” หมายความว่า การศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และ นวัตกรรม ผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง

“สถาบันอุดมศึกษา” หมายความว่า สถาบันที่จัดการอุดมศึกษาระดับปริญญาและ ระดับต่ำกว่าปริญญาทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน

“สถาบันการศึกษาของรัฐ” หมายความว่า สถาบันการอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ไม่อยู่ใน สังกัดของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

“สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดของกระทรวง” หมายความว่า สถาบันอุดมศึกษา ของรัฐที่เป็นส่วนราชการที่อยู่ในสังกัดของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

“มาตรฐานการอุดมศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดขั้นต่ำเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ และเกณฑ์อื่นในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ข้อกำหนดขั้นต่ำของหลักสูตรการศึกษา และข้อกำหนดขั้นต่ำของเกณฑ์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล ติดตามและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และ หน่วยงานอื่นของรัฐ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ องค์การอัยการ หรือองค์กรอิสระ

“สภานโยบาย” หมายความว่า สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

“คณะกรรมการการอุดมศึกษา” หมายความว่า คณะกรรมการการอุดมศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

“คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา” หมายความว่า คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การจัดการอุดมศึกษาต้องเป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๑. พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาการหรือวิชาชีพที่ตนถนัด สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประเทศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลกได้

๒. พัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็น เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับสังคมโลกที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ร่วมกันแก้ปัญหาสังคม และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๓. ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนด้านการอุดมศึกษา และต้องเชื่อมโยงกับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับทรัพยากรบุคคลของประเทศในการเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการศึกษาอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคลและการศึกษาตลอดชีวิต

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก โดยการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม ๔.๐ (The Fourth Industrial Revolution) การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจโลกที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความท้าทายใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์รอบใหม่ของโลกคือ การก้าวสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of things) ซึ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ มีโปรแกรมใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ รวมถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งมนุษย์สามารถพกพาติดตัวไปด้วยตลอดเวลา ส่งผลให้ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วเห็นได้จากจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕๐ ของประเทศในแถบเอเชีย

การปฏิวัติดิจิทัลส่งผลให้การเคลื่อนย้ายตลาดทุนและตลาดเงินเป็นไปอย่างเสรีและรวดเร็ว ทำให้ตลาดเงินของโลกมีความเชื่อมโยงกันเสมือนหนึ่งเป็นตลาดเดียวกัน (One World One Market) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อขยายตลาดการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศส่งผลให้เกิดระบบการค้าเสรีและการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น รูปแบบการค้ามีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่การค้าผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ผู้ซื้อและผู้ขายไม่จำเป็นต้องพบกัน นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจทั่วโลก

ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรม ๔.๐ ที่ใช้ไฟฟ้าเป็นพลังงานหลักในกระบวนการผลิตทั้งหมด โดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ผสมผสานกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการผลิต ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าและบริการของประชาชนเปลี่ยนไป ผู้ผลิตสินค้าและบริการจึงจำเป็นต้องปรับตัวสู่การพัฒนาความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เมื่อประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ จะเป็นแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) มาใช้มากขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาของไทยจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วางแผนพัฒนาและเตรียมกำลังคนที่จะเข้าสู่ตลาดงาน เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างเสรีแบบไร้พรมแดนในยุคเศรษฐกิจและสังคม ๔.๐ (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒)

กระบวนการทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทยภายใต้ “ประเทศไทย ๔.๐” เป็นอีกนโยบายที่เป็นการวางรากฐาน การพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ รัฐบาล เป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา การปฏิรูปการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่ผลึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนาและบุคลากรทั้งในและระดับโลก โดยภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้นและเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่และรัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาไปสู่การเป็น Smart Enterprises หรือ Startups บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง และเปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่ High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็วในศตวรรษที่ ๒๑ โดยประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามีการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาประเทศไทยได้โมเดล “ประเทศไทย ๔.๐” จะสำเร็จได้โดยการใช้แนวทาง “ประสานพลังประชารัฐ” เป็นตัวการขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคการเงินการธนาคาร ภาคประชาชน และโดยเฉพาะภาคสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่าง ๆ ร่วมกันระดมความคิด ผนึกกำลังขับเคลื่อนผ่านโครงการ บันทึกความร่วมมือ กิจกรรม หรือการวิจัยต่าง ๆ ผ่านการดำเนินการของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาให้เกิดทรัพยากร

มนุษย์ในประเทศมีทักษะจากการศึกษาเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญเป็นไปตามแผนการพัฒนากำลังคนของประเทศต่อไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

มหาวิทยาลัยดิจิทัล

๑. ความหมายของมหาวิทยาลัยดิจิทัล

มหาวิทยาลัยดิจิทัล หมายถึง มหาวิทยาลัยที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้าช่วยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยเน้นการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ แบบออนไลน์ ใช้ข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก และกระจายการใช้งานอย่างทั่วถึง

๒. ดิจิทัลวัตต์ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ชีวิต และการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการใช้ชีวิต ในปัจจุบันความรู้จัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลเพื่อประโยชน์ต่อการเรียกใช้ ดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น เมื่อมองไปรอบ ๆ ตัว เราใช้อุปกรณ์ดิจิทัลมากมาย ชีวิตเรายู่กับดิจิทัลตั้งแต่เด็ก ของเล่นเด็กในยุคปัจจุบันเป็นของเล่นทางดิจิทัล วิดีโอเกม หุ่นยนต์ ตุ๊กตาที่มีคอมพิวเตอร์ในตัว ฯลฯ โดยเฉพาะของเล่นราคาสูงที่มาจากประเทศจีนพัฒนาไปเร็วมาก เช่น นาฬิกาดิจิทัลแบบ LCD ที่เชื่อมต่อกับโซลาร์เซลล์ อุปกรณ์ควบคุม วิทยุบังคับ ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถึงที่จะมีของเล่นทันสมัยและราคาสูงมาให้เลือกเล่นได้ หากสอบถามไปที่โรงเรียน เด็กนักเรียนมีมือถือ สมาร์ทโฟนกันทุกคนสามารถหาข้อมูล หรือเรียนรู้อะไรได้มาก เพราะฉะนั้น รูปแบบการเรียนวันนี้ควรต้องเปลี่ยนไป เด็กในวันนี้ลดการดูทีวีที่บ้านแต่สามารถดูคลิปต่าง ๆ ได้เองบนสมาร์โฟนของตัวเอง ใช้เวลากับสมาร์โฟนเพิ่มขึ้น ดังนั้น การเรียนการสอน ทำให้นื้อหาดลบทบาทลง เนื่องจากเนื้อหาของการเรียนการสอนสามารถหาได้จากสมาร์โฟน ที่เข้าถึงได้ทุกแหล่ง เมื่อครูสอนเนื้อหา นักเรียนสามารถตรวจสอบเนื้อหาที่ครูสอนได้ทันที หรือการเรียนการสอนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อนักศึกษาค้นหาผ่านสมาร์โฟนหรือคอมพิวเตอร์ในหัวข้อดังกล่าว ก็จะปรากฏข้อมูลบทเรียนต่าง ๆ มากมาย ในเรื่องนั้น ๆ ให้เลือกเรียนได้ จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ขุกคิดว่าจะระบบการเรียนการสอนที่ทำอยู่ในวันนี้ ควรเปลี่ยนแปลงอย่างไร เราควรจะพิจารณาตัวเองว่า การเรียนการสอนที่ผ่านมาเหมาะสมกับยุคดิจิทัลหรือไม่ การมีชีวิตที่ต้องพึ่งพิงดิจิทัล ต้องพึ่งพิงข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่พบว่าจะสามารถหาได้บนมือถือ สมาร์โฟน ทำให้ทุกคนมีอุปกรณ์สมาร์โฟนเป็นของตัวเอง จนสมาร์โฟนเป็นอุปกรณ์เฉพาะตัว ฉะนั้นทุกวันนี้มหาวิทยาลัยไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดสรรอุปกรณ์ปลายทางให้นักศึกษา ต่อไปนี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำห้องคอมพิวเตอร์แบบเดิม เพราะนักศึกษา มีอุปกรณ์ประจำตัวเป็นของตัวเอง โดยสิ่งที่มหาวิทยาลัยทำได้คือการนำพาเขาเข้าสู่โลกดิจิทัล (Go Digital) โดยต้องทำสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยให้อยู่ในบรรยากาศของการมีชีวิตกับดิจิทัลให้ได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่า เขาจะใช้อุปกรณ์ประจำตัวอะไร

การเรียนในห้องเรียนก็จะเปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมนั้นเวลาถามคำถามนักศึกษา มักไม่ค่อยอยากตอบ แต่ปัจจุบันนี้เป็นการโต้ตอบผ่านแชท ผ่านโปรแกรม ถ้าถามว่าข้อนี้ถูกหรือผิด นักศึกษาสามารถตอบได้อย่างรวดเร็วผ่านทางสมาร์โฟน ถามความเห็นก็ตอบได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน

นอกจากนี้ การสร้างเกมอย่างง่ายเพื่อผนวกเข้ากับการเรียนการสอน เป็นการผสมผสานโลกทางไซเบอร์เข้ากับโลกความเป็นจริง (Cyber Physical Model) ดังตัวอย่างการเล่นเกมในเว็บ kahoot.it เป็นผลให้บรรยากาศการเรียนการสอนมีการโต้ตอบที่ง่ายขึ้น เร็วขึ้น มีความกระตือรือร้น ตื่นเต้น น่าสนุกสนาน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ร่วมกิจกรรมอยากมีส่วนร่วม

๓. การพัฒนาดิจิทัลกับการปฏิรูปการศึกษา และศักยภาพของประเทศ

การพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษาเป็นความหวังของการปฏิรูปการศึกษา ทุกภาคส่วนเห็นพ้องต้องกันว่าถ้าเราไม่ได้แก้ไขหรือปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ ประเทศไทยก็ไม่สามารถแก้ปัญหาประเทศได้สำเร็จ เพราะเป็นเรื่องของการตกต่ำทางการศึกษาในภาพใหญ่

อินเทอร์เน็ต (Internet Usage) นั้นในปัจจุบันนี้เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด การใช้อินเทอร์เน็ตเริ่มกว้างขวางขึ้นเป็นเหตุผลว่าประเทศไทยต้อง go digital การ go digital นั้น เรามีวัตถุประสงค์ต้องการที่จะสนับสนุนคุณภาพชีวิตคน ให้กินดีอยู่ดี มีความสุข มีอายุคาดเฉลี่ย (Life Expectancy) ที่สูงขึ้นให้ชีวิตยืนยาวขึ้น เชื่อว่าในอนาคตเราจะไม่ใช้เงินที่เป็นธนบัตร เป็นเหรียญ ผู้คนทุกวันนี้ลดการใช้ตัวแลกเงินหรือเช็คแล้ว ใช้เช็คน้อยลง ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนรายการ (Transaction) เงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือเงินดิจิทัลจะเข้ามาแทนที่ การค้าขายแบบออนไลน์ ทำให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจลื่นไหลมากขึ้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่สมาร์ท (Smart) การที่มีชีวิตที่สมาร์ทขึ้นนั้นมาจากปัจจัยการใช้ดิจิทัลเรามีการมองเห็น (visibility) ข้อมูลข่าวสารที่กว้างไกลขึ้น ชีวิตของทุกคนอยู่กับสื่อใหม่ ทุกวันนี้ทุกคนต้องอ่านออกเขียนได้ทางดิจิทัล หรือเรียกว่า ต้องมี Media and Information literacy คือ การอ่านออกเขียนได้ทางสื่อและสารสนเทศ ซึ่งสังเกตได้ว่าไม่ใช่แค่รู้จักไอซีที ICT literacy แต่เป็น Media and Information Literacy (IML) ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญอันหนึ่งของสหภาพยุโรปที่ทำให้ยุโรปเข้าสู่ดิจิทัล เพราะเทคโนโลยีดิจิทัลจะเปลี่ยนวิถีชีวิตการทำงานและโครงสร้างองค์กร ตลอดจนระยะทาง เวลาสถานที่ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป เราเริ่มมีสภาพความเป็น Global Connect หรือการเชื่อมต่อกันทั้งโลก ซึ่งเป็นสิ่งที่กดดันเรา วิถีชีวิตของทุกคนมุ่งไปสู่คำว่าสมารถการเปลี่ยนแปลงชีวิตให้อยู่ในดิจิทัลนี้ เรียกกันว่า การเปลี่ยนแปลงสู่สมารถ

๔. Digital University

ปัจจัยที่สนับสนุนมหาวิทยาลัยดิจิทัล (Digital University) มี ๓ ประการ ได้แก่ ๑) LoT ๒) Cloud และ ๓) Big Data แต่การทำอะไรก็ตามจะต้องมีโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (digital infrastructure) เป็นปัจจัยเกื้อหนุน โดยให้โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลนี้บูรณาการทั้ง LoT Cloud และ Big Data ได้ในทุกตารางนิ้วของมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย ซึ่งคือการทำงานด้านการศึกษาและสภาพแวดล้อมเพื่อการศึกษา เช่น การเช็คชื่อนักศึกษา เมื่อนักศึกษาเดินเข้าห้องก็สามารถรู้ได้ทันที โดยที่ไม่ใช่การเรียกชื่อแบบเดิม หรือเราสามารถติดตามรถเมล์ในมหาวิทยาลัยโดยให้รถเมล์ติดอุปกรณ์ GPS มีแผนที่บอกว่ากำลังไปที่ใด ที่ป้ายรถเมล์เราบอกได้ว่าตอนนี้รถอยู่ที่ใดบ้าง และรถคันถัดไปจะมาเมื่อใด เส้นทางเป็นอย่างไร หรือจะดูบนมือถือก็สามารถทำได้ ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีสามารถอำนวยความสะดวกและทำให้การบูรณาการเหล่านี้ทำได้อย่างดี เมื่อมีข้อมูลจำนวนมาก ความซับซ้อนจะสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว การคำนวณบน Cloud computing จึงเหลือเพียงงานที่มีความซับซ้อน (Complexity) สูงให้คิด ให้คำนวณ ได้แก่การค้นหาความรู้ (Knowledge discover) จากข้อมูลขนาดใหญ่ บิกดาต้า นำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ ฉะนั้น

๓ สิ่งดังกล่าวเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญ เป็นภาพกว้าง ๆ แล้วบูรณาการเข้ากับงานต่าง ๆ และจับคู่กับเทคโนโลยี ต่าง ๆ นอกจาก ๓ องค์ประกอบหลักดังกล่าวแล้ว การตามเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้ทันเป็นสิ่งสำคัญเพราะสามารถนำมาปรับใช้ในมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีเหล่านี้ ได้แก่ อุปกรณ์สวมใส่ (Wearable Device) อุปกรณ์สมาร์ท (Smart machine) การพิมพ์ ๓ มิติ (3D Printing) มาตรฐานเครือข่ายใหม่ (New Network Standard) การทำตลาดดิจิทัลออนไลน์ (Online Digital marketing) เทคโนโลยีจอภาพ (Screen Technology) หรือ กล้องวงจรปิดทุกหนแห่ง (Ubiquitous CCTV) โดยเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่กล่าวนี้ นำมาประยุกต์เข้ากับกิจการของมหาวิทยาลัยได้ เช่น ในเรื่องของอุปกรณ์สวมใส่ (Wearable device) จะเชื่อมแต่ละคนเข้ากับเครือข่าย ก่อให้เกิด Smart Machine Cloud Computing ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะการเป็นทั้งผู้สร้าง (Maker) และผู้ริเริ่ม (Starter) หากมองในตัวอย่างของการทำงานองค์กรสัมพันธ์ (Engagement) ในด้านของการประชาสัมพันธ์สมัยใหม่ ที่เรียกว่า การสื่อสารองค์กร ซึ่งพบว่าทุกวันนี้เป็นแบบออนไลน์ การทำตลาดต่าง ๆ ก็มาอยู่บนออนไลน์เช่นกัน ซึ่งเรามองว่ามหาวิทยาลัยต้องทำการตลาดกับนักเรียน ม.๕ และ ม.๖ โดยทำการตลาดในลักษณะของมหาวิทยาลัย มิใช่ในลักษณะของบริษัท ซึ่งการทำตลาดโดยวิธีออนไลน์นั้นได้ผลดี เร็วและประหยัดต้นทุนกว่าการเดินแจกโบรชัวร์ด้วยซ้ำ ทั้งนี้รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ก็ควรเป็นแบบ Responsive ตอบสนองได้เหมาะสมตามแต่ละอุปกรณ์ซึ่งก็สอดคล้องกับที่กล่าวไว้ในตอนต้น การโฆษณาด้วยป้ายต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปในรูปของ Digital Screen/Display technology การใช้อุปกรณ์ที่สมาร์ท (Smart Machine/Device) เหล่านี้ มหาวิทยาลัยควรพิจารณาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี Responsive หมายความว่า รูปแบบของเนื้อหาที่ปรากฏบนอุปกรณ์ต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับแต่ละอุปกรณ์ ยกตัวอย่างได้จากเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น University of Oxford หรือ Harvard University จะพบว่า การออกแบบเว็บไซต์ทุกวันนี้ใช้เทคโนโลยี HTML ร่วมกับ CSS แล้วทำให้ Responsive หมายความว่า วันนี้ผู้ใช้เว็บไซต์นั้นไม่ได้ใช้คอมพิวเตอร์แต่เพียงอย่างเดียวแล้ว ผู้ใช้เว็บเข้าถึงเว็บด้วยโทรศัพท์มือถือโดยสมาร์ทโฟน เมื่อไปที่เว็บไซต์ Stanford University โดยสมาร์ทโฟน จะพบว่า มีรูปแบบที่เหมาะสมกับอุปกรณ์ อ่านง่าย และเรียบง่ายเช่นเดียวกับเว็บไซต์ของบริษัทใหญ่อย่าง Apple ซึ่งมีเพียงแค่รูปขนาดใหญ่ที่มีทุกอย่างอยู่ในหน้าเดียว ซึ่งต่างจากเว็บไซต์ของหน่วยงานหลักด้านการศึกษาของไทย ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการยังแสดงผลด้วยเทคโนโลยีเว็บแบบเก่า จะเห็นว่าเว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการประกอบไปด้วยเฟรม และตารางต่าง ๆ เต็มไปหมด ถ้าดูผ่านโทรศัพท์มือถือก็ดูไม่ได้ ดูยาก ฉะนั้น ทุกวันนี้เราเห็นความแตกต่างว่าการพัฒนาดิจิทัลมุ่งไปในลักษณะหลากหลายอุปกรณ์ (Multi-Device) แล้วคนเราก็ออยู่บนอุปกรณ์เหล่านี้ สามารถทำทุกอย่างบนอุปกรณ์เหล่านี้ได้หมด สะดวกและรวดเร็ว เช่น ค้นหาหมายเลขโทรศัพท์ของโรงแรมโดยสามารถกดโทรออกได้ทันทีที่พบ

การพัฒนาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ทำให้การเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด สร้างโอกาสในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เห็นได้จากการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการสามารถจัดทำให้อยู่ในรูปแบบค่าย สร้างโจทย์ให้ท้าทายโดยไม่จำเป็นต้องให้นักศึกษาทำตามขั้นตอนเพียงมอบหมายให้พัฒนาอุปกรณ์ที่สมาร์ทยู่ก่อนแล้ว ให้สมาร์ทยิ่งขึ้น เช่น การมอบหมายให้พัฒนาอุปกรณ์เหล่านี้ให้บินได้ แล้วนำมาแข่งขันกัน ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนา

สิ่งเหล่านี้ง่ายขึ้นก็คืออุปกรณ์เซ็นเซอร์ต่าง ๆ ที่สมาร์ทขึ้น ยกตัวอย่างเช่น เทอร์โมมิเตอร์ในปัจจุบันนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องสัมผัส และใช้เวลาเพียงเล็กน้อยก็สามารถวัดค่า อีกตัวอย่างของการประยุกต์อุปกรณ์สมาร์ท ได้แก่การประยุกต์ใช้กับเครือข่ายในด้านของการโรมมิ่ง (Roaming) เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยทุกคนนี้ เมื่อเดินทางไปต่างประเทศ ไปยังมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ สามารถเปิดคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก แล้วใช้งานได้ทันทีทั่วโลก เป็นโรมมิ่งของมหาวิทยาลัย (Edu roam) ที่เป็นข้อตกลงระหว่างมหาวิทยาลัยทั่วโลก ถ้าอาจารย์จากต่างประเทศมาที่มหาวิทยาลัยในประเทศไทย เขาก็จะใช้ได้โดยอัตโนมัติ ถ้าเราไปที่ต่างประเทศ เราก็จะใช้ได้โดยอัตโนมัติเช่นเดียวกัน

๕. ความท้าทายในการให้บริการด้านดิจิทัลของมหาวิทยาลัย

การใช้งานดิจิทัลปัจจุบันอยู่บนคลาวด์ (Cloud) สำหรับมหาวิทยาลัยนั้นเราเปลี่ยนจากคำว่า Computer Center หรือจากคำว่าศูนย์คอมพิวเตอร์หรือสำนักคอมพิวเตอร์ไปสู่คำว่า Data Center หรือศูนย์ข้อมูล สำนักข้อมูล ความหมายว่าการบริการในทุกวันนี้ คนเราไม่อยากจะใช้เครื่องอะไร ยี่ห้ออะไร แต่ทุกคนรู้อย่างเดียวกันว่าขอให้การบริการข้อมูลอยู่บน Cloud ที่เราหยิบใช้อะไรได้ง่าย ๆ ซึ่งหากมหาวิทยาลัยต้องการประยุกต์ใช้ สามารถศึกษาดูต้นแบบได้จากองค์กรต่าง ๆ ที่ใช้คลาวด์ ปัจจุบันนี้ปฏิทินส่วนตัวก็อยู่บนคลาวด์ เชื่อมไปกับสื่อดิจิทัลและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบล็อก (Blog) กระดานคำนวณ (Spread sheet) หรือที่เก็บข้อมูลส่วนตัว เป็นต้น โดยที่ผู้ใช้ไม่รู้ตัวเสียด้วยซ้ำ เมื่อใช้ไปได้สักพักหนึ่ง สิ่งเหล่านี้ก็เชื่อมโยงกันเองบนคลาวด์ในอนาคต เครื่องคอมพิวเตอร์เราอาจใช้เพียงเว็บเบราว์เซอร์เท่านั้น เมื่อทำงานบนคลาวด์ ทำให้ใช้สะดวก ทุกที่ ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ และไม่ต้องกลัวว่าจะเรียกข้อมูลไม่ได้ เพราะมีผู้ดูแลให้ ปัจจุบันเราสามารถสร้างเอกสารโดยใช้เสียงเมื่อพูดเพื่อสร้างเอกสารให้พิมพ์ตาม หากเราพับเครื่องโน้ตบุ๊กแล้วไปทำกิจกรรมต่าง ๆ จะพบว่าในวันต่อมา เมื่อเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องจะยังคงแสดงหน้าจอเดิม และเอกสารก็ไม่สูญหาย มีการบันทึกไว้โดยอัตโนมัติ หากจะปิดเอกสารที่สร้าง ระบบก็จะให้ตั้งชื่อแล้วจัดเก็บอย่างเป็นทางการต่อไป แต่ถึงแม้ว่าเครื่องคอมพิวเตอร์หรือไฟฟ้าจะดับก็ตาม เนื้อหาจะยังคงอยู่เพราะข้อมูลอยู่บนก้อนเมฆหรือคลาวด์ของเรา ทุกวันนี้เราทำอะไรต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลง่ายขึ้น เราจะส่งอะไรให้ใครก็ได้โดยการแชร์ URL มหาวิทยาลัยสามารถพิจารณาประเด็นนี้โดยเลือกจาก ๓ ระดับของการให้บริการคลาวด์ ได้แก่ ๑) Infrastructure ๒) Platform ๓) Service โดยหากเรามีโครงสร้างพื้นฐานอยู่แล้วในระดับหนึ่ง มหาวิทยาลัยอาจให้บริการกับผู้ให้บริการในลักษณะแพลตฟอร์ม หรือเซอร์วิสที่ผู้ต้องการได้เลย

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์

๑. ความหมายของบทเรียนออนไลน์

ความหมายของ e-Learning ความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของ e-Learning มีแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล แต่มีส่วนที่เหมือนกัน คือ การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ เนื่องจากคอมพิวเตอร์และเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นที่มาของคำว่า Electronics Learning หรือเรียกสั้น ๆ ว่า e-Learning การใช้คำนี้ปรากฏเป็นที่นิยมเมื่ออินเทอร์เน็ตมีบทบาทในการเรียนรู้นอกเหนือจากบทบาทในการค้ารูปแบบใหม่ที่เรียกว่า อีคอมเมิร์ซ (e-Commerce) ที่ได้ยินกัน

บ่อยครั้งและมีบทบาทในทุกองค์กรที่กำลังพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวให้เป็น E-School, E-Business และ E-Government

แคมป์เบล (Campbell, 1999 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมาย บทเรียนออนไลน์ (Online) e-Learning (อีเลิร์นนิง) คือ การใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในเครือข่าย อินเทอร์เน็ต (Internet) สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์ และการศึกษาที่มีคุณภาพสูง ที่ผู้คนทั่วโลกมีความสะดวก และสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ไม่จำกัดสถานที่และเวลา เป็นการเปิดประตูการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร

ครุตุส (Krutu, 2000 : ออนไลน์) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าบทเรียนออนไลน์ (Online) อีเลิร์นนิง (e-Learning) หมายถึง รูปแบบของเนื้อหาสาระที่สร้างเป็นบทเรียนออนไลน์สำเร็จรูป ที่อาจใช้ซีดีรอม (CD-ROM) เป็นสื่อกลางในการส่งผ่าน หรือใช้การส่งผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet) หรือ เครือข่ายภายใน ทั้งนี้อาจจะอยู่ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยการฝึกอบรม (Computer Based Training : CBT) และการใช้เว็บเพื่อการฝึกอบรม (Web Based Training : WBT) หรือการเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning) ผ่านดาวเทียมก็ได้

ถนอมพร (ตันพิพัฒน์) เลขาจรัสแสง (๒๕๔๕ : ๑) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ให้คำจำกัดความไว้ ๒ ความหมาย คือ บทเรียนออนไลน์ (Online) อีเลิร์นนิง (e-Learning)

๑. บทเรียนออนไลน์ (Online) อีเลิร์นนิง (e-Learning) หมายถึง การเรียนเนื้อหา หรือสารสนเทศสำหรับการสอน หรือการอบรม ซึ่งใช้การนำเสนอด้วยตัวอักษร (Text) ภาพนิ่ง (Image) ผสมผสานกับการใช้ภาพเคลื่อนไหว (Animation) วิดีทัศน์ และเสียง (Sound) โดยอาศัยเทคโนโลยีของเว็บ (Web Technology) ในการถ่ายทอดเนื้อหา รวมทั้งใช้เทคโนโลยีการจัดการคอร์ส (Course Management System) ในการบริหารจัดการงานสอนต่าง ๆ

๒. บทเรียนออนไลน์ (Online) อีเลิร์นนิง (e-Learning) คือ การเรียนในลักษณะใดก็ได้ ซึ่งใช้การถ่ายทอดเนื้อหาผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ (Computer) เครือข่ายอินทราเน็ต (Intranet) อินเทอร์เน็ต (Internet) เอ็กชทราเน็ต (Extranet) หรือสัญญาณโทรทัศน์ สัญญาณดาวเทียม สัญญาณโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาสารสนเทศอาจอยู่ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การสอนบนเว็บ (Web-Based Instruction) การเรียนออนไลน์ (Online Learning) การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น

สุรสิทธิ์ วรรณไกรโรจน์ (๒๕๔๙ : ออนไลน์) ได้ให้คำจำกัดความของบทเรียนออนไลน์ (Online) e-Learning (อีเลิร์นนิง) ว่า เป็นการเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือ e-Learning (อีเลิร์นนิง) ซึ่งการศึกษานั้นสามารถเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต (Internet) หรือ อินทราเน็ต (Intranet) เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียน ประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอและมัลติมีเดียอื่น ๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser โดยผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคน สามารถติดต่อ ปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อ สื่อสารที่ทันสมัย เช่น e-mail, web board, chat) จึงเป็นการเรียนสำหรับทุกคน, เรียนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ (Learn for all : anyone, anywhere and anytime)

บุญเลิศ อรุณพิบูลย์ และคนอื่น ๆ (๒๕๔๗ : ๓๒ – ๓๖) ได้ให้ความหมายบทเรียนออนไลน์ (Online) อีเลิร์นนิง (e-Learning) คือ การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) มาออกแบบและจัดระบบเพื่อสร้างระบบการเรียนการสอน โดยการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายตรงกับความต้องการของผู้สอน และผู้เรียน เชื่อมโยงระบบเป็นเครือข่ายที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกคน สามารถประเมิน ติดตามพฤติกรรมผู้เรียนได้ เหมือนการเรียนในห้องเรียนจริง โดยสามารถพิจารณาได้จากคุณลักษณะ ดังนี้

๑. เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายวิชาใด วิชาหนึ่งเป็นอย่างน้อย หรือการศึกษาตามอัธยาศัย
๒. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากทุกที่ทุกเวลาโดยอิสระ
๓. ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนการบรรลุจุดประสงค์ การเรียนรู้แต่ละเนื้อหาไม่จำเป็นต้องเหมือนกันหรือพร้อมกับผู้เรียนรายอื่น
๔. มีระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้
๕. มีเครื่องมือที่วัดผลการเรียนได้
๖. มีการออกแบบการเรียนการสอนอย่างมีระบบ
๗. ผู้สอนมีสภาพเป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนในการค้นหา การประเมิน การใช้ประโยชน์จากเนื้อหา จากสื่อรูปแบบต่าง ๆ ที่มีให้บริการ
๘. มีระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System/LMS)
๙. มีระบบบริหารจัดการเนื้อหา/หลักสูตร (Content Management System/CMS)

๒. องค์ประกอบของบทเรียนออนไลน์

การเรียนออนไลน์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ส่วน ซึ่งแต่ละส่วนต้องออกแบบให้เชื่อมต่อสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ และจะต้องทำงานร่วมกันอย่างลงตัว ประกอบด้วย ๔ ส่วนดังต่อไปนี้

๑. เนื้อหาของบทเรียน เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนออนไลน์
๒. ระบบบริหารการเรียน (LMS : e-Learning Management System) การเรียนออนไลน์นั้นเป็นการเรียนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นระบบบริหารการเรียนที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางกำหนดลำดับเนื้อหาในบทเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไปยังผู้เรียน ประเมินควบคุมบทเรียน และสนับสนุนการให้บริการทั้งหมดแก่ผู้เรียน จึงถือว่าเป็นองค์ประกอบของ e-Learning ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง
๓. การติดต่อสื่อสาร สำหรับการเรียน e-Learning ถือว่าเป็นการเรียนทางไกล สิ่งสำคัญที่ทำให้ e-Learning มีความโดดเด่นและแตกต่างไปจากการเรียนทางไกลแบบทั่ว ๆ ไป คือ การนำรูปแบบการติดต่อแบบสองทาง มาใช้ประกอบในการเรียน เพื่อเพิ่มความสนใจ และตื่นตัวของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนให้มากยิ่งขึ้น อาจใช้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ติดต่อ สอบถามปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างตัวผู้เรียนกับครูผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนคนอื่น ๆ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร แบ่งได้ดังนี้

๓.๑ ประเภท Real-Time ได้แก่ Chat (Message, voice) , White Board / Text slide, Real-time Annotation, Interactive poll, Conferencing, Facebook, Google plus, hang out และอื่น ๆ

๓.๒ ประเภท Non Real-Time ได้แก่ Web-Board, e-mail

๔. การสอบ/วัดผลการเรียน โดยทั่วไปแล้วการเรียนไม่ว่าจะเป็นการเรียนแบบใด ก็ต้องมีการสอบวัดประเมินผลการเรียน จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การเรียนแบบ e-Learning เป็นการเรียนที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ในบางวิชาจำเป็นจะต้องวัดระดับความรู้ก่อนเข้าสมัครเข้าเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนในบทเรียนหรือหลักสูตรที่เหมาะสมมากที่สุด ซึ่งทำให้การเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อเข้าสู่บทเรียนในแต่ละหลักสูตรก็จะมี การสอบย่อยท้ายบท และการสอบใหญ่ก่อนที่จะจบหลักสูตร ระบบบริหารการเรียน จะเรียกข้อสอบที่จะใช้มากจากระบบบริหารคลังข้อสอบ (Test Bank System) ซึ่งเป็นส่วนย่อยที่รวมอยู่ในระบบบริหารการเรียน E-Learning ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก ดังนี้

๔.๑ Learning Management System (LMS) หมายถึง ระบบการจัดการ ด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของ e-Learning จะต้องนำพาผู้เรียนไปยังเป้าหมายที่ต้องการจะทำ หน้าที่ตั้งแต่ผู้เรียนเข้ามาเรียน โดยจัดเตรียมหลักสูตร บทเรียนทั้งหมดเอาไว้ให้พร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้ เข้ามาเรียน เมื่อผู้เรียนได้เริ่มต้นบทเรียนแล้ว ระบบเริ่มทำงาน โดยส่งบทเรียนตามคำขอของผู้เรียน ด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ไปแสดงที่ Web Browser ของผู้เรียน จากนั้นระบบก็จะติดตามและ บันทึกรายการก้าวหน้ารวมทั้งสร้างรายงานกิจกรรม และผลการเรียนของผู้เรียนในทุกหน่วยการเรียน อย่างละเอียดจนกระทั่งจบหลักสูตร

๔.๒ Content Management System (CMS) หมายถึง ระบบการจัดการ ด้านเนื้อหา ซึ่งเป็นส่วนบริการสำหรับผู้ออกแบบหรือผู้พัฒนาบทเรียน ในการสร้างสรรค์และนำเสนอ เนื้อหาบทเรียน เริ่มตั้งแต่เนื้อหาส่วนของการลงทะเบียน การรวบรวม การจัดเนื้อหา และการนำส่ง เนื้อหา (Delivery) ไปยังเว็บไซต์ ของ e-Learning หรือการพิมพ์เป็นเอกสาร หรือการบันทึกลง ซีดีรอม เนื้อหาบทเรียนซึ่งเป็นองค์ความรู้สำหรับผู้เรียนเหล่านี้ จะถูกจัดการนำเสนอโดยระบบ CMS โดยสามารถปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ก็ได้ในกรณีที่เห็นว่ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น

๔.๓ Delivery Management System (DMS) หมายถึง ระบบการจัดการ ด้านการนำส่ง ซึ่งเป็นการนำส่งบทเรียนไปยังผู้เรียนได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ การนำส่งบทเรียน จึงรวมถึงการจัดการบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต หรือเอ็กซ์ทราเน็ต การพิมพ์ เป็นเอกสารสำหรับผู้เรียน การบันทึกลงสื่ออิเล็กทรอนิกส์และการนำส่งบทเรียนในรูปแบบอื่น ๆ ไปยังผู้เรียนให้ได้ศึกษาบทเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น ส่งผ่านโทรศัพท์ตามสาย เป็นต้น

๔.๔ Test Management System (TMS) หมายถึง ระบบการจัดการด้านการ ทดสอบเป็นส่วนของการจัดการและการนำส่ง รวมทั้งการดำเนินการสอนให้กับผู้เรียน เพื่อทำการ ประเมินผลความก้าวหน้า ของเรียนในระบบ e-Learning โดยที่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อทดสอบทั้งหมดจะ ถูกเก็บไว้ในฐานข้อมูลส่วนกลาง สำหรับให้ผู้เรียน ได้เชื่อมต่อทำการทดสอบตามเงื่อนไขของ CMS และ LMSระบบ TMS ประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่ ๑) ส่วนของผู้ออกแบบและผู้พัฒนาบทเรียน สำหรับการออกแบบ แก้ไข นำกลับมาใช้ใหม่ พิมพ์และจัดการเกี่ยวกับข้อทดสอบ และ ๒) ส่วนของ ผู้เรียนสำหรับการทำข้อทดสอบ รวมทั้งการบันทึกผลความก้าวหน้าการประเมินผล และการรายงานผล

ในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับ e-Learning แล้ว การถ่ายทอดเนื้อหาสามารถแบ่งได้คร่าว ๆ เป็น ๓ ระดับ ด้วยกัน กล่าวคือ ระดับเน้นข้อความออนไลน์ (Text Online) หมายถึง เนื้อหาของ e-Learning ในระดับนี้จะอยู่ในรูปของข้อความเป็นหลัก e-Learning ในลักษณะนี้จะเหมือนกับการสอนบนเว็บ(WBI) ซึ่งเน้นเนื้อหาที่เป็นข้อความ ตัวอักษรเป็นหลัก ซึ่งมีข้อดี ก็คือ การประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการผลิตเนื้อหาและการบริหารจัดการคอร์ส

ระดับ Low Cost Interactive Online Course หมายถึง เนื้อหาของ e-Learning ในระดับนี้จะอยู่ในรูปของตัวอักษร ภาพ เสียงและวีดิทัศน์ ที่ผลิตขึ้นมาอย่างง่าย ๆ ประกอบการเรียนการสอน E-Learning ในระดับนี้จะต้องมีการพัฒนา CMS ที่ดี เพื่อช่วยผู้ใช้ในการปรับเนื้อหาให้ทันสมัยได้อย่างสะดวก

ระดับ High Quality Online Course หมายถึง เนื้อหาของ e-Learning ในระดับนี้จะอยู่ในรูปของมัลติมีเดียที่มีลักษณะมีอาชีพ กล่าวคือ การผลิตต้องใช้ทีมงานในการผลิตที่ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบการสอน (Instructional Designers) และผู้เชี่ยวชาญการผลิตมัลติมีเดีย (Multimedia Experts) ซึ่งหมายถึง โปรแกรมเมอร์ (Programmers) นักออกแบบกราฟิก (Graphic Designers)และ/หรือผู้เชี่ยวชาญในการผลิตแอนิเมชัน (Animation Experts) เป็นต้น e-Learning ในลักษณะนี้จะต้องมีการใช้เครื่องมือ (Tools) เพิ่มเติมในการผลิตและเรียกดูเนื้อหาด้วยระดับการนำ e-Learning ไปใช้การนำ e-Learning ไปใช้ประกอบกับการเรียนการสอนสามารถทำได้ ๓ ระดับ ดังนี้ สื่อเสริม (Supplementary) หมายถึงการนำ e-Learning ไปใช้ในลักษณะสื่อเสริม กล่าวคือ นอกจากเนื้อหาที่ปรากฏในลักษณะ e-Learning แล้ว ผู้เรียนยังสามารถศึกษาเนื้อหาเดียวกันนี้ในลักษณะอื่น ๆ เช่น จากเอกสาร (ซีดี) ประกอบการสอน จากวีดิทัศน์ (Videotape) ฯลฯ การใช้ e-Learning ในลักษณะนี้เท่ากับว่าผู้สอนเพียงต้องการ จัดหาทางเลือกใหม่อีกทางหนึ่ง สำหรับผู้เรียนในการเข้าถึงเนื้อหาเพื่อให้ประสบการณ์พิเศษเพิ่มเติมแก่ผู้เรียนเท่านั้น สื่อเติม (Complementary) หมายถึงการนำ e-Learning ไปใช้ในลักษณะเพิ่มเติมจากวิธีการสอนในลักษณะอื่นๆ เช่น นอกจากการบรรยายในห้องเรียนแล้ว ผู้สอนยังออกแบบเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจาก e-Learning ในความคิดของผู้เขียนแล้ว ในประเทศไทย หากสถาบันใดต้องการที่จะลงทุนในการนำ e-Learning ไปใช้กับการเรียน การสอนตามปกติ (ที่ไม่ใช่ทางไกล) แล้วอย่างน้อยควรตั้งวัตถุประสงค์ในลักษณะของสื่อเติม (Complementary) มากกว่าแค่เป็นสื่อเสริม (Supplementary) เช่น ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจาก e-Learning เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนในบ้านเราซึ่งยังต้องการคำแนะนำจากครู ผู้สอนรวมทั้งการที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดการปลูกฝังให้มีความใฝ่รู้โดยธรรมชาติสื่อหลัก (Comprehensive Replacement) หมายถึงการนำ e-Learning ไปใช้ในลักษณะแทนที่การบรรยายในห้องเรียน ผู้เรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาทั้งหมดออนไลน์ ในปัจจุบัน e-Learning ส่วนใหญ่ในต่างประเทศ จะได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นสื่อหลักสำหรับแทนครู ในการสอนทางไกล ด้วยแนวคิดที่ว่า มัลติมีเดีย ที่นำเสนอทาง e-Learning สามารถช่วยในการถ่ายทอดเนื้อหาได้ใกล้เคียงกับการสอนจริงของครูผู้สอนโดยสมบูรณ์ได้

๓. ลักษณะการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์

๓.๑ ความหมายของ LMS (Learning Management System) ความหมายของ LMS (Learning Management System) ได้มีนักวิชาการกล่าวได้ดังนี้

ประกอบ คุปรัตน์ (๒๕๔๗ : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของ LMS ว่าเป็นระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ หรือ e-learning เป็นซอฟต์แวร์ที่ช่วยในระบบจัดการห้องเรียนเสมือนทำให้สถาบันการศึกษาหรือแหล่งจัดการเรียนการสอนสามารถให้ผู้เรียนได้มี Login และ Password เพื่อมีสิทธิเข้าเรียน สามารถจัดการเลือกสรรรายวิชาที่จะเรียน มีบันทึกเกี่ยวกับเวลาและข้อมูลการเข้าเรียน และการทำรายงานผลให้กับระบบการศึกษา

กิตติพงษ์ พุ่มพวง (๒๕๔๗ : ออนไลน์) ได้ให้ความหมาย LMS ว่าเป็นระบบจัดการเรียนการสอนผ่าน เครือข่าย มีเครื่องมือและส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับผู้สอน ผู้เรียนและผู้ดูแลระบบ ได้แก่ ระบบจัดการรายวิชา ระบบจัดการสร้างเนื้อหา ระบบบริหารจัดการผู้เรียน ระบบส่วนการจัดการข้อมูล บทเรียน และระบบเครื่องมือช่วยจัดการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์และจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การสื่อสาร Chat e-mail Web board การเข้าใช้การเก็บข้อมูลและการรายงานผล เป็นต้น

ชัยรัตน์ ไชยพจน์พานิช (๒๕๔๗ : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของ LMS ว่าเป็นซอฟต์แวร์บริหารจัดการรายวิชาที่รวบรวมเครื่องมือ ซึ่งออกแบบไว้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งาน ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสนับสนุนผู้ใช้งาน ๔ กลุ่ม คือ ผู้เรียน (Student) ผู้สอน (Instructor) เจ้าหน้าที่ทะเบียน (Registration) และ ผู้ดูแลระบบ (Administrator) ซึ่งเครื่องมือและระดับของสิทธิในการเข้าใช้ที่จัดหาไว้ให้จะมีความแตกต่างกันไปตามแต่การใช้งานของแต่ละกลุ่ม

๓.๒ โปรแกรมที่ใช้สร้างระบบ LMS ในปัจจุบันมีให้เลือกอยู่ ๒ ลักษณะ คือ

๓.๒.๑ ซอฟต์แวร์ฟรี (Open Source LMS) ที่มีลิขสิทธิ์แบบ GPL เช่น Moodle (www.moodle.org) A Tutor (www.atutor.ca) Caroline (www.caroline.net) VClass (www.vclass.net) เป็น LMS สัญชาติไทยพัฒนาโดยศูนย์ Distributed Education Center สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT)

๓.๒.๒ ซอฟต์แวร์ที่บริษัทเอกชนพัฒนาเพื่อขายโดยเฉพาะ (Commercial LMS) เช่น Blackboard WebCT Lotus Learning Management System Education Sphere

๓.๒.๓ การนำระบบ LMS ไปประยุกต์ใช้งานระบบ LMS สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างหลากหลาย อาทิ สถาบันการศึกษาศูนย์ฝึกอบรม หน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน โดยในการนำไปใช้งานผู้ใช้สามารถปรับการใช้งานให้เหมาะสมกับหน่วยงานสำหรับรายละเอียดในการนำระบบ LMS มาใช้งานนั้น เราสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ออกเป็น ๓ ขั้นตอนหลัก ๆ คือการประเมินภายในองค์กรการจัดซื้อจัดหาและสุดท้าย คือ การอิมพลีเมนต์ การประเมินภายในองค์กรในขั้นตอนแรก จะต้องจัดการประเมินภายในองค์กรเสียก่อน โดยมีหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้

๓.๒.๓.๑ ต้องวิเคราะห์เป้าหมายทางธุรกิจขององค์กรแล้วตีความออกมาให้ได้ว่าการจะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น ในแง่ของทีมงานจะต้องใช้คนที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องใดบ้าง

๓.๒.๓.๒ ประเมินโครงสร้างพื้นฐานด้านไอทีขององค์กร ทั้งในส่วนที่เป็นฮาร์ดแวร์ซอฟต์แวร์ ส่วนที่เป็นแบ็กโบน เน็ตเวิร์กเดสก์ทอป, ลักษณะการเชื่อมต่อเข้ากับระบบ e-Learning ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กรเป็นต้น

๓.๒.๓.๓ การประเมินความพร้อมในด้านที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์กรก็เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่ขาดไม่ได้เพราะเป็นปัจจัยที่บ่งบอกถึงความสามารถในองค์กร ที่จะยอมรับระบบการเรียนรู้แบบใหม่นี้โดยส่วนใหญ่ในการอิมพลีเมนต์ระบบ LMS มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องทางเทคนิคจนมองข้ามเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับทางเทคนิคอาทิวัฒนธรรมขององค์กรการเมืองภายในเป็นต้น

๓.๒.๓.๔ องค์ประกอบของระบบบริหารการเรียนการสอน LMS [Learning Management System] องค์ประกอบของ LMS ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้

๑. ระบบจัดการหลักสูตร (Course Management) กลุ่มผู้ใช้งานแบ่งเป็น ๓ ระดับคือ ผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหารระบบ โดยสามารถเข้าสู่ระบบจากที่ไหนเวลาใดก็ได้โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบสามารถรองรับจำนวน user และจำนวนบทเรียนได้ไม่จำกัดโดยขึ้นอยู่กับ hardware/software ที่ใช้และระบบสามารถรองรับการใช้งานภาษาไทยอย่างเต็มรูปแบบ

๒. ระบบการสร้างบทเรียน (Content Management) ระบบประกอบด้วยเครื่องมือในการช่วยสร้าง Content ระบบสามารถใช้งานได้ดีทั้งกับบทเรียนในรูปแบบ Text - based และบทเรียนในรูปแบบ Streaming Media

๓. ระบบการทดสอบและประเมินผล (Test and Evaluation System) มีระบบคลังข้อสอบ โดยเป็นระบบการสุ่มข้อสอบสามารถจับเวลาการทำข้อสอบและการตรวจข้อสอบอัตโนมัติ พร้อมเฉลยรายงานสถิติคะแนนและสถิติการเข้าเรียนของนักเรียน

๔. ระบบส่งเสริมการเรียนรู้ (Course Tools) ประกอบด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้สื่อสารระหว่างผู้เรียน - ผู้สอน และผู้เรียน - ผู้เรียน ได้แก่ Web board และ Chat room โดยสามารถเก็บ History ของข้อมูลเหล่านี้ได้

๕. ระบบจัดการข้อมูล (Data Management System) ประกอบด้วยระบบจัดการไฟล์ และโพลเดอร์ผู้สอนมีเนื้อที่เก็บข้อมูลบทเรียนเป็นของตนเองโดยได้อีกที่ตามที่ Admin กำหนดให้

ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๑. ความหมายของความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง สภาพที่มีอยู่อย่างเพียงพอของ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่อพ่วงที่จำเป็น เช่น แป้นพิมพ์ เครื่องพิมพ์ เม้าส์

โมเด็ม และคู่สายโทรศัพท์ ความพร้อมใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ ความสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานที่มีสิทธิเข้าถึงระบบได้เมื่อต้องการ มีการเตรียมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้มีความน่าเชื่อถือ ปลอดภัย พร้อมใช้งาน เข้าถึงได้ง่ายและใช้งานง่าย ถูกใจผู้ใช้งานได้รับในเวลาที่เหมาะสม จะช่วยให้ผู้ใช้งานไปใช้งานได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิด Productivity ในการปฏิบัติงานอย่างรวดเร็ว โดยได้ออกแบบให้ระบบเทคโนโลยี อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ

ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ คือ การมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และการเชื่อมต่อเข้าสู่ระบบเครือข่าย ที่สอดคล้องต่อการใช้งานหรือการปฏิบัติงาน ความพร้อมใช้ของโปรแกรมในการติดต่อสื่อสารเช่น MSN Messenger, Yahoo Messenger โดยความพร้อมใช้ของระบบอินเทอร์เน็ตผ่าน Modem ความพร้อมใช้งานของโปรแกรม Microsoft Office เช่น Word, Excel, PowerPoint และนอกจากอุปกรณ์จะมีความพร้อมแล้ว บุคลากรเองก็ควรที่จะมีความพร้อมในการใช้อุปกรณ์ด้วยเช่นกัน คือ การมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ต่อพ่วง เพราะในปัจจุบันองค์กรต่างๆ ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในเบื้องต้นได้ เพราะถือว่าเป็นการประหยัดผู้ดูแลคอมพิวเตอร์ไปได้ ดังนั้นสิ่งที่บุคลากรควรจะทำได้คือสามารถติดตั้งและใช้งานระบบปฏิบัติการ Windows ได้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากไวรัสคอมพิวเตอร์ ในเบื้องต้นได้ ซึ่งก็จะเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับตนเองได้อีกด้วย

๒. แนวคิดและทฤษฎีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

แนวคิดความพร้อม หมายถึง การมีสภาพที่ความพร้อมเพียง มีความครบครันสภาพที่มีอยู่อย่างเพียงพอแนวคิดความพร้อมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ (Hardware) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software) มีการเข้าถึง แก้ไข จัดเก็บรวบรวม ควบคุมได้ง่ายและรวดเร็ว เนื่องด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะทำให้การประมวลผลสารสนเทศทำได้รวดเร็วขึ้น ส่งผลถึงการลดระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานสารสนเทศ ช่วยลดต้นทุน ลดเวลาที่ใช้ในการประมวลผลและการสื่อสารทำให้ผู้รับสารสนเทศปลายทาง ได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ช่วยสนับสนุนข้อมูลหลากหลายด้านเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ช่วยปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและบริการ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และเพิ่มคุณภาพชีวิตในการทำงาน ฉะนั้นแล้วจึงจำเป็นต้องมีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ และด้านโปรแกรมระบบงานต่าง ๆ ในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ในองค์กรหลาย ๆ แห่ง พบว่า มีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร อุปกรณ์เครื่องมือ และด้านโปรแกรมต่าง ๆ เช่น องค์กรของภาคเอกชนที่จะเห็นได้ว่ามีความเด่นชัดมากในเรื่องของความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเมื่อเทียบกับองค์กรของภาครัฐในหลาย ๆ องค์กรก็จะทราบว่า ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังคงเป็นปัญหา ความต้องการในการใช้เทคโนโลยีมีอย่างไม่เพียงพอ ทั้งนี้ อาจเกิดจากสาเหตุที่ว่าจัดงบประมาณด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ไม่เพียงพอ หรือการขาดงบประมาณ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความพร้อมต่อการใช้งาน

สมาน รัชสิโยภุชฎ (๒๕๒๒) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การได้รู้ความสามารถและทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรจะทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้ตรงกับความต้องการมากที่สุด เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพสามารถใช้งานเทคโนโลยีที่มีให้เกิดประสิทธิภาพ นอกจากการมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นถือเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการบริหารงาน แต่อีกสิ่งที่เป็นเรื่องที่สำคัญพอ ๆ กัน คือ ความสามารถในการใช้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ความสามารถ ทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสืบค้นข้อมูลอยู่ในด้านการติดต่อสื่อสารการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าจะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการระบบงานต่าง ๆ มานานแล้วแต่ความสามารถและทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนในประเทศ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนยังไม่ดีเท่าที่ควรจึงควรมีการเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้แก่บุคลากร ในด้านของอุปกรณ์ และระบบการปฏิบัติการต่าง ๆ สรุปได้ว่าแนวคิดความพร้อมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ สภาพที่มีความครบครัน สภาพที่มีอยู่อย่างเพียงพอของอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและเพียงพอต่อการใช้งานของบุคลากร

๓. การวัดและประเมินความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การวัดพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การวัดความพร้อมทางอุปกรณ์ในการใช้งานของบุคลากร เช่น จำนวนของเครื่องมือ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใดและเพียงพอต่อการใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือไม่ เพื่อการวิเคราะห์ถึงความสามารถรวมถึงวิธีการแก้ปัญหาเบื้องต้นของบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ

การประเมินความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การวิเคราะห์ว่าการมีอุปกรณ์ที่พร้อมใช้นั้นส่งผลอย่างไรต่อบุคลากรหรือผู้ใช้งาน หากในองค์กรใดก็ตามที่ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารย่อมเกิดความได้เปรียบและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่า เพราะปัจจุบันหลาย ๆ องค์กรต่างให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ร่วมกับการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อ ความสะดวก รวดเร็วในการปฏิบัติงาน ผลงานมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นแล้วการที่องค์กรมีอุปกรณ์ เครื่องมือ และด้านโปรแกรม ระบบงานต่าง ๆ ที่พร้อมใช้งานนั้นย่อมส่งผลดีต่อบุคลากรอย่างแน่นอน เนื่องด้วยบุคลากรจะเกิดความคุ้นเคยต่อการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเป็นสร้างศักยภาพให้แก่ตัวของบุคลากรเองด้วย

พัฒนาการและการนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาประยุกต์ในองค์กร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งก่อให้เกิดความท้าทายแก่ผู้บริหารในอนาคตให้นำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อองค์กร ปัจจุบันจะพบว่าแต่ละองค์กรจะมีความหลากหลายในการนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาประยุกต์ในองค์กร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ถือว่าเป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพราะในโลกของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นมีการแข่งขันกันอย่างสูง อย่างที่กล่าวไว้ในข้างต้นว่า องค์กรใดก็ตามที่ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารย่อมเกิดความได้เปรียบและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่า ฉะนั้นแล้วการวัดและประเมิน

ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบถึงว่า ความพร้อมขององค์กร รวมทั้งบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบสารสนเทศ การวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล และการจำแนกข้อมูล การรวบรวมข้อมูลและที่สำคัญรวมถึง อุปกรณ์ เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์และประเมินผลในด้านพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้

แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

๑. ความหมายของทรัพยากรสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

คำว่า ทรัพยากรสารสนเทศ (Information Resources) หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ที่ได้มีการรวบรวมเนื้อหาผ่านการกลั่นกรอง และเรียบเรียงประมวลผลไว้โดยใช้ภาษาสัญลักษณ์ รูปภาพ รหัส นำมาบันทึก ด้วยวิธีการต่าง ๆ ลงวัสดุหลายชนิดแล้วจัดเก็บและถ่ายทอดสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ให้ผู้รับได้ทราบ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน การศึกษาหาความรู้ และความบันเทิง ซึ่งสามารถจำแนกวัสดุที่ใช้บันทึกได้เป็น ๓ ประเภท คือ (๑) สื่อตีพิมพ์ตีพิมพ์ (Printed Materials) ที่มีอยู่ในห้องสมุดหรือสถาบันบริการสารสนเทศ ได้แก่ หนังสือ วารสาร จุลสารต้นฉบับตัวเขียน สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานการประชุม เป็นต้น (๒) สื่อไม่ตีพิมพ์หรือสื่อโสตทัศน (Non-Printed Materials หรือ Audio-Visual Materials) ได้แก่ ภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ วัสดุบันทึกเสียงสไลด์ फिल्मสตริป แผ่นโปร่งใส รูปภาพ และ (๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media หรือ Electronic Resource) (เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง, ๒๕๔๖ : ๒ - ๒๒ ; ประภาวดี สืบสนธิ์, ๒๕๔๓ : ๓ ; วาสนา ธนะสุข, ๒๕๔๙ : ๑ - ๑๒ ; อุทัย ทุดิยะโพธิ์, ๒๕๔๑ : ๑) นอกจากนี้ทรัพยากรสารสนเทศยังมีความหมายตามลักษณะของรูปแบบเนื้อหา โดยหมายถึงสารสนเทศที่ได้รับการบันทึกเป็นหลักฐานและคัดเลือกมาเพื่อการบริหารสารสนเทศ ตามภารกิจหรือภาระหน้าที่ของหน่วยงาน ทรัพยากรสารสนเทศจะอยู่ในรูปของวัสดุหลากหลายชนิด อาทิ หนังสือ เอกสาร บทความวารสาร รายงานการประชุม รายงานการวิจัย แฟ้มข้อมูล สารานุกรมในแผ่นซีดี ดีวีดี และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (มาลี ล้ำสกุล, ๒๕๔๖ : ๑๓ - ๑๔) ทรัพยากรสารสนเทศ จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบสารสนเทศเมื่อเปรียบเทียบการทำงานในองค์กรอย่างเป็นระบบแล้ว ทรัพยากรสารสนเทศถือว่ามีความสำคัญสำหรับองค์กรซึ่งต้องมีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิผลเพื่อการใช้งานอย่างคุ้มค่าสำหรับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล หมายถึง สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการแปลงรูปจากสิ่งตีพิมพ์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัล รวมทั้งทรัพยากรสารสนเทศที่ผลิตอยู่ในรูปดิจิทัลตั้งแต่แรก (Born Digital) การกำหนดขอบเขตของทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้งานวิจัยครั้งนี้จะยึดหลักตามเนื้อหา โดยเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่อยู่ในประเภทงานวิจัย และมีเนื้อหาเป็นดิจิทัลทั้งจากการแปลงรูปแบบเป็นดิจิทัล และการผลิตให้มีเนื้อหาเป็นดิจิทัลตั้งแต่แรก

๒. ลักษณะของทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีลักษณะเนื้อหาเป็นดิจิทัล และเข้าถึงโดยผ่านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ถูกจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลและเข้าถึงได้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ผ่านกระบวนการจัดหา จัดเก็บ สงวนรักษา ค้นคืนและแสดงผลผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

(Borgman, 2000 : 90-91 ; Cleveland, 1998. 4-8; The Digital Library Federation, 1999 : 4 - 8. Cited in Jeng, 2005 : 47 - 52) ซึ่งการจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล จะต้องประกอบด้วย ส่วนสำคัญ คือ (๑) สารสนเทศในรูปแบบมีเดียทั้งข้อความตัวเลข ภาพถ่าย เสียงและภาพเคลื่อนไหว (๒) เครือข่ายสารสนเทศที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศจากเครือข่ายอื่นได้ (๓) มวลทรัพยากรที่จัดระบบทั้งส่วนของโครงสร้างการจัดกลุ่มข้อมูลและการจัดทำ Metadata และใช้มาตรฐานเดียวกันในการจัดทำและ (๔) การแจกจ่ายสารสนเทศ การใช้ประโยชน์และการเรียนรู้ร่วมกัน (นิศาชล จำนงศรี, ๒๕๔๕ : ๒-๓) ส่วนสารสนเทศดิจิทัล (Digital Information) ที่อยู่ในทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีคุณลักษณะทั่วไป คือมีเนื้อหาที่จัดเก็บบน DVD, CD-ROM หรือวัสดุอื่น ๆ ที่ใช้จัดเก็บสื่อดิจิทัลประเภท และสามารถเชื่อมโยงไปยังทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อสร้างเป็นมัลติมีเดีย ไม่จำกัดระยะทางหรือมีอุปสรรคเรื่องขอบเขตสามารถจัดเก็บและถ่ายโอนได้หลายทาง และสามารถสำเนาได้ ไม่จำกัดเวลา โดยปราศจากการลดคุณภาพของต้นฉบับ ข้อมูลดิจิทัลสามารถจะบีบอัดเพื่อการจัดเก็บเนื้อหาข้อมูลในปริมาณมากทั้งยังสามารถจัดเก็บในอุปกรณ์บันทึกข้อมูล (drive) บนคอมพิวเตอร์หรือ CD-ROM ได้ เนื้อหาดิจิทัลสามารถเรียกดูได้ง่าย ทำการสืบค้นทำดัชนีหรือตรวจสอบได้ทันที และที่สำคัญที่สุดคือสามารถทำการเชื่อมโยงเข้ากับเว็บที่เก็บเนื้อหาอื่น ๆ ทั้งในท้องถิ่นและทั่วโลกผ่านอินเทอร์เน็ต

๓. ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

โดยทั่วไปทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการอยู่ในห้องสมุด มี ๒ ประเภทคือ (๑) ฐานข้อมูลที่ผลิตเพื่อการค้า ได้แก่ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์และทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ซึ่งซื้อแบบปกติหรือซื้อแบบใช้ใบอนุญาต (License) โดยให้ใช้งานได้ภายในมหาวิทยาลัยหรือนอกมหาวิทยาลัย และ (๒) ทรัพยากรดิจิทัลที่ผลิตขึ้นเองภายในห้องสมุดหรือภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งให้ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ได้ผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Miller, ๒๐๐๒) แต่จากแนวคิดห้องสมุดดิจิทัลที่มีลักษณะสำคัญคือ ไม่มีลักษณะทางกายภาพชัดเจน แต่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงระหว่างห้องสมุดดิจิทัลและทรัพยากรสารสนเทศกับแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ได้ทั่วโลก เพื่อให้ผู้ใช้ปลายทางสามารถเข้าใช้งานระยะไกลได้ และมีเนื้อหาทรัพยากรที่ไม่จำกัดเฉพาะข้อความอย่างเดียว แต่ครอบคลุมสารสนเทศทุกรูปแบบ ทั้งข้อความ เสียง และภาพเคลื่อนไหว (Cleveland. 1998 ; Schwartz. 2000 ; Seadle & Greifeneder, 2007) จึงทำให้ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องสมุด และไม่ต้องใช้พื้นที่ทางกายภาพในการจัดเก็บ ซึ่งประเภทของทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล สามารถแบ่งได้เป็น ๕ ประเภท คือ ๑) ข้อความและเอกสารที่บันทึกไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ (Electronic Texts) ๒) ภาพลักษณ์ ซึ่งรวมทั้งภาพถ่าย (Image) ๓) เสียงและภาพเคลื่อนไหว (Multimedia) ๔) แผนที่ (Geospatial Data) และ ๕) ข้อมูลสถิติ (Statistical Data) (ครรชิต มาลัยวงศ์, ๒๕๔๐: ๑๗)

๔. ทรัพยากรสารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา

ทรัพยากรสารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษาจัดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาหรือผลผลิตทางปัญญาที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานของบุคลากรภายในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ อาจารย์ บุคลากรฝ่ายปฏิบัติงานนักวิชาการ นักวิจัยต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งทรัพยากรที่เป็นสิ่งพิมพ์ตัวเล่มและทรัพยากรที่บันทึกจัดเก็บและเผยแพร่โดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี

สารสนเทศ แสดงผลออกมาในหลายรูปแบบเช่น ข้อความ เสียงภาพ และภาพเคลื่อนไหว (แสงเดือน ผ่องพุด, ๒๕๔๒ : ๕๐ - ๕๔) ทรัพยากรสารสนเทศลักษณะดังกล่าวนี้ มีเนื้อหาสารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ที่ผ่านการแปลงเนื้อหาจาก แอนาล็อกไปสู่รหัสฐานสอง (Binary Code) สำหรับการอ่านได้ด้วยคอมพิวเตอร์ สามารถจัดเก็บและถ่ายโอนได้หลายทาง และสามารถสำเนาได้ไม่จำกัดเวลา โดยปราศจากการลดคุณภาพของต้นฉบับ และเชื่อมโยงเนื้อหาไปยังทรัพยากรอื่น ๆ ได้ โดยไม่จำกัดเวลา และระยะทาง เนื้อหาดิจิทัลสามารถเรียกดูได้ง่าย ทำการสืบค้น ทำดัชนีหรือตรวจสอบได้ทันที และสามารถทำการเชื่อมโยงเข้ากับเว็บที่เก็บเนื้อหาอื่น ๆ ทั้งในท้องถิ่นและทั่วโลกผ่านอินเทอร์เน็ต (Hughes, 2004)

สำหรับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลโดยทั่วไปมี ๒ ประเภท ซึ่งมักเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการในห้องสมุด คือ (๑) ฐานข้อมูลผลิตเพื่อการค้า ได้แก่ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ทั้งที่ซื้อแบบใช้ได้ตลอดไป หรือซื้อแบบใช้ใบอนุญาต (License) โดยใช้ได้ในมหาวิทยาลัยหรือนอกมหาวิทยาลัย และ (๒) ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่ผลิตขึ้นเองภายในห้องสมุดหรือภายในมหาวิทยาลัย ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ได้ผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Miller, 2002 : 1) สำหรับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นผลงานวิชาการของสถาบันนั้นมีเนื้อหาหลายประเภท จากรายงานผลการศึกษาของ Ithaka ซึ่งเป็นองค์กรไม่หวังผลกำไรที่มีหน้าที่กระตุ้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับประโยชน์ในด้านอุดมศึกษาทั่วโลก จากผลการสำรวจบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาสามารถจำแนกทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการในรูปแบบดิจิทัล (digital Resources หรือ Digital Scholarly Work) ของสถาบันแบ่งเป็น ๘ ประเภท (Maron & Smith, 2008) ได้แก่ (๑) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (๒) บทความ (๓) เอกสาร Preprint และรายงานการปฏิบัติงาน (๔) สารานุกรมพจนานุกรมและบรรณานุกรม (๕) ข้อมูลสถิติ (๖) บล็อก (๗) กลุ่มสนทนา และ (๘) ช่องทางติดต่อสื่อสารออนไลน์ระหว่างนักวิชาการและนักวิชาชีพ

ส่วนการจำแนกประเภทของทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัลในห้องสมุด ตามหลักการทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์โดยทั่วไป จัดแบ่งเป็นสิ่งตีพิมพ์ หรือทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นรูปเล่มและสิ่งไม่ตีพิมพ์หรือทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ หรือมีเนื้อหาเป็นดิจิทัลซึ่งทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการที่มีอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ (๑) ผลงานวิชาการ ได้แก่ รายงานการวิจัย บทความวิจัยและเอกสารการสัมมนา (๒) วิทยานิพนธ์และวิทยานิพนธ์ (๓) เอกสารประกอบการสอนและการบรรยาย (๔) หนังสือตำรา (๕) บทความวารสาร (๖) หลักสูตรการสอน (๗) กฤตภาค (๘) เอกสารหายาก (๙) สื่อมัลติมีเดียภาพและเสียง และ (๑๐) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) ทั้งนี้ การจำแนกประเภททรัพยากรสารสนเทศประเภทผลงานวิชาการโดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกตามหลักเกณฑ์การพิจารณาผลงานวิชาการของอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา (คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา [กพอ]. ๒๕๕๐; ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการและลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย [ปชมท]. ๒๕๕๑) ทำให้สามารถจำแนกผลงานวิชาการประเภทงานวิจัย ประกอบด้วย รายงานการวิจัย บทความวิจัย เอกสารการสัมมนา ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของทรัพยากรสารสนเทศงานวิจัยไว้เฉพาะที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ทั้งที่มีเนื้อหาฉบับเต็มและสาระสังเขป มีรูปแบบการแสดงผลเป็น PDF file, HTML file หรือ

Text file และจัดเก็บอยู่ตามหน่วยงานให้บริการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ห้องสมุด หน่วยงานรับผิดชอบด้านการวิจัย หน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หน่วยงานจัดการทรัพยากรสารสนเทศของภาควิชา รวมทั้งหน่วยงานของคณะที่รับผิดชอบในการผลิตวารสารสิ่งพิมพ์ออนไลน์ของคณะ

การบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศการจัดการสารสนเทศดิจิทัลสามารถดำเนินการโดยยึดหลักการจัดการ และกระบวนการจัดการสารสนเทศ

๑. การจัดการสารสนเทศ การจัดการสารสนเทศ เป็นการประยุกต์หลักการบริหารกับการจัดหาและพัฒนา การจัดการองค์กร การควบคุม การจัดเก็บและจัดการเข้าถึง การเผยแพร่ การแลกเปลี่ยนและการใช้สารสนเทศ มีความเกี่ยวข้องในเรื่องของคุณค่า คุณภาพ และการใช้สารสนเทศเพื่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพขององค์กร ขณะที่องค์กรต้องมีการเรียนรู้โดยอาศัยกระบวนการสารสนเทศ (Information Processing) โดยเป้าหมายของการบริหารจัดการสารสนเทศคือการควบคุมและนำเอาทรัพยากรสารสนเทศและศักยภาพของสารสนเทศมาใช้ เพื่อให้องค์กรมีการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม (Auster & Choo, 1995) ส่วน Rowley (1996) กล่าวว่า การจัดการสารสนเทศหมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศ (Information Systems) คือ การรวบรวม การจัดเก็บ กระบวนการเผยแพร่สารสนเทศไปยังผู้ใช้ ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่ที่ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ แต่รวมถึงบุคลากรและเป้าหมายในการสร้างเทคโนโลยี การสร้างทางเลือก การใช้เกณฑ์ประเมินผล การวางนโยบายเผยแพร่สารสนเทศขององค์กรการพัฒนาและบำรุงรักษาระบบและบริการโดยบูรณาการเข้าด้วยกัน การทำให้เกิดวิธีการไหลเวียนสารสนเทศที่เหมาะสมและการใช้เทคโนโลยีสนองความต้องการในการเข้าถึงสารสนเทศของผู้ใช้ปลายทาง ซึ่งเป้าหมายของการจัดการสารสนเทศ คือการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จขององค์กร โดยยกระดับประสิทธิภาพขององค์กรให้มีการจัดการสนองความต้องการของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ในสถานะที่ไม่หยุดนิ่งและมีเสถียรภาพมั่นคง

ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (๒๕๔๙ : ๑๑) อธิบายว่าการจัดการสารสนเทศ เป็นการมุ่งหวังในการจัดเตรียมสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อตอบสนองความหมายขององค์กร และการวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ขอบเขตของการจัดการสารสนเทศ จะเกี่ยวข้องกับบริบทขององค์กรซึ่งการดำเนินงานจัดการสารสนเทศ มีองค์ประกอบดังนี้

๑. การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (Collection Development) หรือ การแสวงหาทรัพยากรความรู้ (Acquisition Knowledge) เป็นการดำเนินการจัดหาและรวบรวมสารสนเทศ หรือความรู้ ซึ่งสารสนเทศขององค์กรที่สำคัญมี ๒ ประเภท คือ สารสนเทศภายในองค์กร (Internal Information) ได้แก่ คำสั่ง กฎระเบียบข้อบังคับ รายงานต่าง ๆ จดหมายเข้า จดหมายออก และเอกสารอื่น ๆ ส่วนสารสนเทศทั่วไป (Public Information) ได้แก่ สารสนเทศที่อยู่ในรูปสิ่งตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร เอกสารสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

๒. การวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ (Information Organization or Information Analysis) เมื่อได้รับสารสนเทศจากการจัดหา จะมีการวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศซึ่งสามารถทำได้

หลายวิธี เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการวิเคราะห์เรื่อง (Subject Analysis) หรือการวิเคราะห์แนวคิด (Conceptual Analysis)

๓. การสืบค้นสารสนเทศ (Information Retrieval) เมื่อนักสารสนเทศวิเคราะห์สารสนเทศแล้วจะนำไปจัดเก็บตามหมวดหมู่ เมื่อผู้ใช้มีความต้องการสารสนเทศ จะต้องค้นคืนสารสนเทศ ซึ่งมีการจัดเก็บไว้โดยใช้เทคนิคและวิธีการอย่างเป็นระบบ

๔. การปรับแต่งสารสนเทศและการเผยแพร่สารสนเทศ (Information Repackaging & Dissemination) เป็นการจัดเตรียมสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ มีการเลือกช่องทางนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ และกระจายสารสนเทศหรือจัดส่งสารสนเทศให้ถึงมือผู้ใช้อย่างรวดเร็วและตรงกับความต้องการ ทั้งในรูปของอิเล็กทรอนิกส์ และการสื่อสารที่ใช้สื่อทั่วไป

ในการจัดการสารสนเทศ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของกระบวนการ (Process Model) ที่ประกอบด้วย ๖ กระบวนการ หรือ ๖ กิจกรรมต่อเนื่องด้วยกัน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศการจัดการรวบรวมสารสนเทศ การจัดระบบและจัดเก็บสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศและบริการการแพร่กระจายสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศ ซึ่ง ตามแนวคิดกระบวนการของการบริหารจัดการสารสนเทศ (Choo. 2002 : 19 - 25 ; Davenport & Prusak. ๑๙๙๗: ออนไลน์ ; Rowley. ๑๙๙๖: ๑๑ - ๑๖ ; ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ, ๒๕๔๙ : ออนไลน์ ; สมพร พุทธาพิทักษ์ผล, ๒๕๔๖ : ๑ - ๒๘) ประกอบด้วยกระบวนการ ๖ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศ (Identification of Information Needs) โดยสมาชิกในองค์กรต้องตระหนักถึงสภาพแวดล้อมขององค์กร และวิธีการค้นหาสารสนเทศ เพื่อให้มีความเหมาะสมและช่วยในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา

๒. การรวบรวมสารสนเทศ (Information Acquisition) ประกอบด้วย นโยบายการจัดการกระบวนการจัดหาและรวบรวมสารสนเทศ หรือความรู้ ที่มีอยู่ในองค์กรจากแหล่งต่างๆ ทั้งที่อยู่ในรูปกระดาษเช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร เอกสารสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หรือวัสดุย่อส่วนหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๓. การจัดหมวดหมู่และประมวลผลสารสนเทศ (Information Organization and Storage) เป็นการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ จำแนกประเภท (Classifying) ทำรายการ ทำดัชนี (Indexing) ทำสาระสังเขปประมวลผลสารสนเทศและทำเครื่องมือค้นคืน ตลอดจนการจัดเก็บวัสดุสารสนเทศ และเนื้อหาสารสนเทศที่ประมวลผลแล้ว สร้างฐานข้อมูล จัดทำลิงก์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับการค้นหาได้ตามต้องการ

๔. การผลิตและให้บริการสารสนเทศ (Information Product and Service) เป็นการสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ในอีกรูปแบบ ซึ่งเป็นการนำสารสนเทศที่มีมูลค่าไปสู่ผู้ใช้ปลายทาง โดยจัดทำให้ง่ายต่อการใช้มีคุณภาพ สามารถใช้งานได้ ประหยัดเวลา และลดค่าใช้จ่าย เป็นการนำสารสนเทศที่จัดการไว้กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) โดยไม่จำเป็นต้องเก็บสารสนเทศหลายครั้ง อาจรวมถึงการสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศ (Preservation) เพื่อให้สามารถนำสารสนเทศกลับมาใช้ใหม่ได้อีก มีการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ทันสมัยและถูกต้องตรงตามระยะเวลา มีการบำรุงรักษาข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และมีระบบการเข้าถึงสารสนเทศที่สำรองไว้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

๕. การเผยแพร่สารสนเทศ (Information Distribution) เป็นการส่งหรือถ่ายทอดสารสนเทศที่ผ่านการประมวลผลแล้วมีการจัดเก็บและสามารถค้นคืนอย่างมีระบบจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง มีเป้าหมายในการเพิ่มการแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกัน ขยายการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้และช่วยแก้ปัญหาขององค์กร ซึ่งผู้ใช้ปลายทางควรสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้สะดวก และสารสนเทศควรได้รับการส่งผ่านช่องทางที่เชื่อมโยงกับผู้ใช้ได้ดี ตัวอย่างเช่น การตอบคำถาม การช่วยค้นเรื่องและให้ยืมสารสนเทศ เป็นต้น

๖. การใช้สารสนเทศ (Information Use) เป็นการสร้างและประยุกต์เนื้อหาผ่านการตีความและกระบวนการตัดสินใจในการเลือกใช้สารสนเทศของผู้ใช้ ความเข้าใจในสารสนเทศที่ถูกใช้ช่วยสร้างการตัดสินใจ การแก้ปัญหาหรือตีความในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งเป็นการพัฒนาต่อเนื่องที่เป็นประโยชน์สำหรับกระบวนการอื่น ๆ ในการจัดการสารสนเทศ

๒. วงจรการจัดการสารสนเทศ ในการจัดการสารสนเทศที่ใช้ในการดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษานั้น มุ่งตอบสนองภารกิจในด้านการเรียนการสอน และการวิจัย จึงต้องมีความพร้อมทั้งทรัพยากรสารสนเทศที่สนับสนุนการเรียนการสอน และการทำวิจัย รวมทั้งการปฏิบัติงานของฝ่ายสนับสนุนเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย และสนองตอบความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศในสถาบัน ซึ่งการอธิบายเพื่อแสดงให้เห็นองค์รวมของการจัดการสารสนเทศในองค์กร สามารถอธิบายได้ด้วยวงจรการจัดการสารสนเทศซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ระยะ ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงขั้นสุดท้ายดังนี้ (สมพร พุทธาพิทักษ์ผล, ๒๕๔๖ : ๒ - ๑๖)

๒.๑ การรวบรวมสารสนเทศ เป็นการรวบรวมสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ ทั้งที่อยู่ในรูปกระดาษหรือวัสดุย่อส่วนหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยขั้นตอน ๒ ส่วน คือ การรวบรวมและเลือกสารสนเทศ แล้วนำเข้าสู่ระบบการจัดการสารสนเทศ โดยวิธีการเช่นแปลงสารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบแอนาล็อก ให้อยู่ในรูปดิจิทัล ด้วยการพิมพ์ หรือสแกนในรูปของภาพ หรือแปลงให้ออกมาเป็นตัวอักษรด้วยโปรแกรมรู้จำอักขระ ด้วยแสงหรือโอซีอาร์ (Optical Character Recognition: OCR) หรือการจับภาพ (Capture) สารสนเทศจากแฟ้มข้อมูลหรือเว็บไซต์ต่าง ๆ

๒.๒ การจัดหมวดหมู่สารสนเทศ เป็นการนำสารสนเทศที่ได้ รวบรวมและนำเข้าสู่ระบบมาจัดหมวดหมู่เนื้อหา ครอบคลุมการทำดัชนี (Indexing) การจำแนกประเภท (Classifying) และการจัดทำลิงก์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

๒.๓ การประมวลผล เป็นการค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศที่ได้รวบรวม และจัดเก็บไว้เพื่อจัดกลุ่ม จัดเรียง สรุปและวิเคราะห์ ตามความต้องการ ซึ่งเป็นสารสนเทศที่รวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลผู้ใช้หรือลูกค้า สารสนเทศทางวิชาการเฉพาะด้าน

๒.๔ การบำรุงรักษา เป็นการนำสารสนเทศที่จัดการไว้กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) เพื่อหลีกเลี่ยงการเก็บสารสนเทศหลายครั้งโดยไม่จำเป็น อาจเรียกว่าการสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศ (Preservation) เพื่อให้สามารถนำสารสนเทศกลับมาใช้ใหม่ได้อีก มีการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ทันสมัยและถูกต้องตรงตามระยะเวลา มีการบำรุงรักษาข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และมีระบบการเข้าถึงสารสนเทศที่สำรองไว้อย่างรวดเร็วและถูกต้องจากแนวคิดการจัดการสารสนเทศ และกระบวนการของการบริหารจัดการสารสนเทศที่นำเสนอ มีขั้นตอนบางส่วนของดำเนินงานควบคู่ไปด้วยกัน เช่นการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ และการรวบรวมและจัดหาสารสนเทศ

รวมทั้งขั้นตอนผลิตและการให้บริการสารสนเทศสามารถจัดอยู่ในกระบวนการเดียวกันเนื่องจากมีสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ซึ่งแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนั้นต้องมีการวางแผนการจัดระบบดำเนินการความร่วมมือและมีการควบคุมกิจกรรมที่ดำเนินงานต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนในการดำเนินงาน (Davenport & Prusak, 1997 : ออนไลน์ ; Choo, 2002 : ออนไลน์ ; ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ, ๒๕๔๙ : ๑ ; สมพร พุทธาพิทักษ์ผล, ๒๕๔๖ : ๒-๑๖)

ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีการบริหารจัดการสารสนเทศโดยอาศัยทรัพยากรสารสนเทศทั้งในด้านการเรียนการสอนการทำวิจัยและการปฏิบัติ งานภายในองค์กร ภายใต้สภาพแวดล้อมปัจจุบันที่มี ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศมีการพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายความสำเร็จซึ่งการบริหารจัดการสารสนเทศ จะช่วยในการบูรณาการสารสนเทศเข้ากับกลยุทธ์มีการกำหนดนโยบาย แนวทางการบริหารจัดการและกลยุทธ์ขององค์กร โดยให้เข้ากับบริบทขององค์กรเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพขององค์กรให้ดีขึ้น ดังนั้น ทรัพยากรสารสนเทศในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา จึงนำแนวคิดทั้งการจัดการสารสนเทศ กระบวนการสารสนเทศ และวงจรสารสนเทศมาประยุกต์

๓. การบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลในต่างประเทศ

๓.๑ การบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลก การศึกษา เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลก ๑๐ สถาบันเป็นการสำรวจข้อมูลทั่วไปของสถาบันการบริหารจัดการ และการบริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยสถาบันอุดมศึกษาทั้ง ๑๐ แห่ง จากการศึกษาการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำทั้ง ๑๐ แห่งของโลกผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในด้านการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง ๑๐ แห่ง โดยจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามกระบวนการจัดการสารสนเทศ ตามหัวข้อข้อประกอบด้วย ๑) การจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ๒) การผลิตทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ๓) การจัดเก็บและประมวลผลทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ๔) การจัดระบบและลงรายการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ๕) การเผยแพร่ และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ๖) การสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

สถาบันเทคโนโลยีแห่งแคลิฟอร์เนียหรือ Caltech (สหรัฐอเมริกา)

เป็นมหาวิทยาลัยด้านวิจัยของเอกชนซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองแพซาดีนาในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงชั้นนำ ได้รับการจัดอันดับเป็นมหาวิทยาลัยอันดับ ๑ ของโลก จากนิตยสาร Time Higher Educations ในปี 2011

๑. การจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล เริ่มต้นจากการมีนโยบายเกี่ยวกับสารสนเทศดิจิทัลของสถาบัน เช่น

๑.๑ นโยบายการใช้ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่จำกัด โดยอยู่บนพื้นฐานหลักการที่ถูกต้องตามกฎหมายห้ามให้สมาชิกใช้งานที่เป็นการละเมิดผลประโยชน์ของสมาชิกท่านอื่น รวมถึงการใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นการใช้งานเพื่อจุดประสงค์ที่ไม่เหมาะสมการใช้เว็บเพจที่ขัดกับกฎระเบียบของสถาบันรุกรานหรือคุกคามสิทธิส่วนบุคคลหรือองค์กร หรือละเมิด

นโยบายของสถาบันการทำลายหรือเข้าไปดูข้อความสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตละเมิดระบบความปลอดภัยในการใช้คอมพิวเตอร์ของสถาบัน เป็นต้น

๑.๒ นโยบายสารสนเทศที่เก็บเป็นความลับ เพื่อป้องกันการนำข้อมูลไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต มีบริการรองรับนโยบายสารสนเทศด้านสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บริการสารสนเทศเกี่ยวกับไวรัสคอมพิวเตอร์ ข้อมูลกฎหมายและวิธีการรักษาความปลอดภัยสำหรับการใช้คอมพิวเตอร์การมีนโยบายเกี่ยวกับสารสนเทศที่ชัดเจน ส่งผลให้ห้องสมุดของสถาบันมีการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ทั้งที่เป็นรูปแบบข้อความและสื่อดิจิทัล ประเภทวิดีโอออนไลน์ บันทึกคำบรรยายรายวิชา เนื้อหารายวิชาบันทึกวิธีดำเนินงานสัมมนาวิจัยต่าง ๆ ของสถาบันรวมถึงผลงานวิชาการและงานวิจัย

๑.๓ การผลิตทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการสร้างเนื้อหาดิจิทัล ทั้งประเภทข้อความ ได้แก่ ผลงานวิชาการและงานวิจัย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ และวิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม และสื่อมัลติมีเดีย เช่น วิดีทัศน์ บันทึกคำบรรยายรายวิชา เนื้อหารายวิชาที่สถาบันเปิดสอน

๑.๔ การจัดเก็บและประมวลผลทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลในลักษณะคอลเล็กชันพิเศษ เช่น เอกสารสำคัญหรือเอกสารหายาก และคอลเล็กชันพิเศษอื่นและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศไว้ในคลังความรู้ของสถาบันใช้จัดเก็บวิทยานิพนธ์ที่เรียกว่า Caltech THESIS จัดเก็บทั้งดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์ ไว้ใน The Caltech Collection of Open Digital Archive ที่ดำเนินงานโดย Caltech Library Service โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมจัดการสงวนรักษาและจัดการเข้าถึงเนื้อหาผลงานวิชาการ รวมถึงสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ของสถาบัน ซอฟต์แวร์ที่ใช้จัดเก็บ คือ E-Prints เป็นซอฟต์แวร์ ที่พัฒนาโดยมหาวิทยาลัยเซาแธมป์ตัน

๑.๕ การจัดระบบและลงรายการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการดำเนินงานสร้างและแก้ไขเมตาเดต้าหลายรูปแบบโดยใช้มาตรฐานระดับนานาชาติและการทำรายการทรัพยากรดิจิทัล เช่น บริการเอกสารสำคัญหรือเอกสารหายาก และคอลเล็กชันพิเศษอื่น

๑.๖ การเผยแพร่และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล บริการสารสนเทศดิจิทัลของสถาบันมี หลายรูปแบบ ดังนี้

๑.๖.๑ บริการสารสนเทศดิจิทัลพื้นฐานทั่วไป เช่น บริการทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ และวิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม

๑.๖.๒ บริการสารสนเทศดิจิทัลพิเศษสำหรับบริการเขียนผลงานวิจัย (Author Services) บนเว็บไซต์ของห้องสมุด เช่น คำแนะนำสำหรับผู้เขียนผลงาน เป็นต้น

๑.๖.๓ บริการ Scholarly Communication ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเขียนผลงานวิชาการและรวมถึงที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างผลงานวิชาการ เช่น ข้อมูลด้านลิขสิทธิ์ การส่งผลงานวิทยานิพนธ์ (Thesis Submission) เป็นต้น

๑.๖.๓.๑ บริการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลคอลเล็กชันพิเศษ เช่น เอกสารหายาก และคอลเล็กชันพิเศษอื่น ๆ ไว้ให้บริการ

๑.๖.๓.๒ บริการคลังความรู้ของสถาบัน

๑.๗ การสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการจัดทำคอลเล็กชันพิเศษ เช่น เอกสารสำคัญหรือเอกสารหายาก คอลเล็กชันพิเศษอื่น โดยดำเนินการรวบรวมผลิต จัดเก็บ และสงวนรักษาเนื้อหาเอกสารที่มีคุณค่าให้คงสภาพถาวรได้นาน

มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (สหรัฐอเมริกา) เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีชื่อเสียงและเป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่สุดของสหรัฐอเมริกาตั้งอยู่ในมลรัฐเมสซาชูเซต และยังเป็นมหาวิทยาลัยอันดับที่ ๒ ของโลก จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยนิตยสาร Time Higher Education ในปี 2011

๑. การจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด มีนโยบายรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายประเภทให้มีสภาพใช้งานได้นาน และจัดเก็บไว้ในแหล่งจัดเก็บเอกสารที่สามารถเรียกใช้งานได้ทั้งมหาวิทยาลัยรวมถึงทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล ทั้งที่มาจากเอกสารหายาก เอกสารต้นฉบับตัวเขียนที่มี คุณค่า และเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการของสถาบัน ได้แก่ ผลงานวิชาการ บทความวิชาการและบทความวิจัย ทำให้หน่วยงานห้องสมุดและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินงานไปได้ประสบผลสำเร็จ

๒. การผลิตทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดมีการจัดทำเอกสารในรูปแบบดิจิทัลทั้งบทความวิชาการฉบับเต็ม วารสารอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุดหนังสือหายาก ต้นฉบับตัวเขียน และคอลเล็กชันพิเศษในห้องสมุดภายในสถาบัน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานด้านผลิตสิ่งพิมพ์ คือสำนักพิมพ์ Harvard University Press ดำเนินการผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย ทั้งแบบตัวเล่มและในรูปแบบดิจิทัลที่เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ รวมถึงมีผลิตเนื้อหาดิจิทัลโดยการสแกนเนื้อหาจากต้นฉบับของบทความในหนังสือ และในวารสารให้นักศึกษา เป็นบริการพิเศษของสถาบัน

๓. การจัดเก็บและประมวลผลทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลทั้งลงในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ HOLLIS ซึ่งมีทรัพยากรทั้งหนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ โดยมีทั้งเอกสารตัวเล่ม และที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล มีการจัดเก็บเอกสารหายาก เอกสารต้นฉบับตัวเขียน ภาพถ่ายเก่า ๆ รวมถึงทรัพยากรสารสนเทศประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไว้ในระบบจัดเก็บและให้บริการของสถาบัน โดยจัดเก็บไว้ในระบบคลังความรู้แบบเปิด (Open-Access Repository) สำหรับบริการให้แก่สมาชิกภายในสถาบันแบบคลังความรู้แบบเปิด (Open-Access Repository) สำหรับบริการให้แก่สมาชิกภายในสถาบัน

๔. การจัดระบบและลงรายการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการจัดระบบหมวดหมู่และลงรายการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ในฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด (HOLLIS) มีการจัดระบบโดยให้เลขหมวดหมู่และหัวเรื่องทุกสาขา รวมถึงสาขาทางด้านการแพทย์ (Medical Subject)

๕. การเผยแพร่และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีบริหารสแกนและจัดส่งเนื้อหาดิจิทัลของทรัพยากรสารสนเทศที่มี ในห้องสมุดฟรีสำหรับนักศึกษา อาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย และสามารถยืมทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลโดยการเข้าถึงผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ยังมี บริการ Google Book ที่มหาวิทยาลัยนำหนังสือตำราของสถาบันเข้าร่วมโครงการกับบริษัท Google

๖. การสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการดำเนินงานสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลของสถาบัน ทั้งเอกสารหายาก เอกสารต้นฉบับตัวเขียนแผนที่ไมโครฟอร์ม ภาพถ่ายเก่า ๆ รวมถึง ทรัพยากรสารสนเทศประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการแปลงเนื้อหาทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในรูปดิจิทัลและจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของห้องสมุด ทั้งฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศบนระบบห้องสมุดอัตโนมัติและฐานข้อมูลเฉพาะด้าน

มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (สหรัฐอเมริกา) มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของเอกชนแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่ง และได้รับการจัดอันดับจากการจัดอันดับของนิตยสาร Time Higher Educations ให้เป็นมหาวิทยาลัยอันดับที่ ๒ ของโลกในปี 2011 อันดับเดียวกับมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเป็นมหาวิทยาลัย ๑ ใน ๔ แห่งที่เป็นจุดเชื่อมต่อเครือข่ายดั้งเดิมของทหารที่มีชื่อเสียงชื่อ ARPANET ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งกลายเป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับใช้งานทั่วโลกในเวลาการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลในสถาบันอุดมศึกษา

๑. การจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด มีนโยบายให้ความสำคัญกับการสื่อสารทางวิชาการและการพิมพ์ ผลงานวิชาการ โดยใช้หลักการของระบบการพิมพ์ทางวิชาการของ ARL (Association of Research Libraries) เน้นการใช้ศักยภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเข้าถึงผลงานสามารถทำการสืบค้นและทำงานร่วมกับระบบอื่น ๆ ได้ และอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์และการใช้งานโดยธรรม มีความสมดุลของสิทธิการเป็นเจ้าของผลงานทั้งผู้เขียนและผู้ใ้ภายใต้สภาพแวดล้อมดิจิทัลจึงทำให้การจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลมาดำเนินการผลิต เป็นรูปแบบดิจิทัลเพื่อให้บริการในสถาบันดำเนินไปตามเป้าหมายดำเนินงานโดยห้องสมุดทั้งการจัดทำผลงานวิชาการและวิจัยรูปแบบดิจิทัล บทความวารสารในรูปแบบดิจิทัล และทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่มีเนื้อหาเฉพาะเรื่อง ซึ่งมีการดำเนินงานภายใต้โครงการแปลงทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลของมหาวิทยาลัย

๒. การผลิตทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีการผลิตทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลโดยสำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (The Stanford University Press) ซึ่งใช้ Platform e-Publishing ของสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงของ HighWire Press ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์ วิชาการที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก โดยผลิตวารสารมากถึง ๑,๔๐๐ รายการ และได้รับคำขอใช้งานมากกว่า ๖๐๐ พันล้านรายชื่อต่อเดือน และผลิตหนังสือมากกว่า ๑๗๕ รายชื่อต่อปี

๓. การจัดเก็บและประมวลผลทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีระบบบริหารจัดการของห้องสมุด (Unicorn) มีซอฟต์แวร์และห้องปฏิบัติการแปลงสารสนเทศดิจิทัล (Digitization Lab) จัดเก็บลงเซิร์ฟเวอร์ ซอฟต์แวร์สำหรับจัดเก็บและ ให้บริการสารสนเทศดิจิทัลทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (The Humanities Digital Information Services : HDIS) ซอฟต์แวร์ สำหรับทางด้านสังคมศาสตร์ (Social Science Data Software : SSDS) และมีการสำรองข้อมูล รวมถึงจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลในคลังความรู้ดิจิทัลของสถาบัน (The Stanford Digital Reository) และแหล่งสารสนเทศออนไลน์ที่ ให้บริการเข้าถึงผ่านห้องสมุด

๔. การจัดระบบลงรายการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ลงรายการเมตาเดต้าให้กับทรัพยากรสารสนเทศในคอลเล็กชันพิเศษที่มีเนื้อหาเฉพาะเรื่อง รวมทั้งทรัพยากรสารสนเทศที่แปลงรูปเป็นดิจิทัล ในโครงการแปลงทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลของสถาบัน

๕. การเผยแพร่และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มีบริการข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการสื่อสารทางวิชาการบนเว็บไซต์ เช่น วิธีการเข้าถึงสารสนเทศฟรีในแต่ละสาขา วิธีการพัฒนาระบบการสื่อสารทางวิชาการ ข้อมูลการตีพิมพ์งานวิชาการและงานวิจัย มีดิจิทัลคอลเล็กชันเฉพาะเรื่องให้บริการตามห้องสมุดต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย บริการดิจิทัลที่เด่น ๆ ได้แก่ Digital Library Systems and Services (DLSS) ที่พัฒนาโดย SULAIR เพื่อให้บริการแปลงทรัพยากรสารสนเทศเป็นรูปแบบดิจิทัล (Digitization) สงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศ (Digital Preservation)

๖. การสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ห้องสมุดมีการสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศให้กับทรัพยากรสารสนเทศที่จัดทำในรูปแบบดิจิทัล ทั้งผลงานวิชาการและทรัพยากรสารสนเทศในคอลเล็กชันเฉพาะเรื่อง เช่น หนังสือและเอกสารหายาก ที่ดำเนินงานโดยห้องสมุด

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๑. แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทมาก มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูล การรับส่งข้อมูลระหว่างกัน ตลอดจนใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile phone) หรือโทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสาร องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเข้ามาใช้งานในทุกระดับชั้นขององค์กร คำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) เรียกว่า "ไอที" ประกอบด้วยคำว่า "เทคโนโลยี" และคำว่า "สารสนเทศ" นำมารวมกันเป็น "เทคโนโลยีสารสนเทศ" และคำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) หรือเรียกว่า "ไอซีที" ประกอบด้วยคำที่มีความหมายคือ เทคโนโลยี (Technology) หมายถึง การนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ในการพัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ วิธีการและกระบวนการ สารสนเทศ (Information) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการนำข้อมูลมาผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างมีระบบ

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างหรือจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นอกจากนี้ เทคโนโลยี หมายถึง วิทยาการที่เกี่ยวกับศิลปะในการนำเอาวิทยาศาสตร์ ประยุกต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติและอุตสาหกรรม สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการประมวลผล และเป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศคือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ ประมวลผล และ เผยแพร่สารสนเทศ ซึ่งรวมแล้วก็คือเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี สื่อสารโทรคมนาคม หรือ Computer and Communications Technology ครรชิต มาลัยวงศ์ (๒๕๔๐ : ๑๗) และการสื่อสารข้อมูล หมายถึง การรับ - ส่งข้อมูลระหว่างกัน มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารทางไกล ทั้งการสื่อสารไร้สายมาใช้ในการสื่อสารข้อมูลระหว่างเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างกว้างขวาง เช่น การนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้ภายในองค์กร เรียกว่าอินเทอร์เน็ต (ล่นาระบบอินเทอร์เน็ตมาเชื่อมโยงเพื่อการสื่อสารข้อมูล

ระหว่างต่างองค์กรเพื่อความสะดวกและสนองต่อการปฏิบัติงานและบริการร่วมกัน เรียกว่า เอ็กซ์ทราเน็ต (Extranet) การเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีเทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูง และสามารถรับการทำงานข้อมูลได้ทุกรูปแบบ ทั้งตัวอักษร ภาพและเสียง ในขณะเดียวกัน เกิดบริษัทและผู้ให้บริการด้านการสื่อสารทางไกลมากมาย ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการ สารสนเทศ เช่น

๑. บริการเครือข่ายมูลค่าเพิ่มหรือแวน (Value-Added Network – VAN) ซึ่งเป็น บริษัทที่ให้บริการนำส่งสารสนเทศดิจิทัลจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง บริษัทเหล่านี้มักมีเครือข่ายเฉพาะ ของตน โดยมีบริการเพิ่มคุณค่า เช่น การให้บริการเข้ารหัสข้อมูล การให้บริการไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์แบบมั่นคง (secured email) การจัดทำรายงานเพื่อการจัดการต่าง ๆ เป็นต้น บริการ นี้จึงเป็นทางเลือกสำหรับบริการผู้ต้องการใช้สามารถสมัครเป็นสมาชิก ทำให้ลดต้นทุนดีกว่าที่จัดสร้าง เครือข่ายเอง ๒) บริการอินเทอร์เน็ตหรือไอเอสพี (Internet Service Provider – ISP) ให้บริการ เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ๓) ผู้ให้บริการเนื้อหา (Content Provider) เช่น ซีเอ็นเอ็น (CNN) ๔) เว็บเซอร์วิส (web service) เป็นบริการที่เอื้อให้สามารถขอใช้บริการต่าง ๆ บนเว็บได้ โดยไม่ต้อง คำนึงว่าซอฟต์แวร์หรือข้อมูลที่ร้องขอนั้นอยู่ที่ใด การให้บริการลักษณะนี้จำเป็นต้องมีมาตรฐานที่เอื้อ ต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการทำงานต่างระบบร่วมกัน ๕) เว็บท่า (Web portal) คือ เว็บที่ รวบรวมข้อมูลสำคัญที่ได้จัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับผู้ใช้ ข้อมูลสำคัญนี้อาจมาจาก ภายในและ/หรือภายนอกองค์กร ดังนั้นจึงเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ เพราะเป็นจุดสำคัญ ในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ๖) อินเทอร์เน็ต ๒ (Internet 2) เป็นภาคีของมหาวิทยาลัยกว่า ๒๐๐ แห่ง หน่วยงานรัฐบาล และภาคอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกา และประเทศต่าง ๆ เพื่อวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี เครือข่ายระดับสูงและซอฟต์แวร์ที่สนับสนุนเครือข่ายนี้ร่วมกัน โดยถือเป็นเครือข่ายรุ่นใหม่ ที่ขยายจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วโลกเทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาเร็วมาก การเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่หลากหลาย โดยต่างเพิ่มสมรรถนะ ด้านความเร็วในการสื่อสาร ขณะเดียวกันเครือข่ายสื่อสารไร้สายมีการขยายการใช้งานอย่างมาก เพราะสะดวก และเอื้อกับอุปกรณ์สื่อสารที่ผู้ใช้มีอยู่อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือนั่นเอง บริการสื่อสารไร้สาย เหล่านี้มีมาตรฐานที่ครอบคลุมคลื่นความถี่และระยะทางด้วย และมีการประยุกต์ งานการสื่อสารข้อมูลที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ ๑) การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งใช้ อีเมลล์ เมล์เสียง การประชุมทางไกล รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรืออีดีไอ (Electronic Data Interchange – EDI) คือ การแลกเปลี่ยนเอกสารธุรกรรมของบริษัทในการดำเนิน ธุรกิจทำให้ลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสั่งผลิตและการจัดเก็บสินค้าคงคลัง การโอนเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์ ๒) การใช้ซอฟต์แวร์สนับสนุนการทำงานกลุ่ม ได้แก่ โปรแกรมอีเมลล์ โปรแกรมจัด ตารางทำงาน การจัดการโครงการการตรวจแก้เอกสารโดยคนเป็นกลุ่ม การใช้แฟ้มข้อมูลร่วมกัน ระหว่างหลายคน และการใช้วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ เป็นต้น ๓) บริการสารสนเทศดิจิทัล เช่น การศึกษา ทางไกล การเรียนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ระบบเครือข่ายไร้สายในการดำเนินธุรกิจ เช่น การโรงแรม การบิน การธนาคาร การท่องเที่ยว เช่น ใช้ระบบสารสนเทศบอกตำแหน่งสถานที่อยู่ ปัจจุบัน และทิศทางตำแหน่ง สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นการเดินทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษา

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา เป็นการประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร และนำไปช่วยงานด้านการบริการสารสนเทศ ในหลายด้านต่าง ๆ ได้แก่ ๑) เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา สร้างความเท่าเทียมทางสังคมด้วยความก้าวหน้าของการสื่อสารข้อมูล และระบบการเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระยะไกล ๒) เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรูปแบบ ต่างๆ สามารถเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น อีเลิร์นนิ่ง, LEGO logo ๓) เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการจัดการและบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System, MIS) ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (Executive Information Systems, EIS) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System, DSS) เข้ามาช่วยจัดระบบฐานข้อมูลการศึกษา หรือจัดให้มี ระบบบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management System) ๔) เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีพัฒนาต่อยอด องค์ความรู้ขององค์กร ช่วยส่งเสริมวิจัยพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการพัฒนาขึ้น ทำให้สามารถรับส่งข้อมูลบนเครือข่ายได้ทั้งภาพและเสียง ทำให้เกิดระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ ซึ่งเป็นการประชุมกันระหว่างบุคคลหรือคณะบุคคลที่อยู่ต่างสถานที่ กันโดยอาศัยการอำนวยความสะดวกของการสื่อสารทางสื่อหลายๆ ชนิด (Multimedia) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถดำเนินการประชุมได้เหมือนการประชุมปกติ (การสื่อสารแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๐) การสอนด้วยการประชุมทางไกล เป็นการสอนที่กลุ่มผู้สอนหรือผู้เรียนไม่อยู่ในห้องหรือสถานที่เดียวกันติดต่อกันด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมแบบสองทาง มี ๒ ประเภท คือ การสอนด้วยการประชุมทางไกล ด้วยเสียง และสอนด้วยการประชุมทางไกลด้วยภาพ ซึ่งหมายถึงทั้งภาพและเสียง นอกจากนี้วีดิโอคอนเฟอเรนซ์เป็นระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่ผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสารกันระหว่างกันได้ทั้งข้อมูล ภาพและเสียงในลักษณะการประชุมหรือสัมมนา ร่วมกันระยะไกลด้วยอุปกรณ์สื่อสัญญาณที่สามารถส่งได้ทั้งภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่งเสียง ในเวลาพร้อมกันทั้งต้นทาง ปลายทาง โดยอาศัยสื่อโทรคมนาคมรูปแบบต่าง ๆ ในการสื่อสารถึงกัน ซึ่งสื่อที่ใช้ส่งข้อมูลมีทั้ง ระบบคู่สายวงจรเช่า (Leased line) ระบบโทรศัพท์ดิจิทัล (ISDN) Microwave Link และช่องสัญญาณดาวเทียม (Satellite Link) วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) จึงเป็นระบบที่ช่วยทำให้การประชุมระหว่างกลุ่มบุคคลที่อยู่ต่างสถานที่กันสามารถโต้ตอบสนทนากันโดยมีการรับภาพเสียงและข้อมูลต่าง ๆ (Presentation file) ที่นำเสนอผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ได้พร้อมกัน โดยเชื่อมต่อผ่านระบบสื่อสารโทรคมนาคม เช่น การเชื่อมต่อผ่านระบบเครือข่าย IP Network ADSL ระบบโทรศัพท์ดิจิทัล หรือระบบคู่สายวงจรเช่า ซึ่งภาพและเสียงที่ได้รับนั้นมีคุณภาพเสมือนจริง เหมือนกับว่าท่านได้ไปนั่งประชุมอยู่ในห้องเดียวกัน นิคม ทาแดง (อ้างอิงกิตติพงษ์ พุ่มพวง, ๒๕๔๑ : ๕๕)

๒. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

เป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม จำแนกเป็น ๒ ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายในและการประกัน

คุณภาพภายนอก โดยมีผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระบบการบริหารราชการเป็นผู้ร่วมกันขับเคลื่อน

การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กิจกรรมการควบคุมคุณภาพภายในสถาบันการศึกษาโดยการดำเนินการของสถาบันศึกษานั้นเอง ทั้งนี้เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถาบันการศึกษาแห่งนั้น ได้ดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ การประกันคุณภาพภายในเป็นการควบคุมและตรวจสอบโดยสถาบันเอง มีกระบวนการย่อยดังนี้ ๑) การพัฒนาคุณภาพ (Quality Control) ๒) การตรวจติดตามคุณภาพ (Quality Audit) ๓) การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ

นภาพร อาร์มสตรอง (๒๕๖๑) ศึกษาเรื่อง กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า นโยบายและบทบาทของรัฐ ควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เต็มศักยภาพ รัฐควรทำหน้าที่ดูแลเกณฑ์ ข้อกำหนด เพื่อคัดกรอง supply side ที่คิดว่าเป็นประโยชน์ มีความโดดเด่นทางด้านวิชาการ และวิชาชีพที่ตอบสนองทิศทางของประเทศทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องปรับกระบวนการบริหารจัดการ กฎระเบียบ ให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ภาครัฐควรให้การส่งเสริมมหาวิทยาลัยทำหน้าที่คัดกรองผู้มีเจตนาสมัครด้านจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ มีความชัดเจนในด้านนโยบายในการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยจัดการศึกษาควบคู่กับการฝึกประสบการณ์ เน้นการผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเป็นหลัก ภาครัฐควรมีทิศทางที่ชัดเจนในการสร้างทุนมนุษย์ที่เป็นระดับแนวหน้าในการขับเคลื่อนประเทศ โดยพิจารณาเรื่องการผลิตกำลังคน ควรมีการกำหนดแผนการผลิตเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการผลิตบัณฑิตสาขาต่าง ๆ ไม่ให้เกิดการผลิตที่เกินความต้องการที่อาจส่งผลกระทบต่อภารกิจงานทำของบัณฑิตในภายหลัง การบริหารจัดการของภาครัฐควรมีกระบวนการทำงานที่ยืดหยุ่น รวดเร็ว ตามกลุ่มประเภทสถาบัน มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพครบในที่เดียว ควรมีการแบ่งกลุ่มสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยคำนึงถึงมิติต่าง ๆ ร่วมกับกลไกการจัดสรรงบประมาณ สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างฝ่ายกำกับนโยบายและฝ่ายปฏิบัติให้เกิดเวทีการหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษา และเครือข่ายต่าง ๆ รวมทั้งสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เป็นรูปธรรม รัฐบาลควรปรับระบบการลงทุนด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการอุดมศึกษาในสัดส่วนที่เหมาะสมตามต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง สร้างความเข้าใจ และมีการทบทวนปรับระบบดังกล่าวเพื่อให้มีความเหมาะสม มีการสื่อสารถึงบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา ภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่จะเชื่อมโยงบูรณาการภารกิจด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เข้าด้วยกัน รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนการใช้ทรัพยากรร่วมกันของภาครัฐและเอกชน ควรมีการใช้ประโยชน์จากข้อกฎหมายที่มีอยู่ให้เกิดผลมากขึ้น เช่น การใช้ประโยชน์จากระบบ UniNet ให้ครอบคลุมทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การกำหนดแนวทางการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษา เช่น การกำหนดแนวทางที่จะสนับสนุน แนวคิด Sandbox เปิดโอกาสให้ดำเนินการในสิ่งที่ต่างไปจากมาตรฐานการอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีมาตรการ และกระบวนการรองรับในกรณี

ที่ดำเนินการไปแล้วเกิดความล้มเหลว รัฐบาลควรสนับสนุนเรื่องเทคโนโลยีในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาออนไลน์ และการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้และการทำงาน หน่วยงานจะต้องตระหนักถึงการปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้การทำงานให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน ระบบการศึกษาต้องสามารถเชื่อมโยงต่อยอดที่เข้ากับวิถีชีวิต วิธีการทำงาน มหาวิทยาลัยควรสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศและการจัดหลักสูตรนานาชาติ ในสภาพปัจจุบันการศึกษาข้ามพรมแดนที่เกิดขึ้นทำให้คนในวงการอุดมศึกษาต้องหันมาเปลี่ยนแปลงปรับตัวและใช้ประโยชน์จากการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในลักษณะของการแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ รวมทั้งการเปิดพื้นที่ในการผลิตบัณฑิตร่วมกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้าใจประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งเรื่องของการรับรองคุณวุฒิ การเข้าออกประเทศ ทั้งนี้ประเด็นปัญหาที่ควรให้ความสนใจคือ ความสามารถทางภาษาอังกฤษของอาจารย์และนักศึกษาไทย ที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ ทิศทางการขับเคลื่อนการอุดมศึกษาไทยเป็นเรื่องที่ทั้งสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ทิศทาง บทบาท ความรับผิดชอบ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งสาเหตุที่ทำให้มหาวิทยาลัยไทยถึงทางตัน มาจากปัจจัยหลายประการ เช่น อัตราการเกิดที่ลดลง ในขณะที่จำนวนมหาวิทยาลัยเกิดใหม่เพิ่มขึ้น มีการแข่งขันกันเปิดหลักสูตร ประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ผู้ที่มีฐานะดี มีทุนทรัพย์ สามารถไปเรียนต่อต่างประเทศได้ การเกิดของหลักสูตรออนไลน์ทั้งแบบรับปริญญา และ Non-degree program ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการจัดการการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยในโลกที่เข้าสู่ยุคสังคมนวัตกรรม ฐานความรู้ที่ไร้พรมแดน มหาวิทยาลัยจะไม่ใช่พื้นที่ที่ครูเป็นเจ้าของอีกต่อไป แต่จะเป็น learning space ของผู้เรียน ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบได้ อาจารย์จะต้องมีประสบการณ์และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่ Google ไม่สามารถสอนได้ และต้องมี Mind Set หรือกระบวนการทางความคิด สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ได้ มหาวิทยาลัยจะต้องสอนโดยมุ่งผลลัพธ์ของผู้เรียนเป็นหลัก มีการบูรณาการเรียนรู้ออกนอกห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กเรียนรู้คู่ไปกับการทำงาน หรือฝึกปฏิบัติวิชาชีพจริงหรือให้ผู้ที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมมาถ่ายทอดทักษะประสบการณ์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากของจริง ซึ่งจะต้องเริ่มตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การเรียนการสอนร่วมกัน รวมไปถึงการประเมินผลเพื่อให้เด็กที่จบไปมีทักษะในการเป็นผู้ประกอบการสามารถสร้างธุรกิจของตัวเองได้ ทางออกหนึ่งที่น่าจะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่รอดจึงต้องเชื่อมโยงการตอบโจทย์ทั้งภาคอุดมศึกษา และภาคของผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมต่าง ๆ

น้ำอ้อย ชินวงศ์ (๒๕๖๑) พบว่า กรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษา ในกำกับของรัฐ ประกอบด้วยการดำเนินงาน ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) การพัฒนาหลักสูตร (๒) การจัดการเรียน การสอน (๓) การจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษา และ (๔) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียน การสอน โดยมีกลยุทธ์หลัก คือ (๑) เร่งรัดพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน มีกลยุทธ์รองคือ ๑.๑) เพิ่มจุดมุ่งหมายหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะภายในบุคคล ความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ และการคิดวิพากษ์และนวัตกรรม ๑.๒) ปรับปรุงการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียน การสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดวิพากษ์และนวัตกรรมและทักษะภายในบุคคล ๑.๓) เสริมจุดแข็ง

การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะระหว่างบุคคล (๒) ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน มีกลยุทธ์รองคือ ๒.๑) ปรับรูปแบบการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเน้นการสอดแทรกการคิดวิพากษ์และ นวัตกรรมและทักษะภายในบุคคล ๒.๒) เพิ่มศักยภาพของอาจารย์ให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีออกแบบการจัดการเรียนการสอน Active Learning เพื่อเสริมสร้างทักษะภายในบุคคลและความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ ๒.๓) เสริมจุดแข็งการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างทักษะระหว่างบุคคลที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทุกที่ทุกเวลา (๓) พลิกโฉมการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน มีกลยุทธ์รองคือ ๓.๑) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยส่งเสริมการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเน้นทำให้เกิดการคิดวิพากษ์และนวัตกรรมและพัฒนาความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ ๓.๒) ปรับแนวทางการจัดสหกิจศึกษา โดยเน้นการคัดสรรหน่วยงานภายนอกและสถานประกอบการที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ ทักษะภายในบุคคล และการคิดวิพากษ์และนวัตกรรม ๓.๓) เสริมจุดแข็งการจัดกิจกรรมในหลักสูตรเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เน้นทักษะระหว่างบุคคล และ (๔) ปฏิรูปการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน มีกลยุทธ์รองคือ ๔.๑) ปรับเปลี่ยนวิธีการการนำผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปใช้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิพากษ์และนวัตกรรม ความเป็นพลเมืองโลก ทักษะภายในบุคคล และความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ ๔.๒) ผลักดันการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลก การคิดวิพากษ์และนวัตกรรมและทักษะภายในบุคคล และ ๔.๓) เสริมจุดแข็งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ทักษะระหว่างบุคคลโดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งของการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา

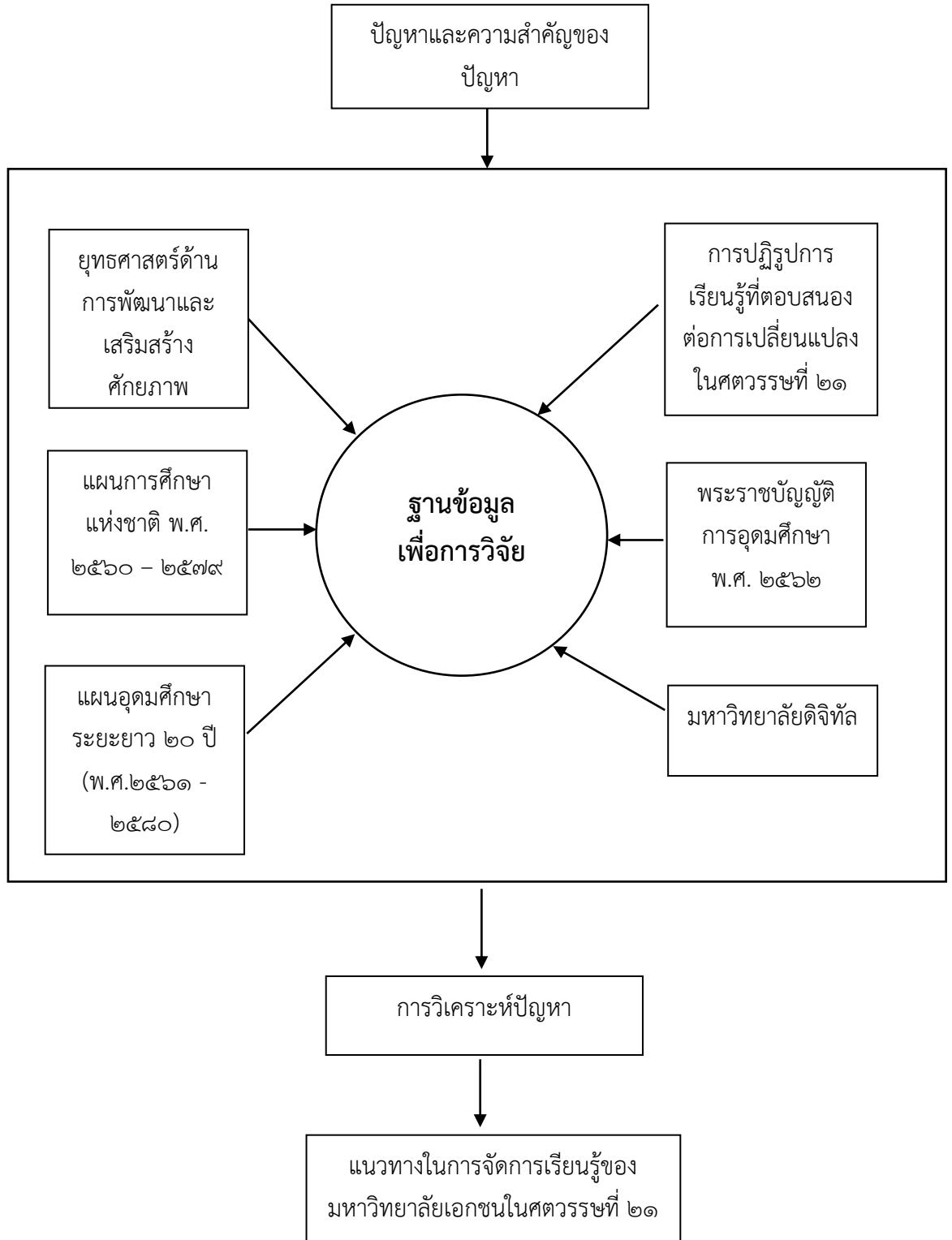
คำเพชร ฎิริปริญา (๒๕๕๐) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาระดับโลกขึ้นอยู่กับคุณภาพของภารกิจหลักของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ หลักสูตรและการสอน การวิจัย การบริหารทางวิชาการ และมีมิติทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยระดับโลก ได้แก่ ๑) การจัดการคุณภาพและโครงสร้างพื้นฐาน ๒) หลักสูตรและนวัตกรรม ๓) การวิจัย ๔) การศึกษาเรื่องอาณานิคมศึกษา นิสิตนักศึกษาและนักวิชาการจากนานาชาติ ๕) ความร่วมมือทางวิชาการและการพัฒนาด้านนานาชาติ ๖) การบริการทางสังคม และความฉลาดทางวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์เอกสารสอดคล้องสัมพันธ์กับข้อค้นพบจากการสำรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิต่างประเทศด้วยวิธี e-survey จากผลการศึกษาบริบทและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยระดับโลก ๕ แห่ง และมหาวิทยาลัยสมบูรณแบบของไทย ๔ แห่ง การศึกษาผลจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก ผู้วิจัยได้นำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนประกอบของยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์ในระดับองค์การ ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณค่าเพื่อความเป็นเลิศในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา และเป็นองค์การอัจฉริยะ ๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๓. ยุทธศาสตร์การประกอบการของมหาวิทยาลัย ๔. ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้ง

ภายในประเทศและต่างประเทศ ในแต่ละยุคศาสตร์มีปัจจัยชี้วัดหลักรวมทั้งสิ้น ๒๒ ปัจจัย พบว่ามีสหสัมพันธ์เชิงบวก และสหสัมพันธ์ของยุคศาสตร์ทั้ง ๔ ยุคศาสตร์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

สันติ งามเสริฐ (๒๕๖๓) พบว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล การเป็นอุตสาหกรรม ๔.๐ การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนรวมถึงปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ คุณธรรมและจริยธรรม การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดจนความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ในยุคดิจิทัล การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ นอกจากจะมุ่งพัฒนาองค์ความรู้ตามสาขาปริญญาแล้ว การเรียนการสอนต้องสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานของคนไทยในการสอนเนื้อหาที่จำเป็นในอนาคต เช่น ความรู้เกี่ยวกับสังคมโลก การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ สิทธิพลเมือง สุขภาพ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาของสถาบัน ได้แก่ การจัดการศึกษาที่เกิดความคุ้มค่า มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลายการส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ การบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่สถาบันกำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ จะต้อง มีทักษะและความสามารถที่หลากหลาย เป็นนักบริหารมืออาชีพ เป็นผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำสูง ผู้บริหารต้องกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการบริหารการศึกษาที่ชัดเจนและเหมาะสม

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี การศึกษาค้นคว้าเอกสาร และวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาพัฒนาเพื่อได้กรอบแนวความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

กรอบแนวความคิดการวิจัย

สรุป

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประเทศไทยควรให้ความสำคัญสำหรับการพัฒนาคนในทุกช่วงวัย ซึ่งเน้นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรม ในอีก ๒๐ ข้างหน้า จำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นการพัฒนา ยกระดับคนในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างเต็มศักยภาพ เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญ โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้แบบทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากแผนปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนแปลงบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ จึงเป็นแนวทางในการจัดระบบการศึกษาของประเทศให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ และเมื่อความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ได้การเปลี่ยนแปลงบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกจากการปฏิวัติดิจิทัลและความต้องการกำลังคนที่มีทักษะ โดยการพัฒนาในระดับการอุดมศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตและพัฒนากำลังคนสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมขั้นสูง เป็นแหล่งที่สร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ

จึงทำให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทย เป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรมและประเทศ รองรับเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบัน

และอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

บทบาทของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการผลักดันนโยบายยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษา ได้กำหนดพันธกิจตามความสอดคล้องในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวิจัยและพัฒนา การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สามารถสนับสนุนการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การศึกษาในระดับการอุดมศึกษาต้องปฏิรูปตนเองไปพร้อมกับการปฏิรูปประเทศตามแผนอุดมศึกษาระยะ ๒๐ ปี ดังนั้นทุกแผนมุ่งเน้นให้ทุกสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ จัดการเรียนการสอน ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่อื่นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละแผน ซึ่งแผนพัฒนาการอุดมศึกษาก็เป็นแผนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาชาติ และแผนอุดมศึกษาระยะยาว ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรของชาติ ให้เป็นไปตามหลักการ เพื่อให้การจัดการอุดมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการจัดการศึกษาต่อไป

รูปแบบของการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยตามเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่กระจายไปทั่วโลก ทำให้การจัดการศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ครอบคลุมกว้างขวาง มหาวิทยาลัยสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้าช่วยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยเน้นการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ แบบออนไลน์ ใช้ข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก นำไปสู่รูปแบบบทเรียนออนไลน์ผ่านเครือข่าย Internet ลักษณะการเรียนรู้จะแตกต่างกันตามความชอบส่วนบุคคล โดยสามารถ ทรัพยากรสารสนเทศเป็นข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ความคิดและประสบการณ์ ที่ได้มีการรวบรวมเนื้อหาผ่านการกลั่นกรองและเรียบเรียงประมวลผลไว้โดยใช้ภาษาสัญลักษณ์ รูปภาพ รหัส นำมาบันทึก ด้วยวิธีการต่าง ๆ ลงวัสดุหลายชนิด แล้วจัดเก็บและถ่ายทอดสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ให้ผู้รับได้ทราบ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน การศึกษาหาความรู้ และความบันเทิง จึงทำให้ทรัพยากรสารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษาจัดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาหรือผลผลิตทางปัญญาที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานของบุคลากรภายในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ อาจารย์ บุคลากรฝ่ายปฏิบัติงานนักวิชาการ นักวิจัยต่างๆ ซึ่งมีทั้งทรัพยากรที่เป็นสิ่งพิมพ์ตัวเล่มและทรัพยากรที่บันทึกจัดเก็บและเผยแพร่โดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ แสดงผลออกมาในหลายรูปแบบเช่น ข้อความ เสียงภาพ และภาพเคลื่อนไหว

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา เป็นการประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร และนำไปช่วยงานด้านการบริการสารสนเทศ ในหลายด้านต่าง ๆ เพื่อให้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา สร้างความเท่าเทียมทางสังคมด้วยความก้าวหน้าของการสื่อสารข้อมูล และระบบการเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระยะไกล เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ สามารถเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น e-learning, เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการจัดการและบริหารในการจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ระบบสนับสนุนการตัดสินใจเข้ามาช่วยจัดระบบฐานข้อมูลการศึกษา เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการพัฒนาขึ้นทำให้สามารถรับส่งข้อมูลบนเครือข่ายได้ทั้งภาพและเสียง ทำให้เกิดระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์

ซึ่งเป็นการประชุมกันระหว่างบุคคลหรือคณะบุคคลที่อยู่ต่างสถานที่ กันโดยอาศัยการอำนวยความสะดวกของสื่อสารทางไกลหลาย ๆ ชนิด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถดำเนินการประชุมได้เหมือนการประชุมปกติ การสอนด้วยการประชุมทางไกล เป็นการสอนที่กลุ่มผู้สอนหรือผู้เรียนไม่อยู่ในห้องหรือสถานที่เดียวกันติดต่อกันด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมแบบสองทาง

เมื่อความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แสดงให้เห็นความพร้อมทางอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน เมื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการใช้ชีวิตของประชาชน ในปัจจุบันความรู้ที่ได้ถูกจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลเพื่อประโยชน์ต่อการเรียกใช้ดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น การพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษาเป็นความหวังของการปฏิรูปการศึกษา ทำให้บทบาทของสถาบันอุดมศึกษา ได้มีการบริหารจัดการสารสนเทศโดยอาศัยทรัพยากรสารสนเทศทั้งในด้านการเรียนการสอนการทำวิจัยและการปฏิบัติงานภายในองค์กร ภายใต้สภาพแวดล้อมปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศมีการพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายความสำเร็จซึ่งการบริหารจัดการสารสนเทศ จะช่วยในการบูรณาการสารสนเทศเข้ากับกลยุทธ์มีการกำหนดนโยบาย แนวทางการบริหารจัดการและกลยุทธ์ขององค์กร โดยให้เข้ากับบริบทขององค์กรเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพขององค์กรให้ดีขึ้น ดังนั้น ทรัพยากรสารสนเทศในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา จึงนำแนวคิดทั้งการจัดการสารสนเทศ กระบวนการสารสนเทศ และวงจรสารสนเทศมาประยุกต์ ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสถาบันการศึกษาให้ดีขึ้น ทุกภาคส่วนเห็นพ้องต้องกันว่าถ้าเราไม่ได้แก้ไขหรือปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ ประเทศไทยก็ไม่สามารถแก้ปัญหาประเทศได้สำเร็จเช่นกัน

บทที่ ๓

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ ของมหาวิทยาลัยเอกชน

การศึกษา เรื่องการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับ
แผนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ๑. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการ
จัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน โดยรายละเอียดของบทนี้ ประกอบไปด้วย

๑. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยระดับโลก
๒. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยระดับอาเซียน
๓. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยไทย
๔. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน
๕. บทบาทของสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
๖. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑
๗. สรุป

สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยระดับโลก

การศึกษาแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ
สมรรถนะ (Competency) และทักษะ (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหา
(Content) ดังนั้นสถานศึกษาเอกชนหรือมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสารมาเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลในการ บริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ
การเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางดิจิทัลเทคโนโลยีทำให้มีการสื่อสาร
อย่างไร้พรมแดน วิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ ระบบการเงิน การรวมกลุ่มของประเทศในยุโรปที่มีผล
ต่อการลงทุนและตลาดแรงงาน (ไพศาล จันทรังษี, 2018) ในส่วนของสถาบันการศึกษาทั่วโลกต่างมี
การเปลี่ยนแปลงเพื่อการเผชิญกับพลวัตแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นสถาบันการศึกษา
ระดับอุดมศึกษาจำนวนมากต้องปรับเปลี่ยนจากการคัดเลือกผู้เรียนสู่การแข่งขันเพื่อเข้าศึกษา

ปัญหาอันดับต้น ๆ ในปัจจุบันนี้ของสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกที่กำลังเผชิญหน้าอยู่อย่างหนึ่ง
คือ เรื่องของจำนวนประชากรที่อยู่ในวัยเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษามีจำนวนลดลงเมื่อต้นปี ๒๕๖๑
ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาปิดตัวลงไปกว่า ๕๐๐ แห่ง และคาดการณ์ว่า ภายใน ๑๐-๑๕
ปีข้างหน้าอาจจะต้องปิดตัวลงเพิ่มมากขึ้นอีก เนื่องจากประชากรวัยเรียนที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่
ที่สถานการณ์ในประเทศญี่ปุ่นช่วงปี ๒๕๕๙ นั้นมีมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นปิดตัวไปแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๕
แห่ง เนื่องจากการลดลงของจำนวนประชากรวัยเรียน และเหตุการณ์เช่นนี้ก็เกิดขึ้นกับประเทศ
สิงคโปร์ด้วยเช่นกัน (ชุตินา สุคจรรยา & เทือน ทองแก้ว, ๒๕๖๒)

ส่วนในประเทศไทยโครงสร้างประชากรไทยกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยกำลังเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” จึงทำให้เกิดภาวะที่เพิ่มขึ้นของประชากรวัยทำงานเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวในวัยเด็ก และชร และเกิดความเสี่ยงจากการขาดแคลนแรงงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเนื่องจากอัตราการเกิดที่น้อยลง ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบเชิงนโยบายต่อการพัฒนาประเทศจากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๘๓ ด้านการศึกษา โดย จิระพันธ์ กัลลประวิทย์ ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทางสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศค.) พบว่า โครงสร้างประชากรเด็กและประชากรวัยเรียนของไทย มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสตรีมีการศึกษาสูงขึ้น แต่งานข้างล่าง ส่งผลต่ออัตราการเจริญพันธุ์ที่ลดลง (ไทยพับลิก้า, ๒๕๕๗) ผลจากการศึกษาทำให้ทราบว่าประชากรวัยเรียนอายุ ๐-๒๑ ปี ร้อยละ ๖๒.๓ ต่อประชากรรวมในปี ๒๕๒๓ จะมีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ ๒๙.๘ ในปี ๒๕๕๓ และเหลือร้อยละ ๒๐ ในปี ๒๕๘๓ ซึ่งผลการประมาณการจำนวนนักเรียนตามระดับการศึกษาปี ๒๕๕๓-๒๕๘๓ การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรวัยเรียนมีผลโดยตรงต่อประชากรวัยทำงาน โดยเฉพาะความต้องการแรงงานระดับกลาง ระดับอาชีวะและวิชาชีพชั้นสูงที่มีแนวโน้มความต้องการเพิ่มขึ้น ในขณะที่แนวโน้มความต้องการแรงงานระดับมัธยมปลายลงไปลดลง แต่การผลิตแรงงานสายอาชีพในระบบ การศึกษายังมีได้น้อย โดยในปี ๒๕๕๔ มีประชากรวัยเรียนเพียง ๓.๑ ล้านคนหรือร้อยละ ๘.๑ ของแรงงานทั้งหมด ส่วนระดับ ปวส. มีจำนวนนักเรียน ๐.๓๓ ล้านคนในปี ๒๕๕๕ และเพิ่มขึ้นเป็น ๐.๗๕ ล้านคนในปี ๒๕๖๕ แต่ลดลงเหลือ ๐.๕๙ ล้านคนในปี ๒๕๘๓ ในขณะที่ระดับอุดมศึกษามีจำนวนคงที่ประมาณปีละ ๒.๒ ล้านคน เพราะคนไทยเห็นความสำคัญของการศึกษาจึงต้องการให้บุตร มีการศึกษาสูงขึ้น ที่ผ่านมารัฐบาลลงทุนด้านการศึกษาสูง แต่กลับมีคุณภาพการศึกษาต่ำ พบได้จากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับประเทศที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ เกือบทุกระดับ หรือระดับเซาร์ปัญญาของกลุ่มวัยเด็กที่ลดลงจาก ๙๑ เป็น ๘๘ ในปี ๒๕๔๐-๒๕๕๒ ระดับเซาร์ปัญญา ของเด็กวัยเรียนทั่วประเทศค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ยที่ ๙๗.๖ จากค่าเฉลี่ยปกติ ๙๐-๑๐๙ โดยเด็กวัย เรียนเกินครึ่งมีระดับเซาร์ปัญญาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และร้อยละ ๖.๕ (มาตรฐานสากลไม่เกินร้อยละ ๒) มีระดับสติปัญญาบกพร่อง (ต่ำกว่า ๗๐) เมื่อประชากรวัยเรียนเริ่มลดลง นโยบายขยายโรงเรียนและ เพิ่มครูคงใช้อีกไม่ได้แล้วในอนาคต และเป็นโอกาสดีที่จะทำให้รัฐบาลมุ่งเน้นพัฒนา “คุณภาพ” การศึกษาไทยได้แต่ปัจจุบันเราก็ยังไม่เห็นนโยบายใดที่จะมารองรับและเดินไปในทิศทางเดียวกับ โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนโยบายยุบโรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนน้อย) แต่ก็ยังเป็นปัญหาอยู่เนื่องจากมีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยซึ่งมีทั้งชาวชนบทที่ไม่อยากให้บุตรหลานไปเรียนไกลบ้าน และผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูใหญ่ที่ไม่ต้องการเสียตำแหน่ง

การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของ World University Ranking 2020 มีมหาวิทยาลัย ที่ได้รับการจัดอันดับรวมทั้งสิ้น ๑,๓๙๖ แห่ง จาก ๙๒ ประเทศทั่วโลกภูมิภาคของโลก โดยมีมหาวิทยาลัยชั้น เยี่ยมยอดของโลกไว้ดังนี้ อันดับที่ ๑. มหาวิทยาลัยฮ็อกฟอร์ด แห่งอังกฤษ ครองแชมป์ความเป็น อันดับ ๑ ในทำเนียบมหาวิทยาลัยโลกต่อเนื่องกันเป็นปีที่ ๓ ด้วยคะแนนรวม ๙๕.๕% รองลงมา อันดับที่ ๒ สถาบันเทคโนโลยีแห่งแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาเลื่อนขึ้นจากรำดับ ๕ เมื่อปีที่แล้ว มีคะแนนรวม ๙๔.๕% อันดับที่ ๓ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แห่งอังกฤษ ตกชั้นจากรำดับ ๒ เมื่อปีที่ แล้ว มีคะแนนรวม ๙๔.๔% อันดับที่ ๔ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด แห่งสหรัฐอเมริกาทิ้งอันดับ ๓ เมื่อปี

ที่แล้ว มีคะแนนรวม ๙๔.๓% อันดับที่ ๕ สถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา หรือ เอ็มไอที ตกชั้นจากลำดับ ๔ เมื่อปีที่แล้ว มีคะแนนรวม ๙๓.๖% อันดับที่ ๖ มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน แห่งสหรัฐอเมริกาเลื่อนชั้นขึ้นมาจากลำดับที่ ๗ เมื่อปีที่แล้ว มีคะแนนรวม ๙๓.๒% อันดับที่ ๗ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด แห่งสหรัฐอเมริกา ตกชั้นจากลำดับ ๖ เมื่อปีที่แล้ว มีคะแนนรวม ๙๓.๐% อันดับที่ ๘ มหาวิทยาลัยเยล แห่งสหรัฐอเมริกา รักษาอันดับเดิมไว้ได้เหนียวแน่น มีคะแนนรวม ๙๑.๗% อันดับที่ ๙ มหาวิทยาลัยชิคาโก (University of Chicago) แห่งสหรัฐอเมริกา ขยับขึ้นจากอันดับที่ ๑๐ เมื่อปีที่แล้ว มีคะแนนรวม ๙๐.๒% อันดับที่ ๑๐ อิมพีเรียลคอลเลจ แห่งอังกฤษ ตกชั้นจากลำดับ ๙ เมื่อปีที่แล้ว มีคะแนนรวม ๙๐.๒% (SALIKA, 2019) ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส ซึ่งได้รับความไว้วางใจจาก Timehighereducation.com ให้รับผิดชอบการจัดอันดับเกณฑ์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก (SALIKA, 2019) กำหนดกรอบการให้คะแนนแบบถ่วงน้ำหนักไว้ ๕ ด้าน

๑. Teaching ถ่วงน้ำหนักร้อยละ ๓๐
๒. Research ถ่วงน้ำหนักร้อยละ ๓๐
๓. Citations ถ่วงน้ำหนักร้อยละ ๓๐
๔. International Outlook ถ่วงน้ำหนักร้อยละ ๗.๕
๕. Industry Income (Knowledge Transfer) ถ่วงน้ำหนักร้อยละ ๒.๕

ในการจัดอันดับจะนำคะแนนจากแต่ละด้านมาคำนวณเป็นคะแนนรวมแบบร้อยละ หรือเปอร์เซ็นต์ การจัดอันดับมหาวิทยาลัย จะเรียงตามผลคะแนนรวม โดยมหาวิทยาลัยที่จัดให้อยู่ในอันดับ ๑ คือมหาวิทยาลัยที่มีผลคะแนนรวมมากที่สุดเป็นอันดับ ๑ แล้วลดหลั่นไล่ลำดับต่อเนื่องกันไป ส่วนการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก Quacquarelli Symonds (QS) สถาบันการจัดอันดับที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก จากประเทศอังกฤษ ก็ได้ประกาศผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ประจำปี 2020 (QS World University Rankings 2020) (CAMPUS, 2019) ออกมาแล้วผ่านทางเว็บไซต์ : www.topuniversities.com สำหรับเกณฑ์การพิจารณาที่นำมาใช้ในการจัดอันดับ ประกอบด้วย ๕ หัวข้อ ดังต่อไปนี้

๑. ชื่อเสียงทางวิชาการจากแบบสำรวจ
๒. ชื่อเสียงจากแบบสำรวจผู้ว่าจ้าง
๓. อัตราส่วนของจำนวนนักเรียนต่ออาจารย์
๔. จำนวนงานวิจัยที่ถูกนำไปใช้อ้างถึง
๕. อัตราส่วนบุคลากรและนักเรียนจากนานาชาติ

โดย สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ หรือ MIT จากประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยังคงครองตำแหน่งมหาวิทยาลัยอันดับ ๑ ของโลกเอาไว้ได้อีกหนึ่งปี โดยมีรายละเอียดดังนี้

อันดับ ๑ สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology : MIT) ตั้งอยู่ในเมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงมาอย่างยาวนานทั้งในเรื่องงานวิจัยและการศึกษาในสาขาเคมี ฟิสิกส์ วิศวกรรมศาสตร์ ชีววิทยา เศรษฐศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และการจัดการ โดยในปี 2020 สถาบัน MIT ก็ยังสามารถรักษาแชมป์อันดับ ๑ ของโลกเอาไว้ได้อีกหนึ่งปี

อันดับ ๒ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ตั้งอยู่ที่เมืองสแตนฟอร์ด รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีศิษย์เก่าที่ได้รับรางวัลโนเบลในสาขาวิชาต่าง ๆ มากมาย เช่น ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ และเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นคลังข้อมูลและศูนย์เก็บเอกสารทางด้านศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น US Federal Government Archive ห้องเก็บหนังสือโบราณ ฯลฯ โดยในปี 2020 มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ก็ยังคงรักษาอันดับเอาไว้ที่อันดับ ๒ เหมือนกับปี 2019 ที่ผ่านมา

อันดับ ๓ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) ตั้งอยู่ในเมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดของสหรัฐอเมริกา และยังมีชื่อเสียงในเรื่องคุณภาพทางวิชาการ คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน และคุณภาพของนักศึกษา โดยในปี 2020 มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ก็ยังคงรักษาอันดับเอาไว้ที่อันดับ ๓ เหมือนกับปี 2019 ที่ผ่านมา

อันดับ ๔ มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (University of Oxford) ตั้งอยู่ในเมืองออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นด้านการวิจัย นอกจากนี้ยังขึ้นชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่สวยงามและเก่าแก่ที่สุดของประเทศอังกฤษ อีกด้วย โดยในปี 2020 มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ ๔ จากเดิมเมื่อปี 2019 อยู่อันดับที่ ๕

อันดับ ๕ สถาบันเทคโนโลยีแคลิฟอร์เนีย สถาบันเทคโนโลยีแคลิฟอร์เนีย (California Institute of Technology หรือเรียกสั้น ๆ ว่า Caltech) ตั้งอยู่ที่เมืองแพซาดีนา ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา มีชื่อเสียงด้านงานวิจัยหลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ (โดยเฉพาะสาขาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมอากาศยาน วิศวกรรมเครื่องกล) โดยในปี 2020 สถาบัน Caltech ตกมาอยู่ในอันดับที่ ๕ จากเดิมเมื่อปี 2019 อยู่อันดับที่ ๔

อันดับ ๖ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสหพันธ์สวิสในซูริก สถาบันเทคโนโลยีแห่งสหพันธ์สวิสในซูริก (Swiss Federal Institute of Technology หรือเรียกสั้น ๆ ว่า ETH Zurich) เป็นมหาวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งในปัจจุบันมีคณะที่เปิดสอน อาทิ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และโยธา, คณะวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและคณิตศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ฯลฯ โดยในปี 2020 สถาบัน ETH Zurich ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ ๖ จากเดิมเมื่อปี 2019 อยู่อันดับที่ ๗

อันดับ ๗ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (University of Cambridge) เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเก่าแก่เป็นอันดับ ๒ ของสหราชอาณาจักร โดยมีคณะที่เปิดสอนอย่างหลากหลาย อาทิ คณะศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์ชีวภาพ, คณะแพทยศาสตร์ และคณะเทคโนโลยี เป็นต้น โดยในปี 2020 มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ตกมาอยู่ในอันดับที่ ๗ จากเดิมเมื่อปี 2019 อยู่อันดับที่ ๖

อันดับ ๘ มหาวิทยาลัยคอลเลจลอนดอน มหาวิทยาลัยคอลเลจลอนดอน (University College London : UCL) เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของรัฐ ตั้งอยู่ ณ กรุงลอนดอน ประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันที่มีการแข่งขันสูงในการสมัครเข้าศึกษา และได้ถูกจัดอันดับอยู่ในระดับสูง ทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ศิษย์เก่าของ UCL ที่เป็นบุคคลสำคัญของโลก เช่น ผู้ประดิษฐ์

โทรศัพท์, ผู้ร่วมค้นพบโครงสร้างของ DNA เป็นต้น โดยในปี 2020 มหาวิทยาลัย UCL ขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ ๘ จากเดิมเมื่อปี 2019 อยู่อันดับที่ ๑๐

อันดับ ๙ อิมพีเรียลคอลเลจลอนดอน อิมพีเรียลคอลเลจลอนดอน (Imperial College London) เป็นมหาวิทยาลัยใจกลางกรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร โดยมุ่งเน้นการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การแพทย์ และธุรกิจ จนถึงปัจจุบัน บุคลากรของสถาบันแห่งนี้ได้รับรางวัลโนเบลจำนวนทั้งหมด ๑๕ รางวัลด้วยกัน โดยในปี 2020 อิมพีเรียลคอลเลจลอนดอน ตกมาอยู่ในอันดับที่ 9 จากเดิมเมื่อปี 2019 อยู่อันดับที่ ๘

อันดับ ๑๐ มหาวิทยาลัยชิคาโก มหาวิทยาลัยชิคาโก (University of Chicago หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า UC หรือ UofC) ตั้งอยู่ในชุมชนไฮด์พาร์ก ซึ่งอยู่ทางใต้ของกลางเมืองชิคาโก ในรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย (Research University) โดยเฉพาะในด้านวิชาการ และผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยในปี 2020 มหาวิทยาลัยชิคาโก ตกมาอยู่ในอันดับที่ ๑๐ จากเดิมเมื่อปี 2019 อยู่อันดับที่ ๙

สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยระดับอาเซียน

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (โออีซีดี) เผยแพร่การจัดอันดับประเทศที่นักเรียนมีประสิทธิภาพด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ ตามโครงการประเมินนักศึกษาต่างชาติประจำปี ๒๕๖๑ (Programme for International Student Assessment - PISA) โออีซีดีประเมินนักเรียนในช่วงอายุ ๑๕ ปี จากประเทศที่เข้าร่วมประเมิน ๗๙ ประเทศ พบว่าไทยจัดอยู่ในอันดับที่ ๖๖ ได้รับคะแนนประสิทธิภาพด้านการอ่าน ๓๙๓ คะแนน จากค่าเฉลี่ย ๔๘๗ ส่วนประสิทธิภาพด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้คะแนน ๔๑๙ และ ๔๒๖ คะแนน จากค่าเฉลี่ย ๔๘๙ โดยการจัดการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนแต่เดิมมีประเทศที่ได้รับการจัดอยู่ใน ๕ อันดับแรก ได้แก่ จีน สิงคโปร์ มาเก๊า ฮองกง และเอสโตเนีย ส่วนประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมการประเมิน คือ มาเลเซีย (อันดับที่ ๕๖) บรูไน (อันดับที่ ๕๙) อินโดนีเซีย (อันดับที่ ๗๒) และฟิลิปปินส์ (อันดับที่ ๗๗) (ฐานเศรษฐกิจออนไลน์, ๒๕๖๒) เป็นสาเหตุให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยในระดับมัธยมศึกษาตกเกณฑ์ ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะคะแนนในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่เป็นหัวใจสำคัญพื้นฐาน แสดงสัญญาณการจัดการศึกษาเข้าขั้นวิกฤติจากการจัดการระบบการศึกษาของประเทศไทย ที่พัฒนาในรูปแบบเดิม ๆ มานาน ถ้าละเลยและไม่สนใจจะทำให้การจัดการศึกษาประเทศไทยล่มสลายแน่นอน จึงเป็นความรับผิดชอบในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาเพื่อยกระดับการศึกษาไทยขึ้นมาควรเป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย โดยไม่ทิ้งและฝากความหวังไว้กับภาครัฐ แต่เพียงลำพัง

จากการจัดอันดับ QS Asia University Rankings 2019 หรือ การจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของเอเชีย ประจำปี 2019 ซึ่งเป็นการจัดอันดับจากสถาบันการจัดอันดับ Quacquarelli Symonds (QS) จากประเทศอังกฤษ โดยถือว่าเป็นสถาบันการจัดอันดับที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของโลกแห่งหนึ่งเลยทีเดียว มหาวิทยาลัยไทย ติดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของเอเชีย ปี 2019 โดยในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของเอเชีย ประจำปี 2019 นี้ ได้พิจารณาจาก ๑๑ ตัวชี้วัด

ด้วยกัน (โดยได้มีการเพิ่มตัวชี้วัดด้านเครือข่ายผลงานวิจัยในระดับนานาชาติ มา ๑ ตัวชี้วัดจากปีที่แล้วที่มีเพียงแค่ ๑๐ ข้อ) มีรายละเอียดดังนี้

๑. ชื่อเสียงทางด้านวิชาการ ๓๐%
๒. ทัศนคติของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิต ๒๐%
๓. สัดส่วนอาจารย์/บุคลากรต่อนักศึกษา ๑๐%
๔. สัดส่วนงานวิจัยที่ถูกลำนำไปใช้อ้างอิง ๑๐%
๕. สัดส่วนงานวิจัยที่ได้ตีพิมพ์ ๕%
๖. บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ๕%
๗. สัดส่วนอาจารย์ชาวต่างชาติ ๒.๕%
๘. สัดส่วนนักศึกษาชาวต่างชาติ ๒.๕%
๙. สัดส่วนนักศึกษาต่างชาติที่มาแลกเปลี่ยน ๒.๕%
๑๐. สัดส่วนนักศึกษาที่ไปแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ๒.๕%
๑๑. เครือข่ายผลงานวิจัยในระดับนานาชาติ ๑๐%

โดย ๑๐ อันดับแรก มหาวิทยาลัยชั้นนำของเอเชีย ซึ่งในปี ๒๕๖๒ มหาวิทยาลัยที่สามารถคว้าอันดับ ๑ ไปครองได้ก็คือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore : NUS) อันดับ ๒ คือ มหาวิทยาลัยฮ่องกง (University of Hong Kong : HKU) อันดับ ๓ คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีหนานหยาง (Nanyang Technological University : NTU) ส่วนอันดับ ๔ และ ๕ คือ มหาวิทยาลัยชิงหว่า (Tsinghua University) และมหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Peking University) ตามลำดับ (CAMPUS, 2018) ส่วนมหาวิทยาลัยของไทย ๑๙ มหาวิทยาลัยไทย ติดอันดับเอเชีย ดังต่อไปนี้

๑. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อยู่ในอันดับ ๔๔ ของเอเชีย)
๒. มหาวิทยาลัยมหิดล (อยู่ในอันดับ ๕๒ ของเอเชีย)
๓. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (อยู่ในอันดับ ๙๖ ของเอเชีย)
๔. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อยู่ในอันดับ ๑๐๘ ของเอเชีย)
๕. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (อยู่ในอันดับ ๑๓๐ ของเอเชีย)
๖. มหาวิทยาลัยขอนแก่น (อยู่ในอันดับ ๑๔๘ ของเอเชีย)
๗. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (อยู่ในอันดับ ๑๕๓ ของเอเชีย)
๘. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (อยู่ในอันดับ ๑๕๖ ของเอเชีย)
๙. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (อยู่ในอันดับ ๒๕๑-๒๖๐ ของเอเชีย)
๑๐. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (อยู่ในอันดับ ๒๙๑-๓๐๐ ของเอเชีย)
๑๑. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (อยู่ในอันดับ ๓๐๑-๓๕๐ ของเอเชีย)
๑๒. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (อยู่ในอันดับ ๓๕๑-๔๐๐ ของเอเชีย)
๑๓. มหาวิทยาลัยนเรศวร (อยู่ในอันดับ ๓๕๑-๔๐๐ ของเอเชีย)
๑๔. มหาวิทยาลัยศิลปากร (อยู่ในอันดับ ๓๕๑-๔๐๐ ของเอเชีย)

- ๑๕. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (อยู่ในอันดับ ๔๐๑-๔๕๐ ของเอเชีย)
- ๑๖. มหาวิทยาลัยบูรพา (อยู่ในอันดับ ๔๐๑-๔๕๐ ของเอเชีย)
- ๑๗. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (อยู่ในอันดับ ๔๐๑-๔๕๐ ของเอเชีย)
- ๑๘. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (อยู่ในอันดับ ๔๐๑-๔๕๐ ของเอเชีย)
- ๑๙. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (อยู่ในอันดับ ๔๐๑-๔๕๐ ของเอเชีย)

กระทรวงศึกษาที่รับผิดชอบเป็นด้านหลักในปฏิรูปการจัดการศึกษามีส่วนสำคัญในการแก้ไขภัยการศึกษาที่ล้มเหลวของประเทศไทยได้ การทำงานของกระทรวงศึกษาธิการแบบเดิมที่ยังมีระบบสายการบังคับบัญชาที่ยาวที่สุดทำให้ปัญหาหมักหมม “สายการบังคับบัญชาสูง และยาวที่สุด ทำให้ ผู้น้อย คนรุ่นใหม่ ไม่กล้าเสนอไอเดีย ทำให้มีความรู้สึกว่าการทำตัวเด่นจะเป็นภัย ผู้บังคับบัญชาที่มีกยึดติดกับการเป็นเจ้าขุนมูลนายหลงเงาอดีต ไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง” ฉะนั้นหลักสูตรจึงไม่ได้ถูกออกแบบมาให้เข้าใจโลกในยุคปัจจุบัน ที่ต้องการ การเท่าทัน การเปลี่ยนแปลง ความพร้อมในการรับมือสถานการณ์ใหม่ ๆ และสิ่งแวดล้อมใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกัน ผลตอบแทนที่ตัวเงินและผลตอบแทนรูปแบบอื่น ๆ เช่น สวัสดิการ ไม่สามารถจูงใจในการดึงดูดคนเก่งมาทำงานด้านการศึกษา” สังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยเต็มขั้น (aged society) เต็ม คือ ทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ที่ต้องเตรียมความพร้อมอย่างดีที่สุด “ทุกวันนี้เด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึง โรงเรียนและครูที่มีคุณภาพสูงได้”

จากกระทรวงศึกษาธิการ ไปสู่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมก็ควรเป็นอีกหนึ่งกระทรวงที่ต้องเร่งมือปรับปรุง สร้างรากฐาน พัฒนาบุคลากรให้กับประเทศ ต้องหันมาสนใจคะแนน PISA ของเด็กไทยที่ตกต่ำลง รวมทั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดีอีเอส) ก็ควรต้องสนใจคะแนน PISA ของเด็กไทยที่ตกต่ำลงและต้องช่วยหาทางแก้ไขโดยเร่งด่วน ลองหาทางให้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้าไปสร้าง เข้าไปพัฒนาคนตั้งแต่ต้นมือ และควรจะเป็นภารกิจที่ต้องให้ความสำคัญลำดับต้น ๆ มากไปกว่าการจัดการข่าวที่เป็นเท็จที่เป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากการทำงานของ ๓ กระทรวงในการปฏิรูปการศึกษาไทยแล้ว ภาคเอกชนก็จำเป็นต้องลงแรงแข่งขันในการเข้าช่วยเหลือฟื้นฟูวางรากฐานในส่วนนี้ เพื่อสร้างคุณภาพคนให้กับระบบผลิตและสังคมในระยะปานกลางและระยะยาว ท้ายสุดนักการเมืองต้องหันมาให้ความสำคัญและสนใจกับปัญหาการศึกษาไทย มากไปกว่าการตั้งกระทู้ถามในสภาฯหรือต่อว่าเชือดเฉือนข้าราชการในการตดงบประมาณ โดยไม่สร้างสรรค์ ในคณะกรรมการพิจารณาปีงบประมาณประจำปี หรือการศึกษาที่ด้อยคุณภาพ ทำให้ได้นักการเมืองด้อยคุณภาพ ระบบคิดที่ไร้คุณภาพ ทำให้เป็นปัญหาภัยอันตราย ต้องช่วยกันทำลายวงจรเลวร้ายนี้ให้พ้นระบบการศึกษาไทย

สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยไทย

การกำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์ชาติในระยะเวลา ๒๐ ปี ตามมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว พร้อมกับการปฏิรูปและพัฒนากระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้ไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และช่วยยกระดับคุณภาพของประเทศไทยในทุกภาคส่วน สามารถเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ (พรนค์พิเชฐ แห่งหน & วันชัย ธรรมสังการ, ๒๐๑๗)

ดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อม กิจกรรมนักศึกษารวมถึงการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สถาบันการศึกษา ต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

เนื่องจาก Quacquarelli Symonds (QS) สถาบันการจัดอันดับที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก จากประเทศอังกฤษ ก็ได้ประกาศผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ประจำปี 2020 (QS World University Rankings 2020) ออกมาแล้วผ่านทางเว็บไซต์ : www.topuniversities.com โดยมหาวิทยาลัยของไทยเข้าไปติดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกในด้านต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน จากบทบาทของมหาวิทยาลัยไทย ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกปี 2020 โดยมีมหาวิทยาลัยไทยติดอันดับเข้าไปด้วยรวม ๘ สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นการเรียงลำดับระดับโลก แต่ในบทความนี้ แคมป์ส-สตาร์ ได้เรียงลำดับมหาวิทยาลัยไทยตามลำดับของเอเชีย (CAMPUS, 2019) ดังนี้

อันดับ ๑ ของไทย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อันดับ ๔๔ ของเอเชีย (Asian University Rankings)

อันดับ ๒๔๗ ของโลก (World University Rankings)

อันดับ ๑๘๑-๑๙๐ ของโลก (Graduate Employability Ranking : การจัดอันดับการจ้างงานบัณฑิต)

อันดับ ๒ ของไทย : มหาวิทยาลัยมหิดล

อันดับ ๕๒ ของเอเชีย (Asian University Rankings)

อันดับ ๓๑๔ ของโลก (World University Rankings)

อันดับ ๒๕๑-๓๐๐ ของโลก (Graduate Employability Ranking : การจัดอันดับการจ้างงานบัณฑิต)

อันดับ ๓ ของไทย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อันดับ ๙๖ ของเอเชีย (Asian University Rankings)

อันดับ ๖๐๑-๖๕๐ ของโลก (World University Rankings)

อันดับ ๓๐๑-๕๐๐ ของโลก (Graduate Employability Ranking : การจัดอันดับการจ้างงานบัณฑิต)

อันดับ ๔ ของไทย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อันดับ ๑๐๘ ของเอเชีย (Asian University Rankings)

อันดับ ๖๐๑-๖๕๐ ของโลก (World University Rankings)

อันดับ ๒๐๑-๒๕๐ ของโลก (Graduate Employability Ranking : การจัดอันดับการจ้างงานบัณฑิต)

อันดับ ๕ ของไทย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อันดับ ๑๓๐ ของเอเชีย (Asian University Rankings)

อันดับ ๘๐๑-๑๐๐๐ ของโลก (World University Rankings)

อันดับ ๓๐๑-๕๐๐ ของโลก (Graduate Employability Ranking : การจัดอันดับการจ้างงานบัณฑิต)

อันดับ ๖ ของไทย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อันดับ ๑๔๘ ของเอเชีย (Asian University Rankings)

อันดับ ๘๐๑-๑๐๐๐ ของโลก (World University Rankings)

อันดับ ๗ ของไทย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

อันดับ ๑๕๓ ของเอเชีย (Asian University Rankings)

อันดับ ๘๐๑-๑๐๐๐ ของโลก (World University Rankings)

อันดับ ๘ ของไทย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อันดับ ๑๕๖ ของเอเชีย (Asian University Rankings)

อันดับ ๘๐๑-๑๐๐๐ ของโลก (World University Rankings)

เห็นได้ว่าการปฏิรูประบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย เพื่อกำหนดทิศทางเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ในส่วนของการสนับสนุนด้านการศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาการศึกษา โดยการนำเอา เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ และการเชื่อมโยงเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม ให้ส่งเสริมและกำหนดเป็นทิศทางรูปแบบการจัดการเรียน การสอนหรือกิจกรรมที่ใช้ช่องทางการ สื่อสารด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ต้องนำนวัตกรรมในรูปแบบ ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเรียน การสอน การใช้ เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี ด้านการแพทย์ การใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น การพัฒนาการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามามี ส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการศึกษา ระดับประเทศ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับของโครงสร้างการปฏิรูป สังคมไทยให้เท่าเทียมกับประเทศที่กำลังพัฒนาในอาเซียนและเป็นผู้นำทางด้าน นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

การปฏิรูปประเทศนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศ การปรับ ทิศทางการพัฒนา ยกระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นประเทศที่มีการ ขับเคลื่อนการแข่งขันกับตลาดโลก มากขึ้น Thailand 4.0 เป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่จะนำพา ประเทศไทยให้หลุดพ้นจากสภาพของปัญหา ประเทศที่อยู่ในระดับประชากรที่มีรายได้ปานกลาง ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม และความไม่สมดุลของ ประชาชนในประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและ สังคมเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยสู่การ เปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ความยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็ง จากภายในควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลกตามแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง โดยขับเคลื่อนผ่านกลไกระบบประชารัฐ ของการบริการจัดการรัฐบาลในยุคปัจจุบัน

การศึกษาปัจจุบันต้องมีการปฏิรูประบบการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ จึงเป็นเหตุให้การศึกษาไทยต้องพัฒนาเส้นทางสู่การศึกษาโดยการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือระบบ ดิจิทัลเข้ามาช่วยในการพัฒนาขับเคลื่อนการศึกษาไทย กระทรวงศึกษาธิการได้จัดส่งเสริมสนับสนุน โครงการสำคัญต่าง ๆ ที่เน้นการเรียนรู้อ และการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อยกระดับ ความสามารถในการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความสามารถในด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ เทคโนโลยี การพัฒนานักวิจัยหลากหลายสาขาเพื่อการ พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนไปจากเดิม จากการ

เรียนรู้ในชั้นเรียนมาเป็นการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา โดยการใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยี ที่ทันสมัย มาช่วยในการเรียนรู้ได้มากขึ้น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นผู้เรียนให้มี ความสร้างสรรค์นวัตกรรม และการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การปฏิรูประบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย เพื่อกำหนดทิศทาง และการสนับสนุนด้านการศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาการศึกษา โดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ และการเชื่อมโยงเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม

เนื่องจากความต้องการบุคลากรของตลาดที่เปลี่ยนแปลงจากที่เคยเป็นมา โดยตลาดมีความต้องการบุคลากรที่มีทักษะความสามารถที่พร้อมใช้งานได้มากขึ้น ที่ไม่ใช่เพียงแค่ความรู้หรือวุฒิทางการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว ต้องมีความพร้อมที่จะทำงานทันที เพราะฉะนั้นด้านฝ่ายผลิตกำลังคนอย่างมหาวิทยาลัยต้องปรับตัวให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จะทำให้การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมหมดไป โดยต้องเน้นสร้างคนให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดมากขึ้น (สอวช., ๒๕๖๓) ความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนกระบวนการที่ศรัทธาทางการศึกษา เพื่อรองรับพลวัตโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ต้องมุ่งทิศทางในการเน้นการพัฒนาอาชีพ ยึดตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ (Demand Side) เน้นเติมเต็มในสิ่งที่ขาดทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็น การเรียนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล เน้น Experience-Based Learning คือ การเรียนรู้นอกห้องเรียน/นอกโรงเรียน/นอกระบบ เน้นการศึกษาทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ Reskill, Upskill, Multiskill แรงงานในปัจจุบัน การ Recycle คนเกษียณอายุ รวมถึงการศึกษาต้องเน้นหลักสูตร Reskill Upskill ที่เป็นหลักสูตร Non Degree มากขึ้น นอกจากนี้ การอุดมศึกษาเองก็ต้องมีหน้าที่ทำให้ผู้เรียนระดับมัธยมเห็นอนาคตของอาชีพที่น่าจะสนุกและเหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อตอบสนองต่อกำลังคนเป็นไปตามการจัดทำนโยบายตามยุทธศาสตร์ชาติที่ถือเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมาก และมีความต้องการให้มีบุคลากรด้านนี้มากยิ่งขึ้น

การสนับสนุนความสามารถด้านทักษะจำเป็นอย่างยั่งยืนที่ต้องการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการ ในการพัฒนาเป็นแบบขั้นบันได โดยเริ่มจากการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ตามช่วงวัย การพัฒนาด้าน บุคลากรในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดทักษะขั้นพื้นฐานและทักษะที่พึงประสงค์ตาม การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ การสร้างองค์ความรู้ และงานวิจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมโดยการผสมผสานนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสนับสนุนการบริหาร การจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาองค์ความรู้ และสมรรถนะของบุคลากรด้านการศึกษา และนักเทคโนโลยี การศึกษาอย่างมืออาชีพ

ส่งผลให้การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของ World University Ranking 2020 ในจำนวนนี้มหาวิทยาลัยของประเทศไทยได้รับการจัดอันดับ เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับการจัดอันดับให้เป็นที่ ๑ ของประเทศไทย รองลงมา อันดับ ๒ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง อันดับ ๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันดับ ๔ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี อันดับ ๕ มหาวิทยาลัยสุรนารี อันดับ ๖ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อันดับ ๗ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อันดับ ๘ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อันดับ ๙ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อันดับ ๑๐ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อันดับ ๑๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันดับ ๑๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อันดับ ๑๓

มหาวิทยาลัยนเรศวร อันดับ ๑๔ มหาวิทยาลัยศิลปากร อันดับ ๑๕ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อันดับ ๑๖ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ตามลำดับ

ส่วนผลการจัดอันดับของ QS ในปี 2021 (พ.ศ. ๒๕๖๔) ที่ประกาศผลเมื่อ ๑๐ มิ.ย. ๒๕๖๓ มีมหาวิทยาลัยทั่วโลกเข้าร่วมการจัดอันดับ ๑,๖๐๐ กว่าแห่ง (แนวหน้าออนไลน์, ๒๕๖๓) เป็นการลงคะแนน จากการที่มีคนเข้าไปให้ความเห็นว่าตนเองชื่นชมยอมรับมหาวิทยาลัยใด ๑ คนมีสิทธิ์โหวตได้ ๔๐ ชื่อ มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับของต่างประเทศที่มีต่อมหาวิทยาลัยไทยสูงมาก (ชุดิมา สุดจรรยา & เทือน ทองแก้ว, ๒๕๖๒) และเชื่อว่าการยอมรับของมหาวิทยาลัยไทย สถานบันการศึกษาไทยก็จะขยายตัวก้าวหน้าขึ้น ทุกวันนี้มหาวิทยาลัยไทยไม่ได้เป็นที่ชื่นชมแค่จำกัดอยู่ในประเทศไทยแต่เป็นตัวพิสูจน์ว่า สังคมนานาชาติก็ให้ความชื่นชม โดยมหาวิทยาลัยไทยที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ และเชื่อมั่นว่ามหาวิทยาลัยไทย เมื่อเข้าไปสู่ Top100 แล้ว ก็จะเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยไทยแห่งอื่น ๆ พัฒนาไปจนเป็นยอมรับในระดับนานาชาติได้เช่นกัน

การสนับสนุนความสามารถด้านทักษะจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการ ในการพัฒนาเป็นแบบขั้นบันได โดยเริ่มจากการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ตามช่วงวัย การพัฒนาด้าน บุคลากรในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดทักษะขั้นพื้นฐานและทักษะที่พึงประสงค์ตาม การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ การสร้างองค์ความรู้ และงานวิจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมโดยการผสมผสานนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสนับสนุนการบริหาร การจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาองค์ความรู้ และสมรรถนะของบุคลากรด้านการศึกษา และนักเทคโนโลยี การศึกษาอย่างมืออาชีพ

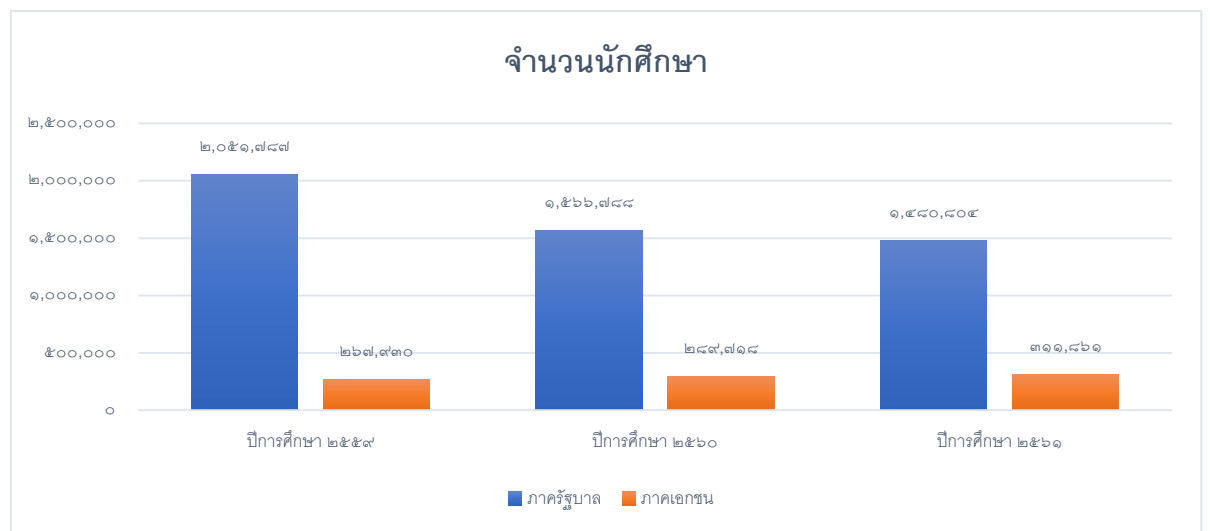
สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน

จากการจัดอันดับ QS Asia University Rankings 2019 หรือ การจัดอันดับ มหาวิทยาลัยชั้นนำของเอเชีย ประจำปี 2019 ซึ่งเป็นการจัดอันดับจากสถาบันการจัดอันดับ Quacquarelli Symonds (QS) จากประเทศอังกฤษ มีมหาวิทยาลัยเอกชนติดอันดับของเอเชียดังนี้ ๑. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (อยู่ในอันดับ ๔๐๑-๔๕๐ ของเอเชีย) ๒. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (อยู่ในอันดับ ๔๐๑-๔๕๐ ของเอเชีย) เห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยเอกชนต้องมีการปรับตัวต่อการบริหารและการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงไปตามการศึกษาของโลก ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยตลอดช่วงระยะเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากมาย ธุรกิจที่เกิดใหม่ต่างประสบความสำเร็จจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จำนวนมาก และในทางตรงกันข้ามก็มีธุรกิจที่ต้องปิดตัวลงเพราะการก้าวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลเป็นจำนวนมากเช่นกัน เกิดธุรกิจแบบใหม่ที่เรียกว่าธุรกิจ Start up ที่เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่สภาวะการณ์ต่าง ๆ ของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ความเจริญทางเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์ในหลายด้านการเปลี่ยนแปลงหลากหลายที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การดำเนินชีวิตมากขึ้นได้รับผลกระทบหลายด้าน ทำให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันเกือบตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นเช้าจนถึงเวลาเข้านอน

การจัดการการศึกษาก็เช่นเดียวกันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ดิจิทัลอย่างมาก ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน วิธีการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างความท้าทายของอุดมศึกษาเอกชนในปัจจุบันและในอนาคต คือ ความไม่แน่นอนจากหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยนโยบายของรัฐด้านอุดมศึกษาและอุดมศึกษาเอกชน ปัจจัยโครงสร้างประชากรที่อัตราการเกิดลดลงอย่างมาก ขณะที่ผู้สูงอายุมากขึ้น ปัจจัยการเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานจากที่ต่างคนต่างทำมาสู่การร่วมคิดร่วมทำเป็นกลุ่มรวมเป็นเครือข่าย ปัจจัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารและโทรคมนาคม ปัจจัย Internet of things, Big Data จะทำให้แนวคิดและรูปแบบการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง จึงทำให้ทุกสถาบันต่างต้องตระหนักถึงการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกันทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นการวางแผนยุทธศาสตร์รับการเปลี่ยนแปลงจึงต้องการการร่วมคิดระหว่างสถาบันสมาชิกของสมาคม จึงเป็นกลไกสำคัญในการที่จะผนึกกำลังเรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ในเรื่องของการศึกษาและการให้ความรู้แก่ประชาชน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญมาโดยตลอด เนื่องจากเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ในสภาพปัจจุบันของมหาวิทยาลัยเอกชน โดยได้ทำการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนในการเรียนการเรียนรู้ ทำให้ทราบถึงจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาทั้งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในส่วนของภาครัฐบาลและจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา เห็นได้ว่าจำนวนผู้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ จากปีก่อนหน้านี้ แสดงแผนภาพดังนี้

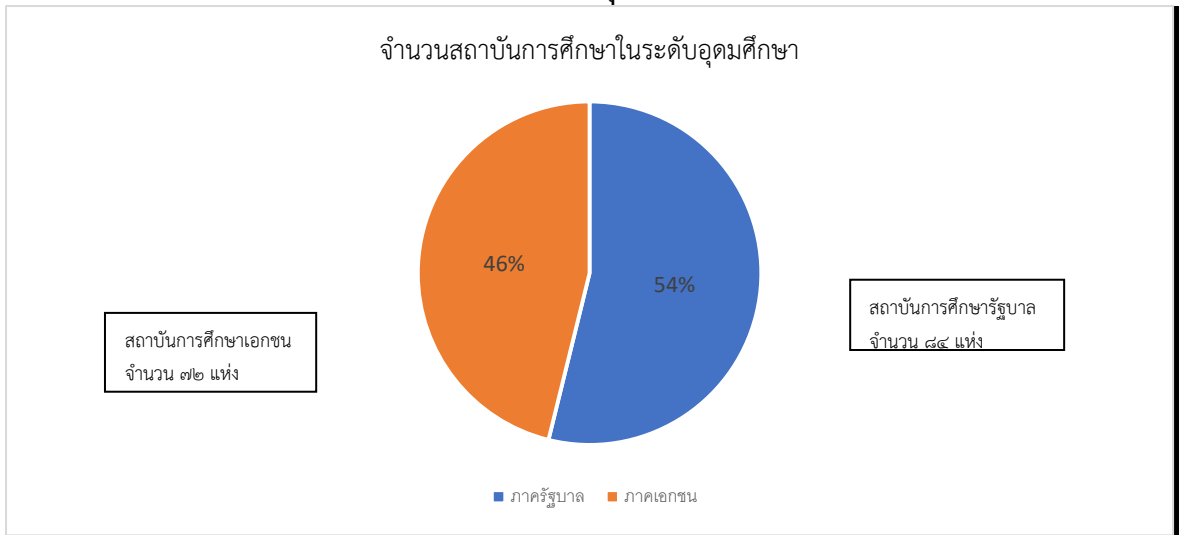
แผนภาพที่ ๓ - ๑ จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาทั้งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในส่วนของภาครัฐบาลและจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

จากแผนภาพที่ ๓ - ๑ ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ จำนวนนักศึกษาทั้งหมด ๒,๓๑๙,๗๑๗ คน จำแนกตามกลุ่มสถาบัน โดยมีสถาบันอุดมศึกษารัฐบาล จำนวน ๒,๐๕๑,๗๘๗ คน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน ๒๖๗,๙๓๐ คน ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวนนักศึกษาทั้งหมด ๑,๘๕๖,๕๐๖ คน จำแนกตามกลุ่มสถาบัน โดยมีสถาบันอุดมศึกษารัฐบาล จำนวน ๑,๕๖๖,๗๘๘ คน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน ๒๘๙,๗๑๘ คน และในปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนนักศึกษาทั้งหมด ๑,๗๙๒,๖๖๕ คน จำแนกตามกลุ่มสถาบัน โดยมีสถาบันอุดมศึกษารัฐบาล จำนวน ๑,๔๘๐,๘๐๔ คน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน ๓๑๑,๘๖๑ คน

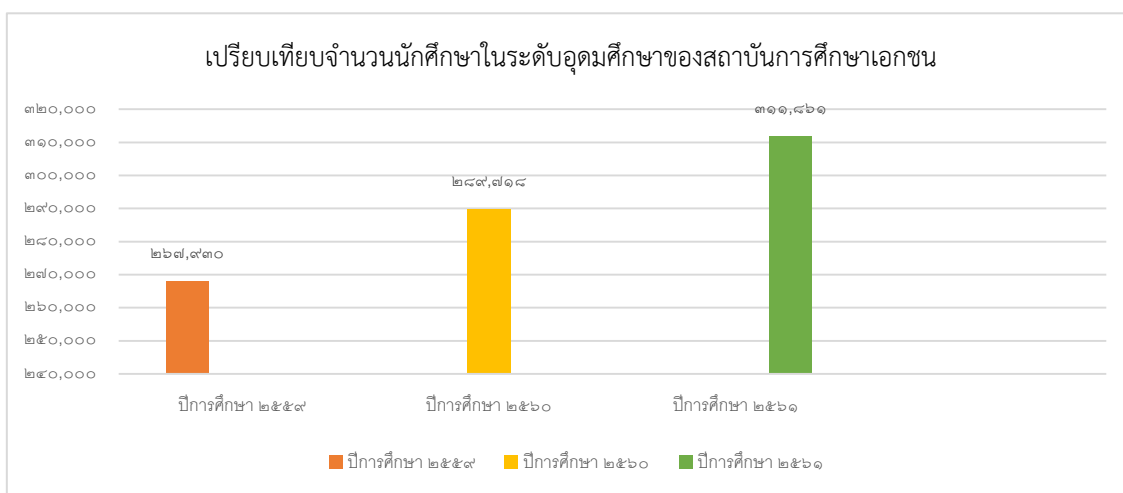
แผนภาพที่ ๓ - ๒ จำนวนสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

จากแผนภาพที่ ๓ - ๒ ในปีการศึกษา ๒๕๖๒ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวนทั้งหมด ๑๕๖ แห่ง จำแนกตามกลุ่มสถาบัน โดยมีสถาบันอุดมศึกษาของภาครัฐ จำนวน ๘๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๔ และสถาบันอุดมศึกษาของภาคเอกชน จำนวน ๗๒ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๔๖ โดยสถาบันอุดมศึกษาของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นจำนวน ๑ แห่ง จากปีการศึกษา ๒๕๖๑

แผนภาพที่ ๓ - ๓ เปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาเอกชน

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

จากแผนภาพที่ ๓ - ๓ เปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาเอกชน แบ่งตามปีดังนี้ ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ จำนวน ๒๖๗,๙๓๐ คน ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๒๘๙,๗๑๘ คน และในปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๓๑๑,๘๖๑ คน

จึงทำให้เห็นสภาพในปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ทำให้เห็นได้ว่าการแข่งขันของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยสูงขึ้นมาก แต่มหาวิทยาลัยเอกชนยังมีนักศึกษาที่สูงขึ้นเมื่อดูสัดส่วนจำนวนนักศึกษาในภาพที่ ๑ โดยทำการเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนเห็นว่า จำนวนนักศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๙ จำนวนนักศึกษาของสถาบันการศึกษาภาคเอกชนอยู่ในสัดส่วนร้อยละ ๑๓.๐๖ ถ้าเทียบเป็นสัดส่วนคือ ๑.๓ ต่อจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อของภาครัฐบาล ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวนนักศึกษาของสถาบันการศึกษาภาคเอกชนอยู่ในสัดส่วนร้อยละ ๑๘.๔๙ ถ้าเทียบเป็นสัดส่วนคือ ๑.๘ ต่อจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อของภาครัฐบาล และในปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนนักศึกษาของสถาบันการศึกษาภาคเอกชนอยู่ในสัดส่วนร้อยละ ๒๑.๐๖ ถ้าเทียบเป็นสัดส่วนคือ ๒.๑ ต่อจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อของภาครัฐบาล ซึ่งจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาภาคเอกชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในสัดส่วนที่น้อย

การพัฒนาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการปฏิรูปการศึกษาที่รัฐบาลให้อิสระสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีโอกาสนในการบริหารจัดการทางการศึกษา โดยผ่านการพิจารณาอนุมัติของสภาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ต่อมาเมื่อรัฐบาลได้มีการออกประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อให้การจัดการศึกษาและการดำเนินการด้านหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานสากลโดยอาศัยกลไกจากการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือในการประเมินผลในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเริ่มให้ความสำคัญต่อการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถาบันที่เป็นเอกลักษณ์สอดคล้องกับแผนการ

ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เนื่องจากรัฐมีนโยบายควบคุมปริมาณและลดความซ้ำซ้อนของสถาบันอุดมศึกษา โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่

ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จัดตั้งใหม่ มุ่งพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางที่มีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง พัฒนาการด้านการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความหลากหลายมากขึ้น โดยการนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และเครื่องมือสื่อสารมาใช้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน และบูรณาการการเรียนการสอนกับภารกิจด้านการวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนมีการเชื่อมโยงการจัดการเรียนการสอนกับการทำงานในสถานประกอบการและภาคธุรกิจ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลายแห่ง ได้พัฒนาโครงการส่งเสริมการผลิตและเผยแพร่ผลงานวิจัยอย่างจริงจัง พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในขณะเดียวกันผลจากการมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลายแห่งเริ่มให้ความสำคัญต่อการสรรหา กรรมการสภาสถาบัน และผู้บริหารระดับสูงที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ ประสบการณ์ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคมรวมถึงการนำระบบธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ด้านคุณวุฒิการศึกษาและตำแหน่งทางวิชาการ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๒- ๒๕๖๒ ได้ปรับปรุงข้อมูลจำนวนสมาชิกของสมาคมอย่างต่อเนื่อง โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับอนุญาตในสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๖๔ แห่ง จำแนกดังนี้ มหาวิทยาลัย ๔๑ แห่ง สถาบัน ๖ แห่ง และวิทยาลัย ๑๗ แห่ง (สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๖๒)

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และกฎหมายการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้กำกับจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ส่งผลต่อพัฒนาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญในแต่ละยุคสมัย โดยได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในพระราชบัญญัติแต่ละฉบับ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นต้นมา มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมาแล้วทั้งสิ้น ๕ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. ๒๕๑๒ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีกฎกระทรวง ระเบียบ และข้อบังคับ ซึ่งออกตามอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับ ดูแล และควบคุมการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ฉบับที่สำคัญ ๆ อาทิกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของมหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัยของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๙ กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๙ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้น

บทบาทของสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

ในระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินการต่าง ๆ ของสมาคมฯ มีแนวทางสำคัญอยู่ ๓ แนวทาง คือ การสร้างความสามัคคี หรือความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การเป็นตัวแทนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการติดต่อประสานกับภาครัฐ และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีงาม ตลอดจนให้สาธารณชนมีความเข้าใจสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมากขึ้น การสร้างความสามัคคีหรือความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นมีความสำคัญมากในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้วยตนเอง หรือการต่อรองกับภาครัฐ แม้ว่ารัฐจะมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมากขึ้นก็ตาม แต่ยังมีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์หลายอย่างที่เป็นอุปสรรค ระยะเวลาที่ผ่านมา สมาคมฯ ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนรวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็นจากสถาบันสมาชิก และนำเสนอต่อทบวงมหาวิทยาลัยหรือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเดิมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การขอแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้น ในวาระสองปีที่ผ่านมา สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยฯ ได้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน ภายนอกโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ ในการสนับสนุนนโยบายของรัฐที่ดำเนินการปฏิรูปประเทศในหลาย ๆ ด้าน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา สมาคมฯ ในฐานะเป็นองค์กรหนึ่งในสี่กลุ่มหลักของ สถาบันอุดมศึกษาของประเทศ ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมเป็นกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน กับหน่วยงานของรัฐในเรื่องต่าง ๆ การลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐภายใต้นโยบายประชารัฐ และความร่วมมือทางวิชาการกับสมาคมและสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและต่าง ประเทศ ได้แก่

๑. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยใช้กลไกทางการศึกษา สมาคมฯ ได้ส่งโครงการ ๓ โครงการและบรรจุในแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติของอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ประกอบด้วย

๑.๑ การปรับปรุงพื้นฐานความคิดผู้เรียนระดับอุดมศึกษาระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น และสังคมได้แก่โครงการสร้างสื่อการเรียนรู้ บทเรียนออนไลน์วิชาการต่อต้านการทุจริต

๑.๒ การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือการดำเนินชีวิตได้แก่ โครงการพัฒนากิจกรรมการสร้างความรู้รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓ การสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนกำหนดกลยุทธ์และมาตรการสำหรับเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริต ได้แก่โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เจตจำนงในการต่อต้านการทุจริต ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

๒. การลงนามบันทึกความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนฯ และ Association of Private Universities of Japan (APUJ)

๓. การลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนฯ กับสมาคมวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๔. โครงการความร่วมมือระหว่าง APHEIT-Adobe (สิงหาคม ๒๕๖๐–กรกฎาคม ๒๕๖๓)
๕. ความร่วมมือกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้านบริการทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการบริการสารสนเทศระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสถาบันวิทยาททรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในโอกาสครบรอบร้อยปี
๖. ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้านบริการทรัพยากรสารสนเทศ ภายใต้ชื่อ TU+THAIPUL

๗. ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ด้านทรัพยากรสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการวิจัย

๘. ความร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) และศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ด้านภาคีการยอมรับฐานข้อมูล Scopus ในนาม Scopus University Consortium

นอกจากนี้ สมาคมฯ ได้มีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประกอบด้วยผู้แทนสถาบันสมาชิกได้ร่วมทำงาน เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของสมาคมฯ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการอุดมศึกษาเอกชนไทย และการประสานงานกับสถาบันสมาชิกโดยรวม ได้แก่

๑. คณะกรรมการฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา และอนุกรรมการสาขาวิชา
๒. คณะกรรมการฝ่ายพัฒนาและนวัตกรรมอุดมศึกษา
๓. คณะกรรมการฝ่ายกิจการนักศึกษา
๔. คณะกรรมการฝ่ายหาทุน
๕. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
๖. อนุกรรมการพัฒนาระบบและเครือข่ายห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (อพส.)
๗. ฝ่ายทะเบียน

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วทั้งภูมิภาค การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างบัณฑิตที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมยุคใหม่ แต่การเพิ่มขึ้นของจำนวนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยซึ่งปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด ๑๕๗ แห่ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยในกำกับ ๒๓ แห่ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยของรัฐ ๑๒ แห่ง สถาบันราชภัฏ ๓๘ แห่ง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ๙ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ๗๕ แห่ง นอกจากนี้ยังมีวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาในการดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาอีกเป็นจำนวนมาก ขณะที่จำนวนนักศึกษาที่จะเข้าสู่ระบบสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ได้เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนการเพิ่มของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย การแข่งขันทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การจัดการศึกษาเพื่อช่วงชิงจำนวนนักศึกษาจึงเป็นไปอย่างเข้มข้น (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, ๒๕๖๑) ท่ามกลางสถานการณ์การแข่งขันทางการศึกษาที่รุนแรง สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยจะต้องปรับตัวเพื่อการแข่งขันทั้งการแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยด้วยกัน และการแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมทั้งภายในและต่างประเทศย่อมมีนัยสำคัญต่อระบบการจัดการศึกษาภาคเอกชนมากกว่าระบบการจัดการศึกษาของภาครัฐ เพราะการจัดการศึกษาของภาคเอกชนเป็นทั้ง Private Investment และ Social Investment (อุทัย ดุลยเกษม, ๒๕๕๖) ซึ่งในกระบวนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยย่อมปฏิเสธไม่ได้

ว่าต้องใช้เงินจากเจ้าของหรือผู้ลงทุน (อุทัย ดุลยเกษม, ๒๕๕๖) การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันจึงได้รับความสนใจมากขึ้น องค์กรจะต้อง ๑) ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวโน้มและสถานการณ์ภายนอกกับสมรรถนะและทรัพยากรภายในขององค์กรอย่างต่อเนื่อง และ ๒) การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปใช้ รวมทั้งการประเมินกลยุทธ์นำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน (David & David, 2015)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

ปัจจุบันโลกได้อย่างสู่ศตวรรษที่ ๒๑ เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจทำให้คนในยุคก่อนปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงไม่ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้ ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ หมายถึง กลุ่มความรู้ ทักษะ และนิสัยการทำงาน ที่เชื่อว่าจะมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะดังกล่าวนี้เป็นผลจากการพัฒนากรอบแนวความคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ จากภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เบอร์นีทริลลิงและซาลส์แพเดล ได้เสนอในหนังสือ 21st Century skill : Learning for Life in Our Times (2009) เป็นสมการดังนี้ 3Rs x 7Cs = ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ โดย 3Rs ประกอบด้วย ทักษะการรู้หนังสือ ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และทักษะเลขคณิต ส่วน 7Cs ประกอบด้วย ทักษะ ๗ ด้าน คือ ๑. ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ๒. ด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ ๓. ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ๔. ด้านการสร้างสรรคและนวัตกรรม ๕. ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๖. ด้านการทำงานการเรียนรู้ และการพึ่งตนเอง ๗. ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เป็นเป้าประสงค์ของพลเมืองโลกในการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ที่ช่วยชี้แนะวิธีการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ที่พัฒนาชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาไทยที่กำหนดให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีจุดเน้นการปฏิรูป ๓ เรื่อง ได้แก่ ๑. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ๒. โอกาสทางการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้คนไทยได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ๓. การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม ซึ่งต้องบรรลุในคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ใน ๔ คุณภาพ คือ ๑. คุณภาพคนไทยในยุคใหม่ ๒. คุณภาพครูยุคใหม่ ๓. คุณภาพแหล่งการเรียนรู้/สถานศึกษายุคใหม่ ๔. คุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยกำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองไว้ดังนี้ ๑. คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล ๒. คนไทยใฝ่รู้ คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในเรื่องการรักการอ่านและการแสวงหาความรู้ ๓. คนไทยใฝ่ดี คนไทยมีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน มีจิตสาธารณะและมีวัฒนธรรมประชาธิปไตย ๔. คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแข่งขัน

นโยบายหลักเพื่อการขับเคลื่อนในประเด็นหลัก คือ กระบวนการเรียนรู้ใหม่ เช่น นโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ นโยบายการปรับหลักสูตร การเรียนการสอนเน้นกิจกรรมมากขึ้น นโยบายส่งเสริมการสอนแบบใหม่โดยใช้วิจัย โครงการ และกิจกรรม อีกทั้งยังกำหนดประเด็นรอง การพัฒนาครูยุคใหม่โดยพัฒนาครูด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น และเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาครูประจำการให้เป็นครูยุคใหม่ จะเห็นได้ว่าประเด็นหลักการพัฒนาครู จึงเป็นประเด็นหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนส่งผลให้การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ปัจจัยความสำเร็จที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๕) ได้ให้ทัศนะว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแบ่งเป็น ๓ ยุค คือ ยุคเกษตรกรรม ยุคอุตสาหกรรม และยุคความรู้ ทั้ง ๓ ยุคเป็นยุคที่มีความแตกต่างกันมาก หากอยากให้สังคมไทยและประเทศไทยดำรงศักดิ์ศรีและคนไทยสามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข ต้องพัฒนาการศึกษาไทยให้ก้าวไปสู่เป้าหมายใน “ยุคความรู้” จุดท้าทายในการจัดการศึกษาควรเป็นไปในทิศทางนำทางของความสุขในการทำงานอย่างมีเป้าหมายเพื่อชีวิตที่ดีลูกศิษย์ในยุคความรู้กระตุ้นให้ศิษย์เรียนรู้ตลอดชีวิต ครูต้องยึดหลัก “สอนน้อยเรียนมาก” ด้วยการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กครูต้องตอบได้ว่าศิษย์ได้เรียนอะไรและเพื่อให้ศิษย์ได้การประสพผลสำเร็จได้ นั้นครูต้องทำอะไรไม่ทำอะไรครู ไม่ทำหน้าที่ครูผิดทาง คือ ทำให้ศิษย์เรียนไม่สนุกหรือเรียนแบบขาดทักษะสำคัญ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑” (21st Century Skills) จะเกิดขึ้นได้จาก “ครูต้องไม่สอนแต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก” ในการเรียนรู้จากการลงมือทำ เรียกว่า PBL (Project-Based Learning) สารวิชามีความสำคัญแต่ยังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งปัจจุบันการเรียนรู้สารวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของศิษย์ที่มีครูช่วยแนะนำและออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ และยังได้วิเคราะห์ถึงแนวทางการศึกษาไทยในการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ ดังนี้

๑.๑ เนื้อหาวิชา (Subject Matter) การศึกษาอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปมากมาจากในอดีตหากสิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงก็คือความเข้มข้นของเนื้อหาเพราะถ้านักเรียนมีพื้นฐานความรู้ที่ดีถ้าจะไปศึกษาต่อในเรื่องใดก็ย่อมทำได้ง่ายแต่หากความรู้ไม่ดีแล้วถึงแม้จะมีเครื่องมือการสอนที่ทันสมัยเพียงใดนักเรียนก็ไม่มีความสุขในการเรียนเกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ซึ่งไม่สามารถได้รับความรู้แบบเต็มเม็ดเต็มหน่วยอย่างไรก็ตามวิธีการสอนเนื้อหาจะต้องมีความแตกต่างจากในอดีตซึ่งจะเน้นให้ครูเป็นผู้สอนเท่านั้นแต่ในศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องเน้นไปที่ผู้เรียนโดยเฉพาะการให้นักเรียนให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงยิ่งถ้าเป็นผลงานที่ใช้ได้จริงก็ยิ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วย

๑.๒ ทักษะชีวิต (Life and Professional Skill) ในศตวรรษที่ ๒๐ ความก้าวหน้าของโลกกำลังเดินหน้าเข้าสู่ยุคโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้นทักษะความเป็นผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าทักษะชีวิต (Life skill) ส่วนในศตวรรษที่ ๒๑ ความก้าวหน้าของโลกได้เดินทางเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและความแปลกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration skill) จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อ

การผสมผสานอัตลักษณ์และความสร้างสรรค์ของตนเองและผู้อื่นเข้าด้วยกันไม่ใช่การร่วมมือแบบสายพานการผลิต

๑.๓ ทักษะและความรักในการเรียนรู้ จากการศึกษาในอดีตเน้นในเรื่องของการท่องจำเป็นหลักเพราะในสมัยก่อนเครื่องบันทึกเสียงยังมีน้อยกว่าในปัจจุบันและยังไม่แน่ว่าเศรษฐกิจในยุคอุตสาหกรรมต้องการเพียงทำตามคำสั่งเท่านั้น จึงไม่จำเป็นต้องเน้นไปที่การแสวงหาความรู้ที่นอกเหนือจากที่ได้บอกไว้ในศตวรรษที่ ๒๑ การผลิตผลงานทั้งในแวดวงธุรกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมล้วนแล้วแต่ต้องการความคิดริเริ่ม (Initiatives) ดังนั้นการท่องจำและทำตามกันไปจึงไม่สอดคล้องกันอีกต่อไป ความรักที่จะเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จะหาความรู้ไม่ว่าจะเป็นการสอบถามผู้รู้จากการค้นหาใน Google หรือการระดมสมองจากกลุ่มคนที่หลากหลายจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเชื่อมโยงต่อยอดความรู้ที่มาจากหลากหลายสาขาให้กลายเป็นผลงานใหม่ที่มีคุณค่าสูงและเป็นที่ต้องการ

๑.๔ ทักษะด้านสารสนเทศ (ICT skill) เนื่องจากโลกกำลังเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมี Google Facebook Twitter ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้คนไปจนถึงการเมืองการปกครอง ผู้เรียนรุ่นใหม่ล้วนมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศติดตัวกันทุกคน หากว่ามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้กลับเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ยังต้องมีการฝึกฝนพัฒนากันอีกมากมายเพราะเครื่องมือยังมีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพหากไม่รู้จักใช้อย่างถูกวิธีย่อมเป็นอันตรายได้ไม่สิ้นสุด

ทักษะทั้ง ๔ ด้านเป็นสิ่งช่วยสร้างมูลค่าให้กับคนไทยทุกคน ถ้าคนไทยมีความตื่นตัวหาวิธีให้ได้รับทักษะทั้ง ๔ อย่างดีที่สุดที่เข้าใจถึงปรัชญาเชิงลึกด้วยตัวอย่าง เช่น ทักษะชีวิตที่ไม่ใช่หมายความเพียงศิลปะการเข้าสังคมหรือการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ไม่ให้เกิดใครมาเอาเปรียบ หากยังต้องเป็นศิลปะการทำงานร่วมกับผู้อื่นบางครั้งต้องเล่นบทเป็นผู้นำหากบางจังหวะก็ต้องรู้จักเป็นผู้ตามที่ดีแน่นอนว่าทุกคนอยากเป็นผู้นำในทุกเรื่อง อยากได้ผลประโยชน์สูงสุดแต่หากตนเองมีพฤติกรรมแบบนี้ก็ไม่มีใครอยากร่วมงานด้วยสุดท้ายโครงการที่ยิ่งใหญ่ที่คาดหวังไว้ย่อมต้องล่มสลายอย่างแน่นอน เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บทบาทที่สำคัญและยากลำบากที่สุดคือบทบาทของครูเพราะครูต้องเปลี่ยนแปลงตนเองไปอย่างมากมายต้องเปลี่ยนวิธีคิด ต้องหาทักษะใหม่ ๆ เพื่อมาเป็นโค้ช (Coach) ในการออกแบบกิจกรรมในการชวนผู้เรียนมาสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ได้ความรู้ที่ลึกทางทฤษฎีและได้รับการกระตุ้นสมองของมนุษย์โดยสมองส่วนนี้คือสมองส่วนที่ทำให้ผู้เรียนมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีสุนทรีย์และมีวุฒิภาวะต่าง ๆ ซึ่งสมองส่วนนี้จะมีเพียงแค่เฉพาะมนุษย์เท่านั้นและครูยังต้องการเครื่องมือที่ช่วยคือ “กลุ่มเพื่อนร่วมงาน” (Professional Learning Community : PLC) ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูประจำการในการทำหน้าที่ครู

สรุป

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารและการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยระดับโลกอาเซียนและประเทศไทย ต่างได้รับผลกระทบจากการศึกษาที่มุ่งเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของชีวิตและงานในโลกศตวรรษที่ ๒๑ อย่างมีนัยสำคัญ โลกการศึกษาในทุกวันนี้จึงต้องเท่าทันการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ ทั้งภาคผลิต ภาคบริการ และเท่าทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาตลอดเวลา ที่สำคัญคือ ต้องเชื่อมโยงสถาบันการศึกษาเข้ากับภาคธุรกิจ

อุตสาหกรรม เพราะภาคการผลิตและบริการนั้น เป็นฐานของความก้าวหน้าที่มีการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยมีการประกาศนโยบายประเทศไทย ๔.๐ เพื่อความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อเกิดการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขจัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในศตวรรษที่ ๒๑ ปัจจุบันการแข่งขันเน้นการใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ แทนการเน้นทรัพยากรพื้นฐาน เป็นการเติมเต็ม “ความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบ” ที่มีอยู่ด้วย “ความได้เปรียบในการแข่งขัน” เพื่อ “สร้างมูลค่า” แทนที่จะเป็นแค่ “เพิ่มมูลค่า”

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยต้องสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันโดยต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมและจำเป็นต้องมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ Păcuraru (2012) และ Harrison-Walker (2009) เสนอแนะว่า สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจะต้องเผชิญกับความท้าทายในด้านการจัดการกับผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน การปรับปรุงคุณภาพการสอนและหลักสูตร การเพิ่มขีดความสามารถให้กับอาจารย์และบุคลากร โดยการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อหาให้ผู้เรียนได้รับคุณค่ามากขึ้นทั้งในเรื่องคุณภาพและการบริการ การปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การปฏิรูปการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการรองรับข้อตกลงประชาคมอาเซียน การดำเนินงานจะสำเร็จได้ทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะต้องมีการประเมินติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะได้ทราบว่า สถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการตามแนวการปฏิรูปการศึกษาไปถึงขั้นตอนใด ทางสถาบันการศึกษาต้องการความช่วยเหลือในด้านใด สำหรับเป็นแนวทางให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะดำเนินการได้อย่างถูกต้อง การศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มสถาบันอุดมศึกษาพบว่ามีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยทิศทางของสถาบันอุดมศึกษาโดยรวมหรือเฉพาะด้านที่มีอยู่บ้างก็เป็นงานวิจัยที่ค่อนข้างนานกว่า ๒๐ ปี มาแล้ว เช่น งานวิจัยของ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์ (Jasuwan, 1989) ที่เคยศึกษาทิศทางของสถาบันอุดมศึกษา เอกชนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๕ ในขณะที่ พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย (Polsaram, 2006) ได้ศึกษาแนวโน้มเพื่อการวิจัยและพัฒนาการศึกษาสำหรับอนาคต และ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2007) ศึกษาผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยใน ๕ ปีข้างหน้า ส่วนสุบิน ยุระรัช และคณะ (Yurarat et. al., 2011) ศึกษาความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยเอกชนไทย ต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยและพัฒนาศักยภาพบัณฑิตเพื่อสร้างคนไทยให้มีศักยภาพสูงขึ้นในการผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ และตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศไทยตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔) และสร้างคนไทยให้เป็นคนไทย ๔.๐ เพื่อรองรับประเทศไทย ๔.๐ (Thailand 4.0)

บทที่ ๔

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑

สรุปผลการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยศึกษาเฉพาะประเด็นยุทธศาสตร์ เรื่อง ปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

การศึกษาระดับอุดมศึกษา ถือเป็นระดับสูงสุดของระบบการศึกษาแบบโรงเรียนดั้งเดิม ที่ได้ผลิตประชากรวัยเรียนให้มีความพร้อมเข้าสู่ชีวิตหลังเรียนจบ นั่นคือโลกของการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นระดับองค์กรภาครัฐหรือเอกชน หรืออาชีพต่าง ๆ แต่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แนวโน้มอัตราการเกิดของประชากรที่ลดลงจนทำให้สัดส่วนคนหนุ่มสาวมีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ สวนทางกับอัตราประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจนอาจเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอีกไม่นาน การดิสรพ์ชั้นทางเทคโนโลยีอันเป็นผลพวงการนำไปสู่ความเป็นดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหลายด้านรวมถึงการศึกษา ที่ทำให้รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการเข้าถึงความรู้เปลี่ยนไป

การศึกษาในฐานะธุรกิจอย่างหนึ่ง ไม่เพียงมหาวิทยาลัยของรัฐที่โดนการดิสรพ์โดยตรงนี้ มหาวิทยาลัยเอกชนก็ได้รับผลจากความท้าทายนี้ทำให้ประสบปัญหาในการบริหาร จนปรากฏเป็นข่าวไม่ว่าการควบรวมกิจการ การยุบบางสาขา หรืออาจสาหัสถึงขั้นปิดกิจการ หรือการประสบปัญหาผลิตบัณฑิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงาน กลายเป็นเรื่องที่ต้องทบทวนและกำหนดทิศทางใหม่

จากการสัมภาษณ์ ดร.พรชัย มงคลวนิช อธิการบดีมหาวิทยาลัยสยามและนายกสมาคมสถาบันอุดมการณ์ศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยคนล่าสุดได้กล่าวว่า ทิศทางและยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ต้องปรับตัวและอยู่รอดต่อไปจากความท้าทายใหม่ที่เข้ามามี ๒ มาตรการ ดังนี้ มาตรการที่ ๑ คือ การสร้างบัณฑิตแบบใหม่ในศตวรรษนี้ จะต้องเน้นการจัดการศึกษาที่สามารถรับได้ทั้งแบบ Degree และ Non-Degree และการพัฒนาคนที่ต้องเพิ่มทักษะ (Upskill) และทบทวนทักษะ (Reskill) โดยเราจะสร้างร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะเอสเอ็มอี มหาวิทยาลัยเอกชนเป็นตัวจักรสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ และมาตรการที่ ๒ ต้องการศึกษารูปแบบใหม่ การศึกษาที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ที่เป็นภาวะใหม่ จึงอยากเป็นในนวัตกรรมการศึกษาและการสอนต่าง ๆ ซึ่งดร.พรชัย ได้กล่าวว่า “ผมคิดว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เช่นเดียวกับอุดมศึกษาภาครัฐ ส่วนสถาบันการศึกษาภาคเอกชนอาจไม่ได้เน้น Degree Program อย่างเดียวเราอาจดูเพิ่มทักษะและเรียนทักษะใหม่กับผู้ที่อยู่ภาคแรงงานอยู่แล้ว และนักเรียนเรียนในหลักสูตรหนึ่งที่สามารถเลือกสาขาได้ด้วย รวมทั้งการเปิดกว้างถึงนักศึกษาที่ทำงานและต่างประเทศ” (มติชนสุดสัปดาห์, ๒๕๖๓)

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนมีดังนี้

๑. กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน สัมภาษณ์ ๓ ท่านดังนี้

๑.๑ ดร. บัญชา เกิดมณี อธิการบดีมหาวิทยาลัยธนบุรี

๑.๒ ดร. กิติพัฒน์ สุวรรณชิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น

๑.๓ ผศ.ดร. สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

๒. กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน สัมภาษณ์ ๓ ท่านดังนี้

๒.๑ ดร.เสาวภา เมืองแก่น อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์/เลขานุการ
อธิการบดี มหาวิทยาลัยธนบุรี

๒.๒ ดร.ดวงมณเฑาะว์แดง หัวหน้าสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

๒.๓ อาจารย์ปริศนา ตั้งมหาสวัสดิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด/เลขานุการ
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

๓. กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน สัมภาษณ์ ๓ ท่านดังนี้

๓.๑ นายธวัชชัย สุลาลัย นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยธนบุรี

๓.๒ นางสาวสุประวีณ์ จัตุรัส นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัย
นอร์ทกรุงเทพ

๓.๓ นางสาวเมษริกา อิงคเวศน์วานิช นักศึกษาสาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัย
ราชพฤกษ์

ผู้บริหาร

๑. ประเด็นเรื่องการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ ในศตวรรษที่ ๒๑

ดร.บัญญัติ เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้
เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ มหาวิทยาลัยธนบุรีมีการบูรณาการความรู้แบบ
สหวิทยาการจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถสำหรับการทำงานในศตวรรษที่ ๒๑ การพัฒนานักศึกษาให้
รู้จักคิด วิเคราะห์ ซึ่งเป็นผลดีต่อนักศึกษาอย่างมาก

ดร.กิติพัฒน์ มีความเห็นเช่นเดียวกันว่าการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อ
การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน เนื่องจากมหาวิทยาลัย
เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญการบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ แบบสหวิทยาการมีความสำคัญสำหรับ
ศตวรรษที่ ๒๑ เป็นอย่างเป็นอย่างยิ่ง ที่มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น ดำเนินการหลายวิชา เช่น
e - commerce และวิชาในกลุ่มศึกษาทั่วไป แต่ยังไม่มีการเปิดสาขาเฉพาะทางด้านสหวิทยาการ

ผศ.ดร.สิทธิพร มีความเห็นเช่นเดียวกันว่าการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อ
การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยนอร์ทดำเนินการอยู่แล้ว มีการสอนแบบ
Active learning ซึ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีการจัดการเรียนรู้แบบสหวิทยาการเป็นสิ่งจำเป็น

๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท ‘ครู’ ให้เป็นครูยุคใหม่

ดร.บัญชา เห็นด้วยว่า อาจารย์ยุคใหม่ควรพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา อาจารย์ที่ดีไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งทางวิชาการสูง แต่ต้องเป็นผู้ช่วยการเรียนรู้ ซึ่งในปัจจุบันแหล่งความรู้มีหลากหลาย นักศึกษาสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ อยู่แล้ว อาจารย์มีความจำเป็นต้องแนะนำและสรุปความรู้ให้นักศึกษา และมีความเห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยธนบุรีมีระบบที่ดีในการดูแลอาจารย์มีการสนับสนุนการให้อาจารย์จัดทำสื่อการเรียนรู้ด้านต่างๆ มีระบบการพัฒนาอาจารย์อย่างเป็นระบบ และเห็นว่าการวัดผลอาจารย์ควรดูจากผลการพัฒนาผู้เรียน

ดร.กิติพัฒน์ เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ อาจารย์ในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องเป็นอาจารย์ยุคใหม่ เนื่องจากมีมากมายจากหลายแหล่ง นักศึกษาสามารถหาความรู้จาก Google นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้สะดวก อาจารย์ต้องเป็นผู้ย่อยความรู้มาให้ นักศึกษา อาจารย์ต้องมีวิธีสอนที่หลากหลาย เช่น Active learning, Activity base learning, และ Flip classroom เป็นต้น มีระบบการพัฒนาอาจารย์อย่างเป็นระบบ มีการจัดทำเส้นทางอาชีพ (Career path) และส่งเสริมให้มีการทำตำแหน่งทางวิชาการ สำหรับสื่อการสอนมีห้องจัดทำสื่อการเรียนรู้ของอาจารย์โดยเฉพาะ ส่งเสริมให้อาจารย์ได้เข้าร่วมกับเครือข่ายทางวิชาการด้านต่าง ๆ มีการวัดผลอาจารย์จากผลการพัฒนาของผู้เรียน

ผศ.ดร.สิทธิพร เห็นด้วยว่าอาจารย์ในศตวรรษที่ ๒๑ ควรเปลี่ยนโฉมเป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยกรการเรียนรู้” แต่เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก และการปรับเปลี่ยนทำได้ยากโดยเฉพาะอาจารย์อาวุโส อายุมาก แต่จะทำได้ง่ายขึ้นสำหรับอาจารย์รุ่นใหม่ อาจารย์ควรเป็น Facilitator ให้นักศึกษาค้นคว้า และนำมาวิเคราะห์ แนะนำว่าควรทำอย่างไร อาจารย์ควรเป็นผู้รอบรู้และมีทักษะทาง Computer literacy การพัฒนาอาจารย์จะเน้นตามความจำเป็นและตามสถานการณ์ จัดให้มีการทำสื่อออนไลน์และพัฒนามากในช่วงสถานการณ์การระบาดของโควิด ๑๙ มีการสร้างเครือข่ายอาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยให้ช่วยเหลือกัน และเห็นว่าการวัดผลอาจารย์จากการพัฒนาผู้เรียนทำได้ยากเพราะนักศึกษาเรียนกับอาจารย์หลายท่าน

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับทุกประเภท

ดร.บัญชา เห็นด้วยว่าควรเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรีพยายามปรับระบบการบริหารที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ทันเหตุการณ์ เน้นสร้างความเป็นเลิศทางสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาบุคลากรของบริษัทต่าง ๆ

ดร.กิติพัฒน์ เห็นด้วยว่ามหาวิทยาลัยควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในด้านความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น เน้นการจัดการเรียนรู้ทางด้านการเป็นผู้ประกอบการ (Enterpenourship) ในทุกสาขา มีความร่วมมือกับภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เชิญบริษัทต่างๆ มาสอนและทำโครงการร่วมกับบริษัทต่างๆ และทำการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีตัวชี้วัดเพิ่มในเรื่องทักษะด้านภาษาอังกฤษ

ผศ.ดร.สิทธิพร เห็นด้วยกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ได้มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามปกติ ในส่วนของการปฏิรูปการสอบที่เน้นวัดผลในเชิงทักษะมากกว่าความรู้ ในทางปฏิบัติน่าจะทำได้ยากเนื่องจาก กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) ซึ่งเป็นการ

วัดการประสิทธิผลการเรียนการสอนจะเน้นการวัดความรู้สนเนื้อหาวิชาการมากกว่าทักษะ ทำให้ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งอาจจะไม่ถูกวัดโดยตรง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการวิจัยโดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน การจัดทำการจัดการความรู้

๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดร.บัญชา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมาก และคิดว่าประเทศไทยควรเน้นเรื่องการจัดการศึกษาให้คนทุกช่วงอายุ ขณะนี้การศึกษาแบบออนไลน์มีความสำคัญมาก ควรเน้นการเรียนรู้ที่ใช้ e-learning มีระบบการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรระยะสั้น เห็นตัวกับการเทียบโอนประสบการณ์มาใช้ในการศึกษาต่อ การทำธนาคารหน่วยกิตอยู่ในรายละเอียด ต้องรอกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนจากกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเด็กสมัยนี้ไม่ชอบเรียนแต่ในชั้นเรียน ควรให้เด็กออกมาเรียนรู้ภายนอก ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ

ดร.กิติพัฒน์ เห็นด้วยกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีพ ขณะนี้มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทิร์นเน้นการเรียนรู้เรื่องของ Digital skills จัดให้มีการเทียบโอนประสบการณ์โดยออกเป็นเกณฑ์การเทียบโอนประสบการณ์ที่ชัดเจน ในเรื่องธนาคารหน่วยกิตทางมหาวิทยาลัยได้ออกระเบียบไว้แล้ว แต่ต้องรอหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนจาก กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม นอกจากนี้ยังพยายามพัฒนาให้นักศึกษานำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะเรื่องของการเป็นผู้ประกอบการ

ผศ.ดร.สิทธิพร เห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ในเรื่องการพัฒนาระบบออนไลน์ระบบเปิด ที่มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพยังดำเนินการได้น้อย แต่ก็พยายามเน้นให้อาจารย์เรียนรู้ มีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัล ในเรื่องการเทียบโอนประสบการณ์ ได้จัดทำข้อบังคับแต่ยังไม่มีผลการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ในเรื่องธนาคารหน่วยกิต กำลังศึกษาอยู่แต่ยังไม่ออกข้อบังคับที่ชัดเจน ในเรื่องการหาประสบการณ์จากภายนอกให้นักศึกษา ได้ดำเนินโครงการสหกิจศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้ไปฝึกประสบการณ์โดยตรงจากสถานประกอบการ ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากภายนอก

๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก

ดร.บัญชา มีความเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ นักศึกษาต้องเป็นพลเมืองของโลก นักศึกษาคควรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี ที่มหาวิทยาลัยธนบุรีมีนโยบายแลกเปลี่ยนนักศึกษาต่างประเทศเพื่อนบ้านมาระยะหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนนักศึกษา กับมหาวิทยาลัยโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

ดร.กิติพัฒน์ เห็นความสำคัญในเรื่องบทบาทความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย และนักศึกษา โดยสร้างความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน และมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษากัน โดยเฉพาะหลักสูตรระยะสั้น มีนักศึกษาเดินทางไปเรียนในประเทศจีน และนักศึกษาจีนมาศึกษาในประเทศไทยเป็นต้น

ผศ.ดร.สิทธิพร เห็นความสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีรายวิชาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพมีการเปิดสาขาวิชาจีนธุรกิจ และมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน

๖. การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม

ดร.บัญชา ให้ความเห็นว่า การพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้ดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญมากของการปฏิรูปการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ควรพัฒนาทั้งอาจารย์และนักศึกษา เนื่องจากดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญมากในชีวิตประจำวัน ความรู้ต่างๆมีมากในโลกออนไลน์ อาจารย์ควรผลิตและใช้สื่อดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้

ดร.กิติพัฒน์ กล่าวว่าในปัจจุบันการเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้ดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญมาก โดยเฉพาะในช่วงที่มรการระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ซึ่งนักเรียนนักศึกษาต้องหยุดไม่สามารถไปโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยได้ ยิ่งมีความจำเป็นอย่างมาก อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีความจำเป็นต้องสอนออนไลน์ และลงมือปฏิบัติจริง มีการผลิตสื่อ และสอนออนไลน์ ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการสอน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์ขณะนี้ทำให้เกิดความจำเป็นในการใช้ดิจิทัลและผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้

ผศ.ดร.สิทธิพร เห็นว่าระบบดิจิทัลและแพลตฟอร์มมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบัน เนื่องจากความจำเป็นหลายประการ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบ Learning Management System (LMS) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ ควรจัดให้มีการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษา (Knowledge Management) และมีการจัดทำคอร์สที่สอนออนไลน์

๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

ดร.บัญชา กล่าวว่ามหาวิทยาลัยเอกชนของไทยส่วนใหญ่อาจจะยังไม่สามารถเป็นเลิศในระดับนานาชาติได้ แต่ก็มีความพยายามดำเนินการอยู่ในบางสาขาวิชา เช่นสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยไฮจิมีนทร์ ประเทศเวียดนามในการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา และมหาวิทยาลัยธนบุรียังเป็นศูนย์ทดสอบวิชาชีพด้านโลจิสติกส์และการท่องเที่ยว

ดร.กิติพัฒน์ มีความเห็นว่ามหาวิทยาลัยพาร์อีสเทิร์นยังไม่ได้ดำเนินการที่ถึงระดับนานาชาติ แต่ก็ได้มีเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหลายแห่ง สำหรับการเป็นศูนย์อบรมและศูนย์ทดสอบนานาชาติยังไม่ได้มีการดำเนินการ

ผศ.ดร.สิทธิพร มีความเห็นว่ามหาวิทยาลัยอยู่ในช่วงการพัฒนาแต่ยังไม่ถึงกับเป็นเลิศทางวิชาการในระดับนานาชาติ การแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษากับกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอยู่บ้าง การเป็นศูนย์อบรมในระดับนานาชาติยังไม่ได้ดำเนินการ แต่ปัจจุบันมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเป็นศูนย์ทดสอบของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

อาจารย์

๑. ประเด็นเรื่องการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

ดร.เสาวภา ให้ความเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยทุกหน่วยงานจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ทั้งทางรัฐบาล เอกชน แม้กระทั่งผู้สอนและผู้เรียน ต้องมีการร่วมมือกันและขับเคลื่อนไปด้วยกันเพราะจะส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ส่งผลต่อทุกวิชาชีพ ภาคการศึกษาเองก็เช่นเดียวกัน คือ ระบบศึกษาในอดีตเน้นครูเป็นศูนย์กลาง สอนให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ แต่การศึกษาในปัจจุบันเน้นการเรียนรู้ที่ปฏิบัติได้จริง มีการฝึกในเรื่องของทักษะให้กลายมาเป็นนักปฏิบัติที่ดี มีการสืบค้นแสวงหาในส่วนของข้อมูลทางการศึกษาที่ไม่ได้มีแค่การเรียนรู้อ่านออกเขียนได้แต่เพียงอย่างเดียว นักศึกษาสามารถแสวงหาข้อมูลและค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และถ่ายทอดออกมาเป็นองค์ความรู้

ดร.ดวงกมล มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการเรียนในอดีตที่ผ่านมาเน้นยึดติดกับการเรียนภายในห้องเรียนเป็นหลัก และไม่คอยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น การพัฒนาการศึกษาควรมีการพัฒนาผู้เรียนจากระดับต้น เช่น ในระดับประถมควรมีการพัฒนาให้ผู้เรียนมีการคิดเป็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น มีกิจกรรมผู้เรียนได้ฝึกทักษะ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ในทุกที่และทุกเวลา ไม่จำเป็นต้องจำกัดให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนในห้องเรียน ในการจัดการศึกษาควรเน้นให้ผู้เรียนได้ทำการเรียนรู้แบบตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยี เข้ามาเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีต้องตอบสนองในแต่ละกลุ่มบุคคล เน้นให้มีการบูรณาการระหว่างภาครัฐและเอกชน ควรนำมาผสมผสานและบูรณาการร่วมกันเพื่อเยาวชนของชาติจะได้เกิดการเรียนรู้ได้ ถึงแม้ว่าจะเรียนในสถาบันเอกชนหรือสถาบันรัฐบาลทักษะที่ได้รับควรจะพัฒนาไปด้วยกันได้

อาจารย์ปริศนา ให้ความเห็นเช่นเดียวกันว่า การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ การทำงานเพื่อให้นักศึกษาจบการศึกษาไปแล้วมีงานทำ สามารถที่จะดำรงชีวิตได้ในสังคมของศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ระบบการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาเพิ่มทักษะทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพราะการฝึกให้นักศึกษามีทักษะในด้านวิชาชีพมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนเป็นที่ยอมรับ สามารถจบออกไปแล้วทำงานได้เป็นที่ต้องการของสังคม การเรียนรู้ที่ได้รับต้องเกิดการเรียนรู้แบบสหวิทยา โดยการผสมผสานการบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกันในศาสตร์ต่าง ๆ ระบบการศึกษาต้องเอื้อให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถพัฒนาทักษะจากประสบการณ์จริง นักศึกษาควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำงานได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะจากการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาได้มีทักษะที่เป็นไปตามการมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (outcome based education) ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ในแต่ละหลักสูตร

๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่

ดร.เสาวภา ให้ความเห็นว่าบทบาทของครูยุคใหม่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามการปฏิรูปทางการศึกษาในยุคใหม่ ไม่ควรมองว่าครูเป็นผู้รู้ทุกเรื่องหรือว่าผู้เรียนต้องอยู่ในโอวาทของครู คือผู้เรียนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นไม่ได้ ครูยุคใหม่ควรมีทักษะที่มีความรอบรู้กว้างไกลและที่สำคัญครูยุคใหม่ต้องเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน เพราะความรู้มีวันล้าสมัย ครูยุคใหม่ควรมีการอัปเดตความรู้ให้มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ครูยุคใหม่ควรมีการ Reskill และ Up Skill ควบคู่กันไปเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ สมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง

ดร.ดวงกมล เห็นว่าการปรับเปลี่ยนบทบาทของครูต้องมองที่ตัวครูว่าครูมีความเก่งหรือยัง การที่จะผลิตครูออกไป ไม่จำเป็นต้องให้ครูไปยืนหน้ากระดานเหมือนสมัยก่อน ครูควรจะเป็นผู้ควบคุมหรือผู้ชี้แนะในการเรียนแก่ผู้เรียนให้มีความคิด วิธีการในการแก้ไขปัญหา หรือการบริหารจัดการที่ดีเพราะฉะนั้นครูต้องมีเทคนิควิธีการจึงจำเป็นต้องเริ่มที่ตัวครูก่อนถ้าครูเก่งผู้เรียนก็เก่ง

อาจารย์ปริศนา เห็นว่าครูยุคใหม่ควรมีการเปลี่ยนบทบาท เพราะครูใหม่แตกต่างจากครูในยุคเก่ามาก ครูยุคใหม่ต้องมีความทันสมัยปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ครูยุคใหม่ต้องเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาเพื่อเพิ่มศักยภาพ ครูยุคใหม่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงแค่ครูผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว ครูยุคใหม่ยังทำหน้าที่เป็นผู้กำกับหรือผู้อำนวยการในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียนเอง สร้างองค์ความรู้ให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้เรียนและครูยุคใหม่ ครูยุคใหม่ควรทำหน้าที่ควบคุมดำเนินการ และสรุปผลจากการเรียนรู้ที่ได้ให้ในการเรียนจากกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาการระบวนการคิดของผู้เรียน ตลอดจนแนะนำให้ผู้เรียน

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการจัดการศึกษาในทุกระดับทุกประเภท

ดร.เสาวภา ให้ความเห็นว่า การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภทเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อให้เกิดขึ้นในทุกระดับ เพราะการปฏิรูประบบการสอนเป็นการพัฒนานำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาเพื่อนำมาจัดการการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา

ดร.ดวงกมล เห็นว่าการจัดระบบการบริหารการจัดการศึกษาควรเริ่มตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

อาจารย์ปริศนา เห็นด้วยว่าในการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภทเนื่องจากการสอนในปัจจุบันใช้เทคโนโลยีเข้ามาในการจัดการความรู้ให้กับนักศึกษามากขึ้น เทคโนโลยีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการสอน มีระบบจัดเก็บข้อมูลในการสอนและสามารถเผยแพร่ไปสู่สาธารณะได้อย่างง่ายดาย จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนนำไปสู่การสร้างทักษะในวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของคนในสังคมผ่านทางเทคโนโลยีที่มีความสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑

๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดร.เสาวภา ให้ความเห็นว่า การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีการพัฒนาทักษะทั้งทางด้าน IQ และ EQ ด้วย เพราะครูยุคใหม่มองพลเมืองในสังคมว่าเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลที่รวมถึงตัวครูเอง คือทุกวิชาชีพ การทำงาน การสื่อสารบนสื่อดิจิทัลและเปิดกว้างไม่ใช่แค่ทุกที่และ

ทุกเวลา (any time any where) แต่ยังเป็น real time ควรปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

อาจารย์ ดร.ดวงกมล เห็นว่าการพัฒนาระบบการเรียนรู้ควรเริ่มมาตั้งแต่ระดับประถมไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะถ้าการพัฒนาตั้งแต่ระบบประถมวัยมาดี เน้นในการฝึกการเรียนรู้โดยเนื้อหาและฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็นสามารถพัฒนาต่อยอดความคิดได้ สื่อเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา ดังนั้นสื่อที่ผลิตออกมาทั้งกับตัวผู้สอนและผู้บริหารควรมีแนวทางเน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากสื่อ นั้น เช่น เรื่องคุณธรรม ทักษะการใช้ชีวิต และสภาพแวดล้อม ระดับการศึกษาต่อมาสามารถพัฒนาการศึกษาการเรียนรู้ต่อไป

อาจารย์ปริศนา เห็นว่าด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการพัฒนาการศึกษาด้วยระบบออนไลน์แบบเปิดสามารถช่วยในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้กับผู้ศึกษาผ่านระบบดิจิทัล ให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมรอบตัวและนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดทางการศึกษาเพิ่มหรือพัฒนาต่อยอดในทักษะในการดำเนินการใช้ชีวิตได้อย่างดียิ่งขึ้น

๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบและการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลก

ดร.เสาวภา ให้ความเห็นว่าขณะนี้ประเทศไทยของเราอยู่ในยุคไทยแลนด์ ๔.๐ ภาคการศึกษาอยู่ในการศึกษา ๔.๐ (Education 4.0) ภาคการศึกษามีความจำเป็นต้องเข้าถึงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสร้างความตระหนักทั้งภาคการศึกษา อาจารย์ และผู้เรียน ที่จะต้องมีการปฏิรูปทางการศึกษาและขับเคลื่อนไปด้วยกัน

อาจารย์ ดร.ดวงกมล เห็นด้วยว่าทำอย่างไรจะสร้างให้กับนักศึกษาไทยรักประเทศได้ อย่งไร ทำอย่างไรให้นักศึกษารู้จักคำว่าพอเพียง เพราะประเทศไทยของเรามีทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญที่ประเทศอื่น ๆ เทียบไม่ได้ เช่น อาหารการกิน พืชผักผลไม้ พื้นที่ภูมิอากาศ อยู่ในภาคพื้นที่พร้อมทุกอย่าง ประเทศไทยมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร ประชาชนคนไทยได้ตระหนักตรงนี้หรือไม่ การสร้างความตระหนักให้คนไทยเกิดความหวงแหนประเทศ รับผิดชอบต่อสังคม รักษากฎระเบียบ รู้จักวิถีชีวิตในการใช้ชีวิต ต้องพยายามช่วยกันในเรื่องของสื่อ และสภาพแวดล้อม ครอบครัว ทำอย่างไรก็ได้ที่จะช่วยกันในการสร้างความตระหนัก รับผิดชอบต่อสังคม

อาจารย์ปริศนา เห็นด้วยว่าทุกหน่วยงานควรสร้างความตระหนักในฐานะประชาชนคนไทยให้เข้าถึงบทบาทความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และเรียนรู้ข้อมูลของประเทศพื้นบ้าน โดยสามารถใช้ภาษาของประเทศพื้นบ้าน มีการส่งนักศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเทศชาติเพื่อนำความรู้ที่นำมาพัฒนาประเทศไทยให้ทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้าน

๖. การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม

ดร.เสาวภา ให้ความเห็นว่าคำว่าดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นคำที่นิยมในสมัยนี้ ครูต้องตระหนักถึงว่าการเรียนรู้ไม่ได้อยู่เพียงแค่อินเทอร์เน็ตแต่จะเป็นการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกที่ และทุกเวลา (any time any where) ทุก ๆ อุปกรณ์สามารถเข้าถึงได้ (any device) และเป็น real time การเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นระดับการศึกษาสูงสุด ตัวอย่างเช่นในสถานปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาทำให้การจัดการเรียนการสอนต้องหยุดเรียน ๓ เดือน ดังนั้นควรมีการพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มอย่างทั่วถึงและพัฒนารอบด้านด้วย

ทั้งตัวผู้สอน ผู้เรียนและสถาบันการศึกษา สิ่งที่สำคัญและจำเป็นคือการมีโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอพร้อมใช้งานรวมถึงระบบการศึกษาต่าง ๆ สามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องรอนานในการเข้าถึง ซึ่งตรงนี้เป็นพื้นฐานในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มให้ทันสมัย เพราะสถาบันการศึกษาปัจจุบันไม่ได้จัดการเรียนการสอนเพียงแคในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวแต่เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Hybrid) ซึ่งการวางระบบการศึกษาจะต้องได้รับการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนแบบพร้อมใช้งานให้มากที่สุดในเรื่องของการเรียนรู้โดยการใช้ mooc เนื่องจาก mooc เป็นบทเรียนออนไลน์ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะต่างประเทศก็นำระบบ mooc มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในอเมริกา ยุโรป และฟินแลนด์เป็นหลักสูตรที่เปิดสำหรับให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาเรียนรู้ทางการศึกษาได้ตลอดชีวิต

อาจารย์ ดร.ดวงกมล เห็นด้วยในการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพราะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนเปิดกว้างสนับสนุนในเรื่องการสอนแบบออนไลน์ ต้องเริ่มต้นจากครูผู้สอนให้มีการเรียนรู้และเชี่ยวชาญในการสอนออนไลน์โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม ถ้ามหาวิทยาลัยร่วมกันสนับสนุนการใช้ระบบการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มก่อให้เกิดความสะดวกสบายใจการจัดการเรียนการสอน แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่อยากกลับมาเรียนให้มหาวิทยาลัยมากกว่าเพราะได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมห้องเรียน ในปัจจุบันนี้การเรียนออนไลน์ก็ดีหรือการใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ ก็ดีอาจยังไม่ตอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นของผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนยังต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้ามาในศึกษาในช่วงเวลาการเรียนแบบออนไลน์

อาจารย์ปริศนา เห็นด้วยกับการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพราะกระบวนการพัฒนาทักษะดิจิทัลหรือทักษะทางเทคโนโลยีสามารถเพิ่มทักษะสร้างองค์ความรู้ในการใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึงถึงแม้ผู้เรียนอาจไม่สะดวกติดจู่ระในเวลานั้น สามารถที่จะมาหาความรู้ย้อนหลังจากการสอนของอาจารย์ผู้สอนได้ทำให้เกิดความสะดวกแก่ผู้เรียนได้ ทำให้ครูผู้สอนสามารถค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย และสามารถพัฒนาผลิตสื่อการสอนได้อย่างมีคุณภาพผ่านเทคโนโลยีได้สะดวกและมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น

๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

ดร.เสาวภา ให้ความเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในเรื่องการสร้างระบบการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ เพราะในเรื่องของเป็นเลิศเป็นเรื่องของความก้าวหน้า สถาบันการอุดมศึกษาต้องตระหนักถึงการจัดการศึกษาซึ่งเป็นพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จะต้องมีการบริหารจัดการการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา ส่วนสถาบันการศึกษาเอกชนเพื่อสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับนานาชาติจะต้องสร้างควมมีตัวตนเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่มีความเฉพาะและโดดเด่น แม้แต่สถาบันการศึกษาที่ดีควรพันธมิตร มีเครือข่าย ซึ่งเป็นการเอื้อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บุคลากร นักศึกษา เครื่องมือระหว่างมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ และต้องมีการบริหารจัดการในเรื่องของงบประมาณ

ดร.ดวงกมล เห็นด้วยว่าการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ โดยที่มหาวิทยาลัยเอกชนไม่แข่งขันกันเอง ควรจับมือและเป็นพันธมิตรร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนการสอนโดยเอาข้อเด่นของแต่ละ

มหาวิทยาลัยมาแลกเปลี่ยนบูรณาการร่วมกัน เพราะการศึกษาเปรียบเทียบกับไม่ได้ ควรจะมีการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน ดังนั้นการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่หน่วยงานภาคการศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น

อาจารย์ปริศนา เห็นด้วยกับการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ เพราะระบบการศึกษาของประเทศเราไม่ควรหยุดอยู่แค่เพียงภายในประเทศ ยังมีประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านอยากเข้ามาศึกษาในประเทศไทย จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือกัน นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาสามารถแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีร่วมกัน เป็นการพัฒนาความรู้ให้แก่นักศึกษาหรือแม้กระทั่งบุคลากรทางการศึกษาที่มีการแลกเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาทักษะและเกิดความเชี่ยวชาญใหม่ ๆ ให้แก่บุคลากร และนักศึกษา

นักศึกษา

๑. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

นายธวัชชัย ให้ความเห็นว่าควรจะมีการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเวลา และที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมาก ๆ ในศตวรรษที่ ๒๑ นี้ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ผู้สอนควรจะสอนให้ผู้เรียนเข้าใจด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีมากขึ้น เทคโนโลยีเองก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวความคิด เศรษฐกิจ และสังคม เพราะกระบวนการเรียนรู้เดิมนั้นเข้าใจว่าห้องเรียนควรเป็นพื้นที่ที่สี่เหลี่ยม มีครูผู้สอนยืนสอนอยู่หน้าห้อง นักศึกษามีโต๊ะเรียนอยู่กลางห้อง แต่ในศตวรรษที่ ๒๑ รูปแบบที่กล่าวมานี้ไม่ใช่อีกต่อไปแล้ว เพราะครูผู้สอนอาจเคลื่อนย้ายตัวเองไปอยู่รอบ ๆ ห้องเพื่อควบคุมในการจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดให้กับผู้เรียนเป็นต้น จึงเป็นผลจากการปฏิรูปการศึกษาที่มีการพัฒนาแนวความคิดใหม่ ๆ เนื่องจากแต่เดิมการเรียนการสอนจากระบบ child center ผู้เรียนบอกผู้สอนว่าอยากเรียนรู้เกี่ยวกับอะไรแต่ในมุมมองของผู้เรียนมองว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าไรเพราะผู้เรียนยังตอบไม่ได้ว่าอยากเรียนอะไร แต่การเรียนในศตวรรษที่ ๒๑ นี้ผู้สอนเปลี่ยนคำถามมาเป็นวันนี้ผู้เรียนอยากรู้เรื่องอะไร และเรื่องเกี่ยวกับอะไรที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตรงจุด ในมุมมองของผู้เรียนจึงมองว่าเป็นแนวความคิดใหม่ รวมถึงเทคโนโลยีและเทคนิคการสอนใหม่ ๆ

นางสาวสุประวีณ์ ให้ความเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการปฏิรูปการเรียนรู้ควรพัฒนาให้เปลี่ยนใหม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นแนวปฏิบัติและฝึกทักษะการเรียนรู้แบบทั่วโลก ทันสมัย และต่อเนื่อง

นางสาวเมตริก้า ให้ความเห็นว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มีความจำเป็นเพราะการเรียนในแบบสมัยก่อนเน้นการเรียนแบบท่องจำ นักศึกษาไม่ค่อยชอบ แต่ถ้ามีการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้และนำเทคโนโลยีมีการพัฒนาจะสามารถทำให้นักศึกษาสามารถที่จะปฏิบัติได้จริง และนำความรู้ที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาออกไปทำงานได้

๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่

นายธวัชชัย ให้ความเห็นว่า การเปลี่ยนบทบาทของครูนั้น เพราะคนเป็นครูนั้นไม่ใช่ เพราะว่าเป็นคนที่มีความรู้มาก ในปัจจุบันผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาข้อมูลได้รวดเร็วมาจาก อินเทอร์เน็ต จึงทำให้คนเป็นครูไม่ใช่เป็นคนรู้มากแต่คนเป็นครูต้องถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนเก่ง ต้องเป็นคนที่สามารถเอาประสบการณ์ในชีวิตที่เจอมาก่อนมาบอกหรือมาสอนกับผู้เรียนได้ เพราะ ความรู้เกิดจากการจดจำและทำตาม แต่ประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติเอง คนเป็นครูที่ตีครุร่วมกันในการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนให้เกิดขึ้นร่วมกัน แคร่กันและปรับกติกา ของการเรียนและการสอนร่วมกัน และครูต้องมีผลสะท้อนกลับแสดงให้กับผู้เรียนเสมอ

นางสาวสุประวีณ์ ให้เห็นสอดคล้องกันเพราะบทบาททุกอย่างของครูต้องพัฒนา ถ้ายิ่งครูเป็นผู้แนะนำ นักศึกษาก็จะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของครู เพราะครูเป็นคนที่สร้างแรงบันดาลใจ ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ครูมีให้แก่นักศึกษา

นางสาวเมธิกา ให้ความเห็นว่าครูควรมีการเปลี่ยนแปลง เพราะครูในยุคก่อนสอน ให้นักศึกษาได้แต่ท่องจำอย่างเดียวความรู้ที่ได้รับเอาไปปรับใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ นักศึกษาปรับใช้ ความรู้ไม่เป็น ส่วนครูในยุคใหม่เป็นเหมือนโค้ชที่ทำหน้าที่คอยชี้แนะให้นักศึกษาเป็นอิสระมากขึ้น สามารถคิดเป็นและเข้าใจทักษะการเรียนรู้และปรับใช้ทักษะเป็น

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท

นายธวัชชัย มีความเห็นด้วยว่า การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการ การศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบองค์รวม ให้มีความรวดเร็วรวมถึง การพัฒนาประสิทธิภาพที่เกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยี เพราะปัจจุบันห้องเรียนไม่ได้อยู่แค่ในกรอบ สี่เหลี่ยมแล้วเนื่องจากผู้เรียนในทุกระดับและทุกประเภทสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต แม้กระทั่งการ อยู่นอกห้องเรียนผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ได้จาก google classroom หรือการ Meet ร่วมกัน ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งเทคโนโลยีการศึกษานี้ได้เข้ามาเติมเต็มสามารถทำให้ผู้เรียนได้ ค้นหาตนเองได้เร็วขึ้น จริง ๆ แล้วประสบการณ์เรียนทำไมยังต้องมีห้องเรียนในศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ที่บ้านได้แต่ในมุมมองของผู้เรียนการมาที่มหาวิทยาลัยหรือโรงเรียน เป็นการมาช่วยกันในการหาตัวตนของผู้เรียนเพราะถ้าผู้เรียนเปิดความรู้ที่ได้จาก you tube ก็จะได้รับข้อมูลที่ซ้ำเติมอย่างต่อเนื่องผู้เรียนมองว่าเป็นการยึดเย็ดความรู้ซ้ำเติม การที่ผู้เรียนมาที่ มหาวิทยาลัยหรือโรงเรียน ผู้เรียนจะได้เจอคนหลากหลายซึ่งความหลากหลายจะทำให้ผู้เรียนสามารถ ค้นหาตัวเองได้เร็วเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญมากในศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะที่สำคัญอีกอย่างในศตวรรษที่ ผู้เรียนมองคือทักษะความเข้าใจในมนุษย์ การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม เพราะผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ จากคอมพิวเตอร์ ดังนั้นการที่มหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนยังคงมีอยู่โดยการใช้แนวคิดจากการปฏิรูป ทางการศึกษาในทักษะชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ มีไว้เพื่อตอบโจทย์ของผู้เรียนตรงการได้มีปฏิสัมพันธ์กับ ผู้อื่น เกิดการพัฒนาตนเองอย่างมั่นคง และมีเทคโนโลยีเข้าช่วยเสริมและตอบโจทย์ในสิ่งที่ผู้เรียน ต้องการได้

นางสาวสุประวีณ์ ให้ความเห็นว่าเห็นด้วย การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารการ จัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภทควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัด การศึกษาตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับอุดมศึกษา

นางสาวเมตริกา ให้ความเห็นว่าเห็นด้วยกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหาร การศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภทเพราะควรมีการปรับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้มีความแตกต่างจากการท่องจำในยุคอดีตที่ผ่านมา ให้มีการปฏิบัติได้จริงหลังจากจบการศึกษาออกไปแล้วสามารถที่จะทำงานได้

๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นายธวัชชัย ให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนอยากทำในเรื่องของอาชีพในอนาคต สิ่งที่ผู้เรียนอยากให้ส่งเสริมมากคือนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดเกิดการเรียนรู้ทักษะในการใช้ชีวิต เพราะปัญหาของคนไทยในวัยเด็กมีตัวอย่างในชีวิตมากเกินไปจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการไม่เคยสัมผัสกับอาชีพอื่นในสังคม บทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือบทบาทในการทำความเข้าใจว่าอาชีพจะส่งต่อการดำเนินชีวิตและใช้ชีวิตให้มีความสุขนั้นอย่างไร

นางสาวสุประวีณ์ ให้ความเห็นว่าเห็นด้วย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเปิดกว้างทางการศึกษาอย่างแท้จริง ไม่จำกัดแค่ในห้องเรียน แต่เป็นการใช้เทคโนโลยีที่สามารถเปิดกว้างทางการศึกษาที่ผู้สนใจสามารถมาเรียนรู้ได้อย่างตลอดชีวิต

นางสาวเมตริกา เห็นด้วยว่าไม่ว่าจะอายุเท่าไรควรมีการเรียนรู้ได้อยู่ตลอดเวลาไม่ควรจำกัดเพศหรืออายุสำหรับการเรียนรู้

๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลก

นายธวัชชัย ให้ความเห็นทางด้านการศึกษสามารถสร้างความตื่นตัวและช่วยให้คนไทยได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของการศึกษา ปัจจุบันการมุ่งเน้นในการพัฒนาการศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นให้นักศึกษาเปรียบเสมือนหุ่นยนต์ที่จะตั้งโปรแกรมให้ตอบหรือแก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเอง แต่การศึกษาควรให้แ่่งมุ่มสำหรับการสร้างความคิด ความเข้าใจ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ทุกคนต้องเข้าใจในรากฐาน เช่น ทำไมคนไทยต้องเรียนภาษาไทยทั้ง ๆ ที่ภาษาอังกฤษกำลังกลายเป็นภาษาสากลและแต่ละประเทศก็ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของโลก ที่เรียกว่าภาษาสากล (universal language) การศึกษาเป็นตัวสร้างความตื่นตัวและตระหนักถึง บทบาทความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นคนไทย คนไทยควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติจากภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การศึกษาจะเป็นส่วนสำคัญมาก ๆ ที่จะทำให้นักศึกษาสามารถค้นหาตัวเองได้นั่นเอง

นางสาวสุประวีณ์ ให้ความเห็นว่าเห็นด้วย เพราะการสร้างความตระหนักให้กับคนไทย มีความรับผิดชอบ ตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงแคในแถบเอเชียเท่านั้น

นางสาวเมตริกา เห็นด้วยว่า การสร้างความตระหนักให้กับคนไทยถึงบทบาทความรับผิดชอบ รู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของประเทศอื่น ๆ ภายเอเชียว่ามีเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างไร

๖. การวางพื้นฐานระบบการรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม

นายธวัชชัย ให้ความเห็นว่าตอนนี้การพัฒนาทักษะดิจิทัลถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ถือว่าเป็นปัจจัยที่ ๖ ในยุคอนาคตนี้ สิ่งที่เป็นห่วงคือการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่ากันของผู้เรียน จึงอาจทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ เพราะในห้องเรียน ครูสามารถจัดการเรียนการ

สอนให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้ มีการแบ่งกลุ่ม ทุกคนสามารถไปเรียนในชั้นเรียนได้ แต่ในยุคดิจิทัล แพลตฟอร์มจึงทำให้เกิดปัญหาว่าบางคนเรียนดี แต่ไม่มีงานทำ การพัฒนาเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ดี ปัจจุบันถ้าผู้เรียนมีความรู้แต่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี ผู้ที่ดูแลหน่วยสถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบเท่าเทียมกันและสามารถมี feed back ตอบกลับผู้เรียนทุกคนได้

นางสาวสุประวีณ์ ให้ความเห็นว่าเห็นด้วย การพัฒนาทักษะดิจิทัลสามารถช่วยในการพัฒนาความรู้และความคิดของคนในสังคมไทยได้ โดยสามารถพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้แบบใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์

นางสาวเมธิกา ให้ความเห็นว่าเห็นด้วย ยุคคือเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของทุกคนมาก การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้มากขึ้น

๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

นายธวัชชัย ให้ความเห็นว่า การสร้างระบบการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะถ้าเราศึกษาอยู่แต่ในพื้นที่ของเราเท่านั้นเราก็จะมีความรู้แค่นั้น แต่ถ้ามีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับนานาชาติ โดยมีการแลกเปลี่ยนบุคคลากร ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ มีนักศึกษาแลกเปลี่ยน ทำให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการในแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมในความคิดเห็น เกิดนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ จากการเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากระบบการศึกษาเปิดกว้างมากขึ้น ส่งผลให้ได้เกิดการแลกเปลี่ยน และช่วยกันในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย

นางสาวสุประวีณ์ ให้ความเห็นว่าเห็นด้วย ในการพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ ที่มีการสร้างเครือข่ายร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาร่วมกัน ทำให้นักศึกษาสามารถนำความรู้จากนักศึกษาแลกเปลี่ยนมาบูรณาการปรับใช้กับตนเองได้

นางสาวเมธิกา ให้ความเห็นว่าเห็นด้วย แต่สถาบันการศึกษาควรจะต้องสร้างจุดเด่นที่แตกต่างกันไป เพราะทุกสถาบันมีนโยบายในการบริหารจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเป็นจุดสำคัญในการเลือกที่จะเข้ามาศึกษา

สรุป

๑. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้บริหารทั้งสามท่าน เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ แบบสหวิทยาการมีความสำคัญ เพราะการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้แบบสหวิทยาการจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถสำหรับการทำงานในศตวรรษที่ ๒๑ การพัฒนานักศึกษาให้รู้จักคิด วิเคราะห์ ซึ่งเป็นผลดีต่อนักศึกษาอย่างมาก เช่น การสอนแบบ Active learning ซึ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

อาจารย์ทั้งสามท่าน เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ให้เกิดทักษะที่สามารถนำไป

ปฏิบัติใช้จริง โดยการบูรณาการการสอนจากหลาย ๆ ศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดวิเคราะห์ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ได้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นักศึกษาทั้งสามท่าน เห็นด้วยว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มีความจำเป็นเนื่องมาจากเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการเรียนที่นำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ และผู้สอนมีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เกิดพัฒนาการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แนวปฏิบัติ และฝึกทักษะการเรียนรู้มาจากทั่วโลก มีความทันสมัย และต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนมีความเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เกิดทักษะที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่

ผู้บริหารทั้งสามท่าน เห็นว่าอาจารย์ในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องเป็นอาจารย์ยุคใหม่ที่ควรพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา อาจารย์ที่ดีต้องเป็นเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้เนื่องจากความรู้อาจมาจากหลายแหล่ง ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ เช่น นักศึกษาสามารถหาความรู้จาก Google นักศึกษาค้นคว้า สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น อาจารย์จึงต้องเป็นผู้ย่อยความรู้มาให้แก่นักศึกษา อาจารย์ควรเป็น Facilitator อาจารย์ควรเป็นผู้รอบรู้และมีทักษะทาง Computer literacy อาจารย์ต้องมีวิธีสอนที่หลากหลาย เช่น Active learning, Activity Base Learning, และ Flip classroom เป็นต้น การพัฒนาอาจารย์จะเน้นตามความจำเป็นและตามสถานการณ์ จัดให้มีการทำสื่อออนไลน์ แต่การเปลี่ยนโฉมบทบาทครู ผู้บริหารบางท่านเห็นว่าเป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนทำได้ยากโดยเฉพาะอาจารย์อาวุโส และอายุมาก

อาจารย์ทั้งสามท่าน เห็นด้วยในการเปลี่ยนโฉมบทบาทให้เป็นครูยุคใหม่ ที่มีทักษะและความรอบรู้กว้าง หมั่นใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญครูยุคใหม่ต้องจัดการวิธีการสอนแบบใหม่เป็นวิธีการสอนที่เกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน เพราะความรู้จากลำสมัยได้ ครูยุคใหม่ควรค้นคว้าเพิ่มเติมความรู้ให้มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ครูยุคใหม่ควรมีการ Reskill และ Up Skill ควบคู่กันไปเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ สมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง

นักศึกษาทั้งสามท่าน เห็นด้วยกับการเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ที่ได้เน้นการสอนแบบท่องจำ แต่เน้นการสอนในรูปแบบของโค้ชที่คอยควบคุมและจัดวิธีการเรียนรู้ออกมาในรูปแบบของกิจกรรม ครูเป็นผู้นำให้เกิดแรงบันดาลใจ ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ครูมีให้แก่นักศึกษาสามารถสร้างทักษะที่นำไปใช้ได้จริง

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท

ผู้บริหารทั้งสามท่าน เห็นด้วยว่ามหาวิทยาลัยควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในด้านความเป็นเลิศที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ทันเหตุการณ์ เน้นสร้างความเป็นเลิศทางสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เน้นการจัดการเรียนรู้ทางการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ในทุกสาขา และร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาบุคลากรของบริษัทต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญจากบริษัทต่าง ๆ มาให้สอนและทำโครงการร่วมกัน และทำการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีตัวชี้วัดเพิ่มในเรื่องทักษะด้านภาษาอังกฤษ และผู้บริหารบางท่านเห็นว่า ในส่วนของการปฏิรูปการสอนที่เน้นวัดผลในเชิงทักษะมากกว่าความรู้ ในทางปฏิบัติน่าจะทำได้ยากเนื่องจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) ซึ่งเป็นการวัดการประสิทธิผลการเรียนการสอนจะเน้นการวัดความรู้ในเนื้อหาวิชาการมากกว่าทักษะ ทำให้ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งอาจจะไม่ถูกวัดโดยตรง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการวิจัยโดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน การจัดทำการจัดการความรู้

อาจารย์ทั้งสามท่าน เห็นด้วยกับประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภทเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อให้เกิดขึ้นในทุกกระดับ ควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะการเปลี่ยนแปลงกระบวนการหรือระบบการสอนออกมาเป็นสร้างทักษะให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน เป็นการพัฒนาที่สามารถนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อนำมาจัดการการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา

นักศึกษาทั้งสามท่าน เห็นด้วยในการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบองค์รวม ให้มีความรวดเร็วรวมไปถึงการพัฒนาประสิทธิภาพที่เกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ได้ที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้บริหารทั้งสามท่าน เห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้อุตสาหกรรมในประเทศไทยควรเน้นเรื่องการจัดการศึกษาให้คนทุกช่วงอายุ การศึกษาแบบออนไลน์ระบบเปิดมีความสำคัญมาก ควรเน้นให้อาจารย์เรียนรู้มีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัล นักศึกษาควรเน้นการเรียนรู้ที่ใช้ E-learning มีระบบการเรียนโดยใช้หลักสูตรระยะสั้น และควรเน้นการเรียนรู้เรื่อง Digital skills จัดให้มีการเทียบโอนประสบการณ์โดยออกเป็นเกณฑ์การเทียบโอนประสบการณ์ที่ชัดเจน ในเรื่องธนาคารหน่วยกิตทางต้องรอกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนจากกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนก็เป็นสิ่งสำคัญ ควรให้นักศึกษาออกมาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชนหรือองค์กรภายนอก เช่น โครงการสหกิจศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้ไปฝึกประสบการณ์โดยตรงจากสถานประกอบการ และควรจัดให้มีการศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ

อาจารย์ทั้งสามท่าน เห็นด้วยกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้อุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการระบบการเรียนรู้อุตสาหกรรมเป็นระบบออนไลน์ เปิดกว้างการเรียนรู้ในทุกด้านที่ผู้สนใจต้องการสามารถเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ช่วยพัฒนาศึกษาเรียนรู้ให้กับผู้สนใจนั้นได้ศึกษาผ่านระบบดิจิทัล นำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดในทักษะในการดำเนินการใช้ชีวิตได้อย่างดียิ่งขึ้น

นักศึกษาทั้งสามท่าน เห็นด้วยกับบทบาทของการเรียนรู้อุตสาหกรรมเป็นการพัฒนาระบบการเรียนรู้อุตสาหกรรมที่สามารถจะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นการเปิดกว้างทางการศึกษาอย่างแท้จริงโดยไม่จำกัดการเรียนรู้อุตสาหกรรมเพียงแคในห้องเรียน แต่เป็นการใช้เทคโนโลยีที่สามารถเปิดกว้างทางการศึกษาที่ผู้สนใจสามารถมาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองสามารถหาความรู้จากระบบการศึกษาได้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการทำมาหาเลี้ยงชีพในการดำเนินชีวิต เพิ่มทักษะและใช้ชีวิตให้มีความสุขนั้นอย่างไร

๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลก

ผู้บริหารทั้งสามท่าน ให้ความเห็นว่า นักศึกษาต้องเป็นพลเมืองของโลก นักศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี เช่น โดยมีรายวิชาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน และเพิ่มบทบาทความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยและนักศึกษา โดยสร้างความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยในประเทศ มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาโดยเฉพะหลักสูตรระยะสั้น

อาจารย์ทั้งสามท่าน เห็นด้วยว่าการสร้างความตระหนักให้คนไทยมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง สังคมและพัฒนาเรียนรู้ข้อมูลของประเทศเพื่อนบ้าน โดยสามารถใช้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน มีการส่งนักศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเทศชาติเพื่อนบ้านนั้นมาพัฒนาประเทศไทยให้ทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือในเอเชียและทั่วโลก

นักศึกษาทั้งสามท่าน เห็นด้วยการศึกษาเป็นตัวสร้างความตื่นตัวและตระหนักถึง บทบาทความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นคนไทย คนไทยควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติและทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านในแถบภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และทั่วโลก

๖. การวางพื้นฐานระบบการรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม

ผู้บริหารทั้งสามท่าน ให้ความเห็นว่าในปัจจุบันการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลและแพลตฟอร์มเป็นเรื่องสำคัญมาก การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญมากของการปฏิรูปการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ควรพัฒนาทั้งอาจารย์และนักศึกษา เนื่องจากความจำเป็นหลายประการ เพราะระบบดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญมากในชีวิตประจำวัน ความรู้ต่าง ๆ มีมากในโลกออนไลน์ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบ Learning Management System (LMS) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ ควรจัดให้มีการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษา (Knowledge Management) และมีการจัดทำคอร์สที่สอนออนไลน์ อาจารย์ควรผลิตและใช้สื่อดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการสอน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์ขณะนี้ทำให้เกิดความจำเป็นในการใช้ดิจิทัลและผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้

อาจารย์ทั้งสามท่าน เห็นด้วยในการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพราะการพัฒนาทักษะดิจิทัลเข้าถึงเทคโนโลยีสามารถสร้างองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ผู้สอนสามารถเพิ่มเติมความรู้จากเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย สามารถพัฒนาผลิตสื่อสำหรับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพผ่านระบบเทคโนโลยีให้เกิดความสะดวก ผู้เรียนได้รับประโยชน์ในการเรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

นักศึกษาทั้งสามท่าน เห็นด้วยว่าเนื่องเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของทุกคนมาก การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้มากขึ้น สามารถพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้แบบใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์

๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

ผู้บริหารทั้งสามท่าน มหาวิทยาลัยเอกชนของไทยส่วนใหญ่กำลังอยู่ในช่วงการพัฒนาแต่ยังไม่ถึงกับมีเป็นเลิศทางวิชาการในระดับนานาชาติ แต่มีเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหลายแห่ง สำหรับการเป็นศูนย์อบรม เช่น ศูนย์ทดสอบวิชาชีพด้านโลจิสติกส์และการท่องเที่ยว ศูนย์ทดสอบของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

อาจารย์ทั้งสามท่าน เห็นว่าด้วยการสร้างระบบการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศควรมีการบริหารในการจัดการการศึกษาที่ดี ให้เกิดประสิทธิภาพตรงตามมาตรฐาน ควรสร้างอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ที่มีความเฉพาะ โดดเด่น มีเครือข่าย พันธมิตรที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนบุคลากรนักศึกษา เครื่องมือระหว่างมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา

นักศึกษาทั้งสามท่าน เห็นด้วยการสร้างระบบการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติเป็นสิ่งที่จำเป็น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ แลกเปลี่ยนนักศึกษา เกิดการบูรณาการในแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทางความคิด นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ จากการเรียน

แนวทางการบริหารและจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑

แนวทางการบริหารและจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ สามารถสรุปได้เป็น ๓ แนวทาง ดังนี้

๑. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพด้านการบริหาร

๑.๑ เพิ่มกลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยเพิ่มการจัดหลักสูตรให้ผู้ทำงานแล้วมาเรียนเพิ่มเติม หรือร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อเพิ่มจำนวนนักศึกษาซึ่งเป็นรายได้หลัก

๑.๒ ร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาบุคลากรของแต่ละสถานประกอบการ โดยจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนและการทำงานของสถานประกอบการ

๑.๓ มหาวิทยาลัยเอกชนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศเพื่อพัฒนาทางวิชาการ พัฒนางานวิจัยร่วมกัน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

๑.๔ มหาวิทยาลัยเอกชนควรมีความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ โดยทำความร่วมมือในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การส่งนักศึกษาออกไปฝึกงาน ส่งนักศึกษาออกไปสหกิจศึกษา ส่งอาจารย์ออกไปเรียนรู้วิทยาการหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากสถานประกอบการ หรือมีการจัดทำหลักสูตรการสอนร่วมกับสถานประกอบการ มีการส่งผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการมาร่วมสอนนักศึกษา อย่างไรก็ตามที่รัฐบาลควรช่วยเหลือสถานประกอบการที่มีส่วนร่วมในการพัฒนานักศึกษา โดยอาจให้แรงจูงใจในเรื่องภาษี หรือมีระเบียบในเรื่องการช่วยเหลือนักศึกษาฝึกงาน เป็นต้น

๒. แนวทางการพัฒนาเนื้อหาวิชา/หลักสูตรการเรียนการสอน

๒.๑ การเรียนการสอนที่มีความเป็นสากลของผู้สำเร็จการศึกษา โดยเป็นการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลาง และเป็นการเรียนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ ๓ เช่น ภาษาจีน หรือภาษาอื่น ๆ ที่จำเป็น

๒.๒ เพิ่มการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี โดยเน้นให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีได้อย่างหลากหลาย และสามารถเขียนโปรแกรมเบื้องต้นได้ ซึ่งนักศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นควรมีการจัดการเรียนรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ ควบคู่กับการเรียนรู้ในทักษะวิชาการ โดยนักศึกษาควรใช้ Applications ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว และควรมีทักษะในการเรียนเรื่องการเขียนโค้ด (Coding) และการเขียนโปรแกรม (Program) ซึ่งจะเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

๒.๓ จัดการเรียนรู้หลักสูตรแบบสหวิทยาการ โดยมีการบูรณาการเศรษฐศาสตร์ทางด้านต่าง ๆ และจัดทำหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการที่เป็นการบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ หรือนักศึกษาสามารถจะเลือกเรียนวิชาหลัก แต่ก็ควรจัดให้นักศึกษาได้เลือกวิชาเพิ่มเติมในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อรองรับทักษะในการทำงานในอนาคต

๓. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน

๓.๑ พัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนให้อาจารย์มีวิธีการสอนที่หลากหลาย โดยใช้การเพิ่มเติมบทบาทการเรียนแบบ Active Learning

๓.๒ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของอาจารย์ เพิ่มคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อาจารย์อย่างพอเพียง จัดให้มีการทำ KM (Knowledge Management) ในกลุ่มของอาจารย์ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

๓.๓ รัฐบาลควรจัดให้มีอินเทอร์เน็ตฟรีเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาได้ใช้ในการศึกษา

๓.๔ จัดการเรียนรู้ (Learning) โดยลดการสอน (Teaching) ลง และใช้กระบวนการในรูปแบบ Active learning ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การระดมสมอง (Brain Storming) การทำกรณีศึกษา (Case studying) การแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ (Situation Solving) และมีการนำเสนอภายในชั้นเรียน เพิ่มบทบาทให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้

๓.๕ การเปลี่ยนบทบาท “ครู” เป็น “โค้ช” หรือ ผู้อำนวยการการเรียนรู้ เนื่องจาก การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ ครูควรมีเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูมีหน้าที่สร้างความคิด กระตุ้นให้นักศึกษาเรียนรู้้อย่างหลากหลาย มีหน้าที่ค้นหาแหล่งเรียนรู้ให้นักศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม มอบหมายงานที่นักศึกษาทำและแสวงหาความรู้ และชี้แนะ แนะนำข้อมูลที่ถูกต้องให้กับนักศึกษา และให้คำปรึกษาในการเรียนรู้ในแต่ละวิชา

๓.๖ การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการใช้ e-Learning โดยใช้ Application ที่มีการพัฒนาอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มเนื้อหาวิชาที่เป็น Content คลิปวิดีโอ เนื้อหาวิชา คลิปวีดีโออื่น ๆ เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ งานที่มอบหมาย (Assignment) และเป็นช่องทางในการสื่อสารเพิ่มเติมระหว่างอาจารย์และนักศึกษา

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่องการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในปัจจุบัน ๒. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในปัจจุบัน และ ๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยในบทนี้เป็นการนำเสนอถึงบทสรุปและข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

สรุป

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารและการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในปัจจุบัน

ปัญหาของการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกส่งผลกระทบต่อประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในการเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศไทยต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวนมาก จึงเป็นปัญหาให้ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ หรือ คนไทย ๔.๐ ที่ต้องมุ่งพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ให้มีความเท่าทันต่อการพัฒนาของเทคโนโลยี

ประเทศไทยยังคงมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพ มาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบการศึกษาไทย ประเทศไทยจึงมีแผนในการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี วิชาชีพเฉพาะต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันระบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม การผลิตบัณฑิตออกไปไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และคนไทยยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ การลดลงของจำนวนประชากรไทย เนื่องจากโครงสร้างประชากรไทยกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยกำลังเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” จึงทำให้เกิดภาระที่เพิ่มขึ้นของประชากรวัยทำงานเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวในวัยเด็กและชรา และเกิดความเสี่ยงจากการขาดแคลนแรงงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเนื่องจากอัตราการเกิดที่น้อยลง

การแข่งขันของมหาวิทยาลัยสูง การแข่งขันของสถาบันในระดับอุดมศึกษามีการแข่งขันที่สูงขึ้นเนื่องจากสาเหตุของประชากรไทยที่ลดลง จึงส่งผลให้ประชากรในวัยเรียนไม่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นทำให้จำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาลดลง ทำให้มหาวิทยาลัยมีการแข่งขันกันสูงเพื่อช่วงชิงจำนวนของผู้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ส่งผลกระทบต่อความต้องการแรงงานของประเทศ ในอนาคตประเทศไทยมีแนวโน้มที่ต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นมากกว่าจำนวนแรงงานที่มีอยู่ในประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ทำให้เกิดแรงงานแฝงทั้งแรงงานข้ามชาติและแรงงานไทย ที่แม้จะเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจ แต่ก็อาจเกิดผลกระทบทางสังคม นอกจากนี้การขาดแคลนแรงงานที่เกิดขึ้นถ้าหากยังไม่มีการพัฒนาทักษะของแรงงานเท่าที่ควร จะทำให้เป็นวิกฤติด้านแรงงานของประเทศ

การเข้าออก (Turn over) ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน ค่อนข้างสูงทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน

จากความท้าทายดังกล่าวทำให้สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ต้องมีการจัดการกับผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน การปรับปรุงคุณภาพการสอนและหลักสูตร การเพิ่มขีดความสามารถให้กับอาจารย์และบุคลากร โดยการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับคุณค่ามากขึ้นทั้งในเรื่องคุณภาพและการบริการ กลไกที่มีส่วนสำคัญที่จะเป็นหลักคิดในการนำไปสู่การพัฒนาคนได้นั้น คือแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญอันนำไปสู่การขับเคลื่อนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การที่มหาวิทยาลัยเอกชนควรจะพัฒนาให้เกิดความพร้อมกับการเป็นมหาวิทยาลัย ๔.๐ เพื่อตอบโจทย์และสนองนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีคุณภาพ มหาวิทยาลัยควรที่จะต้องมองไปในอนาคต โดยเฉพาะการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนยุทธศาสตร์ แผนอุดมศึกษาเพื่อการผลิตบัณฑิต ให้เป็นผู้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในอนาคต ถือว่าเป็นพันธกิจหรือบทบาทหน้าที่หลักที่ทุกมหาวิทยาลัย ไม่เว้นแม้แต่มหาวิทยาลัยเอกชนต้องคำนึงถึงให้มากที่สุด

วิเคราะห์ความคิดเห็นในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ ตามประเด็นดังนี้

๑. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

มหาวิทยาลัยเอกชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ และควรมีการจัดการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ รูปแบบการเรียนที่นำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้เกิดความทันสมัยและต่อเนื่อง เน้นให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดวิเคราะห์ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีเกิดการเรียนตลอดเวลา เป็นทักษะที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ จากนำองค์ความรู้ไปใช้ได้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่

บทบาทของอาจารย์ในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องเป็นอาจารย์ยุคใหม่ที่มีการพัฒนาตลอดเวลา อาจารย์เป็นผู้อำนวยความสะดวกกระตุ้นให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้จากภายนอก อาจารย์เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ อาจารย์เป็นผู้ย่อยความรู้หรือการถ่ายทอดความรู้มาให้นักศึกษาและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับนักศึกษา และนักศึกษาสามารถสร้างทักษะที่นำไปใช้ได้จริง

อาจารย์เป็น Facilitator และมีทักษะทาง Computer literacy อาจารย์ยุคใหม่มีเทคนิควิธีสอน หลากหลาย เช่น Active learning, Activity base learning, และ Flip classroom การพัฒนา อาจารย์ควรเน้นตามความจำเป็นและตามสถานการณ์ ส่งเสริมให้อาจารย์ reskill และ up skill ควบคู่กันไปเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ สมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท

มหาวิทยาลัยเอกชนต้องเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้อย่างเป็น ระบบ และพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อให้เกิดขึ้นในทุกระดับ สร้างความเป็นเลิศให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง และสามารถแก้ไขปัญหาให้ทันเหตุการณ์ เช่น เน้นสร้างความเป็นเลิศทางสาขา ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา สร้างให้นักศึกษาสามารถเตรียมการผู้ประกอบการเมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ได้ที่เรียนมา ประยุกต์ใช้งานได้

มหาวิทยาลัยควรร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาบุคลากรของบริษัททั้งในและต่างประเทศ

๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มหาวิทยาลัยเอกชนเป็นแหล่งในการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการ จัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ระบบเปิดมี เน้นให้อาจารย์สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางด้าน เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องให้เกิด Digital skills มหาวิทยาลัยมีระบบ E-learning มีระบบการเรียนแบบ หลักสูตรระยะสั้น และมีการเทียบโอนประสบการณ์โดยออกเป็นเกณฑ์การเทียบโอนประสบการณ์ที่ ชัดเจน มีระบบธนาคารหน่วยกิต สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนรอบ ๆ เพื่อพัฒนาทักษะของนักศึกษา และพัฒนาความรู้ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน การทำความเข้าใจในการดำเนินชีวิต เพิ่มทักษะและใช้ชีวิต ให้มีความสุข มหาวิทยาลัยควรทำความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น โครงการสหกิจศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้ไปฝึกประสบการณ์โดยตรงจากสถานประกอบการ

๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวาง ตำแหน่งประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลก

มหาวิทยาลัยเอกชน ต้องพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาสามารถทำหน้าที่การเป็น พลเมืองของโลก นักศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี มหาวิทยาลัย ควรเพิ่มบทบาทความเป็นนานาชาติโดยสร้างความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ มีการ แลกเปลี่ยนนักศึกษากันโดยเฉพาะหลักสูตรระยะสั้น

๖. การวางพื้นฐานระบบการรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม

มหาวิทยาลัยเอกชน ควรเน้นให้เกิดการเรียนรู้โดยการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม ระบบ Learning Management System (LMS) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ การจัดการความรู้ ภายในสถานศึกษา (Knowledge Management) คอร์สที่เรียนออนไลน์ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยควร ผลิตและใช้สื่อดิจิทัลได้ มีระบบเทเลคอนเฟอร์เรนซ์มาช่วยในการสอน พัฒนาทักษะดิจิทัลเข้าถึง เทคโนโลยีสามารถสร้างองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเทคโนโลยีให้เกิดความ สะดวก ผู้เรียนได้รับประโยชน์ในการเรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

มหาวิทยาลัยเอกชนควรมีเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับการเป็นศูนย์กลาง เช่น ศูนย์ทดสอบวิชาชีวด้านโลจิสติกส์ การท่องเที่ยว ศูนย์ทดสอบของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑ แบ่งเป็น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการเรียนรู้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ รัฐบาลมีการทำแผนอัตรากำลังของประเทศในภาพรวมอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผลิตกุศลกรตามแผนอัตรากำลังของประเทศโดยขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละมหาวิทยาลัย

๑.๒ รัฐบาลควรจัดให้มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้นักเรียน นักศึกษา ทุกคน ใช้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งถือเป็นการอุดหนุนการศึกษาอย่างหนึ่ง

๑.๓ รัฐบาลควรจัดให้มหาวิทยาลัยเอกชนได้ใช้ทรัพยากรฐานข้อมูลการศึกษา UNINET เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการอุดหนุนทางการศึกษาให้กับนักศึกษา

๑.๔ รัฐบาลควรให้มีกฎหมายเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยทุกสถานประกอบการต้องรับนักศึกษาเข้าไปฝึกงานหรือสหกิจศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานประกอบการทุกแห่งต้องรับนักศึกษาฝึกงาน เช่นเดียวกับกฎกระทรวงกำหนดจำนวนคนพิการที่นายจ้างหรือสถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐจะต้องรับเข้าทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๕ กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ควรเปิดโอกาส ให้มีการกู้เงินเพื่อซื้ออุปกรณ์การเรียน โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เพื่อให้นักศึกษาใช้เพื่อการเรียนออนไลน์

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการเรียนรู้

๒.๑ ส่วนของมหาวิทยาลัย

๒.๑.๑ ควรจัดให้มีหลักสูตรสหวิทยาการ เพื่อบูรณาการการเรียนรู้ในสาขาต่าง ๆ และส่งเสริมให้มีนวัตกรรมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

๒.๑.๒ เพิ่มเนื้อหาหลักสูตรของบัณฑิต โดยบัณฑิตต้องมีความรู้เพิ่มในเรื่องภาษา เพื่อความเป็นสากล โดยให้เรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และเรียนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ ๓

๒.๑.๓ เพิ่มเนื้อหาวิชา เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ การจัดการเรียนการสอน การเรียนโปรแกรมและโค้ดดิ้งให้กับนักศึกษาทุกคน

๒.๑.๔ มหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มเทคนิคและวิธีการสอน โดยเฉพาะวิธีการสอนออนไลน์

๒.๑.๕ มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการทำเครือข่ายการจัดการความรู้ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคและวิธีการสอน และการสอนออนไลน์

๒.๑.๕ มหาวิทยาลัยควรจัดสรรทุนให้กับนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการซื้อคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเพื่อการออนไลน์ หรือมีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเพื่อให้นักศึกษายืมเรียน

๒.๒ ส่วนของอาจารย์

๒.๒.๑ ควรมีการพัฒนาตนเองในเรื่องทักษะและวิธีการสอน โดยเปลี่ยนบทบาทของ “ครูสอน” ให้เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ทันต่อศตวรรษที่ ๒๑ และใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย แบบ Active learning

๒.๒.๒ ควรศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ และวิธีเทคนิคการสอนจากสื่อการสอนออนไลน์ของในประเทศและต่างประเทศที่มีอย่างหลากหลายในปัจจุบัน

๒.๓ ส่วนของนักศึกษา

๒.๓.๑ ควรมีความตั้งใจ เอาใจใส่ในการเรียน และพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ

๒.๓.๒ ควรเตรียมความพร้อมในการเรียนแบบ Active learning เน้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาในการเรียนรู้

๒.๓.๓ จัดให้มีอุปกรณ์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กและระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการเรียนอย่างพอเพียง

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ศึกษาวิจัยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

๓.๒ ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบดิจิทัล

๓.๓ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด, ๒๕๔๒.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. ก้าวไกลไปกับคอมพิวเตอร์ : สารระคอมพิวเตอร์ที่ข้าราชการต้องรู้. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยี, ๒๕๔๐.
- นิคม ทาแดง. การฝึกทักษะในระบบการศึกษาทางไกล แนวทางในการเปลี่ยนข้อต่อให้เป็นจุดเด่น ๒๕ ปี มสธ. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๖.
- สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา. พระราชบัญญัติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, ๒๕๕๑.
- สุนทร โคตรบรรเทา. การบริหารการศึกษา หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๖๐.

วารสาร

- ชุตินา สุจรรยา, เทื่อน ทองแก้ว. “ความเป็นนานาชาติ: ความสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาไทยในเวทีระดับนานาชาติ”. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช. ปีที่ ๓๒(๒), ธันวาคม ๒๕๖๒ หน้า ๗๐-๘๗.
- ไพศาล จันทรงษ์. “การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, ครอบคลุม ๑๒ ปี ๒๕๖๑ หน้า 22-36.
- พรนค์พิเชฐ แห่งหน, วันชัย ธรรมสังการ. “การจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยรุ่นใหม่ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี”. Veridian E-Journal, ปีที่ ๑๐(๑), 2018.
- เรณูมาศ มาอุ่น. “การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. JOURNAL OF SOUTHERN TECHNOLOGY, Vol. 9 No. 2, กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙.
- วิจารณ์ พานิช. ทศวรรษเพื่อการพัฒนาระบบงานวิชาการรับใช้สังคม. Journal of Community Development and Life Quality. ปีที่ ๑(๑), มกราคม - เมษายน ๒๕๕๖ หน้า ๑-๗.
- ศรีรัฐ โกวงศ์. “ระบบราชการไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์”. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๓ (๑), ๔๓-๖๔. ๒๕๕๙.

สันติ งามเสริฐ. “การบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างมีอาชีพในศตวรรษ ที่ ๒๑”. วารสาร
สหศาสตร์. ปีที่ ๒๐(๑), ๒๕๖๓ หน้า ๒-๑๓.

เอกสารวิจัย

คำเพชร ภูริปริญญา. “การนำเสนอยุทธศาสตร์พัฒนาสถาบัน อุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัย
ระดับโลก”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาอุดมศึกษาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

น้ำอ้อย ชินวงศ์. “กลยุทธ์การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐตามแนวคิดสมรรถนะ
ข้ามสายงาน”. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

นภาพร อาร์มสตรอง. “กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายใน
การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทย”. รายงานการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๑.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) ๒๕๖๒”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗
ก, ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒, หน้า ๕๕.

สัมภาษณ์

ดร. บัญชา เกิดมณี, อธิการบดีมหาวิทยาลัยธนบุรี. สัมภาษณ์. เมษายน ๒๕๖๓.

ดร. กิติพัฒน์ สุวรรณชิน, อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์นสัมภาษณ์. เมษายน ๒๕๖๓.

ดร.เสาวภา เมืองแก่น, อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์/เลขานุการอธิการบดี มหาวิทยาลัย
ธนบุรีสัมภาษณ์. เมษายน ๒๕๖๓.

ดร.ดวงกมล แก้วแดง, หัวหน้าสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. สัมภาษณ์. เมษายน
๒๕๖๓.

ธวัชชัย สุลาสัย, นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยธนบุรี. สัมภาษณ์. เมษายน
๒๕๖๓.

ปรีศนา ตั้งมหาสวัสดิ์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด/เลขานุการอธิการบดี มหาวิทยาลัยราช
พฤกษ์. สัมภาษณ์. เมษายน ๒๕๖๓.

ผศ.ดร. สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. สัมภาษณ์. เมษายน
๒๕๖๓.

เมทริกา อิงคเวศน์วานิช, นักศึกษาสาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์สัมภาษณ์. เมษายน
๒๕๖๓.

สุประวีณ์ จัตุรัส, นักศึกษานิติศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. สัมภาษณ์.
เมษายน ๒๕๖๓.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐).
สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ”. พิมพ์ครั้งที่ ๒, ๒๕๖๐.
สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี. สรุปผลการดำเนินงานประจำปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒, ๒๕๖๒.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

คณะกรรมการอุดมศึกษา, สำนักงาน. “รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึง
ได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki>, ๒๕๖๒.

คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. “แผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐-
๒๕๗๔)” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.ubu.ac.th/web/files_up/03f2017040916420783.Pdf, ๒๕๖๒.

ฐานเศรษฐกิจออนไลน์. “วิกฤติซ้ำวิกฤติซ้อน การศึกษาที่ต้องเร่งปฏิรูป”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้
จาก : <https://www.thansettakij.com/content/416247>, ๒๕๖๓.

ไทยพับลิก้า. “โครงสร้างประชากร 30 ปีข้างหน้า เมื่อเด็กวัยเรียนลดลงทุกระดับ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก
: <https://thaipublica.org/2014/03/population-structure-4/>, ๒๕๖๓.

แนวหน้าออนไลน์. “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1ใน100สถาบันอุดมศึกษาโลก”. (ออนไลน์).
เข้าถึงได้จาก : <https://www.naewna.com/politic/499083>, ๒๕๖๓.

ไทยพับลิก้า. “โครงสร้างประชากร ๓๐ปีข้างหน้า เมื่อเด็กวัยเรียนลดลงทุกระดับ”. (ออนไลน์). เข้าถึง
ได้จาก : <https://thaipublica.org/2014/03/population-structure-4/>, ๒๕๖๓.

ไพศาล จันทรงษ์. “การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของ
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://tcithaijo.org>, ๒๕๖๒.

สอวช. “การอุดมศึกษาในโลกยุค Disruption” บนเวทีหลักสูตรออกแบบนโยบายวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและนวัตกรรม รุ่นที่ ๒”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.nxpo.or.th/th/3668>, ๒๕๖๓.

CAMPUS. “มหาวิทยาลัยไทย ติดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของเอเชีย ปี 2019”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก
: <https://campus.campus-star.com/education/87307.html>, ๒๕๖๓.

CAMPUS. “มหาวิทยาลัยไทย ติดอันดับโลก 2020 - สถาบัน MIT ครองอันดับ ๑ ของโลก จัดอันดับ โดย QS”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :<https://campus.campus-star.com/education/118707.html>, ๒๕๖๓.

SALIKA. “ซ็อกโลกอุดมศึกษา... “แม่ฟ้าหลวง” เบียดแซง “จุฬาฯ”. 2019”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.salika.co/2019/09/22/new-ranking-higher-education-2020/>, ๒๕๖๓.

ภาษาอังกฤษ

David, Fred R. Strategic management: concepts and cases. (Online). Available: <http://www.mim.ac.mw/books/David's%20Strategic%20Management%20Concepts%20and%20Cases%2013e%20.pdf>, November, 2019.

ภาคผนวก

คำถามการวิจัย

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้บริหาร

๑. การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑
 - ๑.๑ การใช้ระบบฐานความรู้และระบบความคิดเห็นในลักษณะสหวิทยาการ การเรียนรู้รอบด้าน ฝึกให้เราฟังเยอะ อ่านมาก คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ
 - ๑.๒ ความสามารถในการเทคโนโลยี
 - ๑.๓ การพัฒนาการเรียนรู้เชิงบูรณาการ มีการหล่อหลอมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์
๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่
 - ๒.๑ การปรับบทบาทของ “ครู” ให้เป็น “โค้ช” มีหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีการเรียนรู้ และจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรม และสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
 - ๒.๒ มีระบบการผลิตและพัฒนาครู ตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพ และสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครุรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง
๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ทุกประเภท
 - ๓.๑ มีการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - ๓.๒ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ
 - ๓.๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา
 - ๓.๔ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยแยกออกจากระบบประเมิน และรับรองคุณภาพที่เป็นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน
 - ๓.๕ มีการปฏิรูประบบการสอนที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าวัดระดับความรู้
 - ๓.๖ มีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่
๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - ๔.๑ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์ระบบเปิด
 - ๔.๒ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัล
 - ๔.๓ มีระบบการเทียบโอนประสบการณ์
 - ๔.๔ มีระบบธนาคารหน่วยกิต
 - ๔.๕ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้

- ๔.๖ การนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลก
- ๕.๑ การแลกเปลี่ยนนักศึกษาระยะสั้นกับประเทศอื่น ๆ
๖. การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม
- ๖.๑ การพัฒนาทักษะดิจิทัล
- ๖.๒ การพัฒนาเทคโนโลยีร่วมกับการสอนของอาจารย์
๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ
- ๗.๑ สร้างสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ และโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ระดับนานาชาติ
- ๗.๒ สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนนักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ
- ๗.๓ เป็นศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ทดสอบสมรรถนะในระดับภูมิภาค

อาจารย์

๑. การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑
- ๑.๑ การใช้ระบบฐานความรู้และระบบความคิดเห็นในลักษณะสหวิทยาการ การเรียนรู้รอบด้าน ฝึกให้เราฟังเยอะ อ่านมาก คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ
- ๑.๒ ความสามารถในเทคโนโลยี
- ๑.๓ การพัฒนาการเรียนรู้เชิงบูรณาการ มีการหล่อหลอมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์
๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่
- ๒.๑ การปรับบทบาทของ “ครู” ให้เป็น “โค้ช” มีหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีการเรียนรู้ และจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรม และสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
- ๒.๒ มีระบบการผลิตและพัฒนาครู ตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพ และสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครุรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง
๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท
- ๓.๑ มีการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๓.๒ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ
- ๓.๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา
- ๓.๔ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยแยกออกจากระบบประเมิน และรับรองคุณภาพที่เป็นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน

๓.๕ มีการปฏิรูประบบการสอนที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าวัดระดับความรู้

๓.๖ มีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔.๑ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์ระบบเปิด

๔.๒ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัล

๔.๓ มีระบบการเทียบโอนประสบการณ์

๔.๔ มีระบบธนาคารหน่วยกิต

๔.๕ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้

๔.๖ การนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลก

๕.๑ การแลกเปลี่ยนนักรักศึกษาระยะสั้นกับประเทศอื่น ๆ

๖. การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม

๖.๑ การพัฒนาทักษะดิจิทัล

๖.๒ การพัฒนาเทคโนโลยีร่วมกับการสอนของอาจารย์

๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

๗.๑ สร้างสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ และโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ระดับนานาชาติ

๗.๒ สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนนักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ

๗.๓ เป็นศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ทดสอบสมรรถนะในระดับภูมิภาค

นักศึกษา

๑. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๑ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ และมีใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา

๑.๒ การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการหลาย ๆ ศาสตร์

๑.๓ มีกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เป็นการลงมือปฏิบัติ

๑.๔ การสร้างผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดวิเคราะห์ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ได้

๒. การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่

๒.๑ มีการปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท

- ๓.๑ มีการปฏิรูประบบการสอนที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าระดับความรู้
- ๓.๒ มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน
๔. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ๔.๑ การพัฒนาระบบการศึกษาออนไลน์แบบเปิด
- ๔.๒ การพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ดิจิทัล
- ๔.๓ มีระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และมีชีวิต
- ๔.๔ การพัฒนาทัศนคติและแรงบันดาลใจที่อยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้
- ๔.๕ การนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอด หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้
๕. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลก
- ๕.๑ มีพื้นฐานความเข้าใจลุ่มลึกในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้าน
- ๕.๒ เพิ่มความรู้ของคนไทยด้านพหุวัฒนธรรม
- ๕.๓ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อบ้าน
- ๕.๔ การแลกเปลี่ยนนักศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน
๖. การวางพื้นฐานระบบการรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม
- ๖.๑ การพัฒนาทักษะดิจิทัล
- ๖.๒ การพัฒนาทักษะการคัดกรองความรู้ องค์กรความรู้
- ๖.๓ การใช้เทคโนโลยีผสมผสานการสอนของอาจารย์ไปพร้อมกัน
- ๖.๔ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์จากระบบการเรียนรู้
- ๖.๕ การพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
๗. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ
- ๗.๑ เป็นความโดดเด่นและเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาเฉพาะด้าน
- ๗.๒ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนนักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการ
- ๗.๓ เป็นศูนย์ฝึกอบรม และศูนย์ทดสอบสมรรถนะในระดับภูมิภาค

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ : ดร.อนาวุฒิ ชูทรัพย์

วัน เดือน ปีเกิด : ๒๕ มิถุนายน ๒๕๐๗

การศึกษา : ปริญญาตรี รม. รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ.๒๕๒๙

: ปริญญาโท M.B.A Master of Business Administration California State University San Bernardino (USA.) ปี พ.ศ. ๒๕๓๓

: ปริญญาเอก Ph.D. Education Administration Illinois State University (USA.) ปี พ.ศ. ๒๕๔๕

ประวัติการทำงานโดยย่อ

: ๒๕๓๐-ปัจจุบัน ผู้จัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีตั้งตรงจิตรพาณิชย์การ

: ๒๕๓๐-ปัจจุบัน ผู้จัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีตั้งตรงจิตรบริหารธุรกิจ

: ๒๕๓๗-ปัจจุบัน รองประธานกรรมการบริหาร สถาบันในเครือตั้งตรงจิตร

: ๒๕๔๓-ปัจจุบัน ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนกั้นตะบุตร

: ๒๕๔๙-ปัจจุบัน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ตำแหน่งปัจจุบัน : อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์